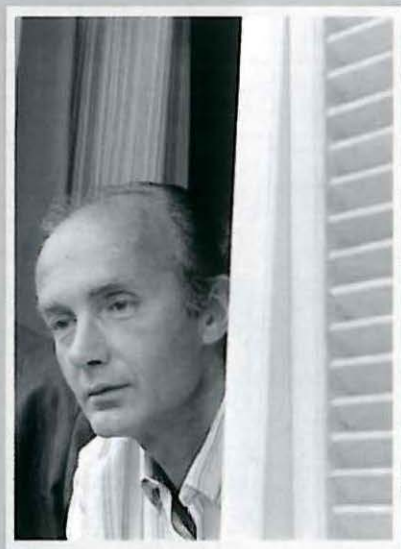

Opracował
Jerzy Kandziora

KONSTANTY ALEKSANDER JELEŃSKI

w wydawnictwach
Instytutu Literackiego
w Paryżu

Bibliografia

INSTYTUT
Dokumentacji
i Studiów nad
Literaturą Polską

Na okładce: K. A. Jeleński,
Vence, lipiec 1967
fot. Bohdan Paczowski

I N S T Y T U T
Dokumentacji
i Studiów nad
Literaturą Polską

I N S T Y T U T
Dokumentacji
i Studiów nad
Literaturą Polską

Oddział Muzeum Literatury
im. Adama Mickiewicza w Warszawie

KONSTANTY ALEKSANDER
JELEŃSKI

w wydawnictwach
Instytutu Literackiego w Paryżu

Bibliografia

Opracował
Jerzy Kandziora

Warszawa 2007

Redakcja
Dorota Szczerba

Projekt typograficzny
Janusz Górski

Łamanie
Agencja Poligraficzna Sławomir Zych

© 2007 Copyright by Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,
oddział Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie
© Copyright by Jerzy Kandziora

ISBN 978-83-89378-25-5

Seria
Konstelacja *Kultury*. Bibliografie pisarzy
w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu
Tom 4.

Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,
oddział Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie
Krakowskie Przedmieście 87/89
00-079 Warszawa
www.literatura.art.pl

Seria
Konstelacja *Kultury*.
Bibliografie pisarzy w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu
pod opieką naukową prof. Jadwigi Czachowskiej

Projekt bibliograficznego opisu najważniejszej dla literatury polskiej II połowy XX wieku konstelacji pisarzy – związanych z Instytutem Literackim i miesięcznikiem *Kultura* redaktora Jerzego Giedroycia – powstał w Instytucie Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską jesienią 2005 r.

Było dla mnie rzeczą oczywistą, że o patronat nad tym projektem zwrócę się do prof. Jadwigi Czachowskiej, która przez pół wieku była głównym bibliografem literatury krajowej i emigracyjnej w podzielonej Europie i wszystkich miejscach na świecie, gdzie znajdowało swój wyraz słowo literatury polskiej.

Kolejne tomy tworzące konstelację *Kultury* rysują złożoną i bogatą mapę najbardziej twórczego w nowoczesnej literaturze polskiej pola literackiego, jakie tworzyli autorzy i wydawnictwa redaktora Jerzego Giedroycia.

Od roku 1946 do 2004. Od „Ksiąg Narodu Polskiego i Pielgrzymstwa Polskiego” Adama Mickiewicza ze wstępem Gustawa Herlinga-Grudzińskiego i od „Dziennika podróży do Austrii i Niemiec” Jerzego Stempowskiego wydanych w Rzymie w 1946 roku do listu Czesława Miłosa do Jerzego Giedroycia z 1952 roku opublikowanego w 2004 roku przez *Zeszyty Historyczne*. Czterdzieści osiem lat!

Wyliczę bohaterów naszych bibliografii w kolejności ich odchodzenia, gdy stawali się najświetniejszą konstelacją literatury polskiej XX wieku.

Witold Gombrowicz zm. 24 VII 1969 w Vence
Jerzy Stempowski zm. 4 X 1969 w Bernie
Konstanty A. Jeleński zm. 4 V 1987 w Paryżu
Józef Czapski zm. 12 I 1993 w Maisons-Laffitte
Gustaw Herling-Grudziński zm. 4 VII 2000 w Neapolu
Czesław Miłosz zm. 14 VIII 2004 w Krakowie

Jerzy Giedroyc zm. 14 IX 2000 w Maisons-Laffitte

Piotr Kłoczowski

Kurator
Instytutu Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską,
oddziału Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza w Warszawie

Warszawa, marzec 2007

Wprowadzenie

Wśród europejskich i amerykańskich czasopism, które Konstanty A. Jeleński wymienia w autobiograficznym wstępie do „Zbiegów okoliczności”¹ jako obszar swej pisarskiej i publicystycznej aktywności *Kultura* znalazła się na pierwszym miejscu — obok *Preuves* (Paryż) założonych przez Kongres Wolności Kultury i współredagowanych przez Jeleńskiego wraz z François Bondym² — poprzedzając długą listę periodyków ukazujących się we Francji, Włoszech, Anglii, USA, Niemczech Zachodnich. Redaktor *Kultury* Jerzy Giedroyc wspomina, że nawiązał kontakt z Jeleńskim dzięki Józefowi Czapskiemu, „jeszcze przed naszym przeniesieniem się do Lafitu”³ — a więc przed październikiem 1947 roku, kiedy to zespół *Kultury* przeprowadził się z Rzymu do Paryża, by w listopadzie znaleźć siedzibę w Maisons-Laffitte⁴. Pierwsze listy do Jeleńskiego w sprawie współpracy Giedroyc i Czapski kierują we wrześniu 1950 roku. Pisze wówczas Czapski: „rzeczywiście koło *Kultury* narasta robota ważna, której nie podolamy, jeśli nie rozszerzymy zespołu”⁵. W listach tych sformułowanych zostaje szereg propozycji: poza wejściem Jeleńskiego w skład redakcji — podjęcie przez niego pracy w Sekretariacie Kongresu Wolności Kultury, zaangażowanie się w sprawę organizacji uniwersytetu dla młodzieży zza żelaznej kurtyny, praca korespondenta w Niemczech.

Do połowy 1952 roku Jeleński nie podejmuje zasadniczej decyzji o przeniesieniu się do Paryża i rozpoczęciu pracy w Kongresie, co jest istotą propozycji Giedroycia. Ma bowiem na utrzymaniu rodziców, a stała praca we Włoszech, najpierw w IRO (Międzynarodowa Organizacja do spraw Uchodźców), a później w FAO (Organizacja ds. Wyżywienia i Rolnictwa przy ONZ), daje mu niewielkie, ale jednak poczucie stabilizacji, czyniąc go zarazem *glebae adscriptus* (jak żartobliwie i nie bez goryczy pisze do Czap-

¹ K. A. Jeleński: Zarys życiorysu, w tegoż: *Zbiegi okoliczności*. Paryż 1982, s. 14.

² F. Bondy: Kot. *Kultura* 1987 nr 7/8 s. 36–39.

³ J. Giedroyc: Autobiografia na cztery ręce. Oprac. i posłowiem opatrzył K. Pomian. Warszawa 1994, s. 209.

⁴ J. Krawczyk: Jerzy Giedroyc 1906–2000, kalendarium w zbiorze: Jerzy Giedroyc. Redaktor, polityk, człowiek. Zebrał, do druku przygotował i wstępem poprzedził K. Pomian. Lublin 2001, s. 19.

⁵ J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 19 (list J. Czapskiego z 22 IX 1950).

skiego)⁶. Współpraca z *Kulturą* polega w tym początkowym okresie na opiniowaniu przez Jeleńskiego niektórych planów Giedroycia (sprawa Uniwersytetu dla uchodźców z Europy Wschodniej), pośredniczeniu w kontaktach (m.in. z Benedetto Croce, którego esej w przekładzie Jeleńskiego pragnie wydrukować Giedroyc), organizowaniu wymiany czasopism. Rozpoczyna także Jeleński pisanie do *Kultury* własnych tekstów, debiutując na jej łamach esejem „Apokalipsa i perspektywa” (1950 nr 12).

Przełom następuje w końcu roku 1952, kiedy to Jeleński, związany od niedawna z malarką Leonor Fini, decyduje się na przeprowadzkę do Paryża. W liście do Czapskiego pisze: „mój obecny krok jest właściwie pierwszym «wolnym aktem wyboru» w moim życiu”⁷. Otrzymuje też w końcu, dzięki intensywnym staraniom Czapskiego, pracę w Kongresie Wolności Kultury, w jego komórce ds. Europy Wschodniej, przedtem wynegocjowawszy warunki zatrudnienia pozwalające na utrzymanie matki i wspieranie mieszkającego w Anglii ojca. Decyzja ta natychmiast powoduje zwiększenie obecności Jeleńskiego w *Kulturze*, czyniąc go jednym z głównych autorów miesięcznika. Bibliografia nasza ukazuje ten proces: do końca roku 1952 odnotowuje ona tylko 9 pozycji Jeleńskiego, podczas gdy w 1953 rejestruje gwałtowny wzrost jego aktywności — 34 publikacje! — co oddaje ustabilizowanie się sytuacji pisarza oraz jego roli w zespole *Kultury*.

Kiedy Jeleński w 1950 roku rozpoczyna jako autor współpracę z *Kulturą*, czyni to po dłuższym okresie zawieszenia pracy pisarskiej. Jej początki, eseje literackie i filozoficzne, które — jak wspomina — „postawiły mnie po raz pierwszy wobec problemów literackiego wyrazu”⁸, datują się na okres wojennych studiów w St Andrews i w Oxfordzie, a następnie pracy redaktorskiej w *Dywizji* gen. Maczka, w *Dzienniku Żołnierza I Dywizji Pancerniej* i miesięczniku *Salamandra*⁹. To jednak dopiero twórczość dla *Kultury* uformowała Jeleńskiego jako eseistę i krytyka, cokolwiek by nie mówić o początkach jego pisarstwa, a potem, o tekstach publikowanych równolegle w innych językach, na łamach *Preuves*, *Le Monde* czy *Tempo Presente*. Witold Gombrowicz odnotowuje w „Dzienniku” tę formującą rolę *Kultury* wobec kilku autorów, pisząc także o jej znaczeniu właśnie dla Jeleńskiego:

⁶ Z listów Konstantego A. Jeleńskiego do Józefa Czapskiego. *Zeszyty Literackie* 1991 nr 34 s. 99 (list z 25 IX 1950).

⁷ Z listów Konstantego A. Jeleńskiego do Józefa Czapskiego, tamże, s. 108 (list z 6 IX 1952).

⁸ K. A. Jeleński: Czwórjęzyczne kłopoty, w tegoż: *Zbiegi okoliczności*. Paryż 1982, s. 116.

⁹ „Nie pisałem nic od czasu *Salamandry* i *Dziennika I-szej Dywizji*” — wyznaje Jeleński, przesyłając do *Kultury* swój pierwszy esej „Apokalipsa i perspektywa” (zob. J. Giedroyc, K. A. Jeleński: *Listy 1950–1987*, s. 27, list z 28 X 1950).

„Nie wiem, jak to tam było, ale myślę, że Jeleński bez «Kultury» nie wyskoczyłby na jedyne publicystę polskiego naprawdę wprowadzonego w Europę, nie przeniknąłby do poważnej elity francuskiej — on, którego stosunki i mnie tak bardzo ułatwiły start z moimi książkami we Francji, Włoszech, nawet w Stanach. [...] giętka, żywa, czujna bystrość Jeleńskiego, najlepiej wśród Polaków zorientowana w dzisiejszej literaturze europejskiej, [...] po prostu nie miałyby gdzie rozpocząć literackiej kariery”¹⁰.

Współpraca Jeleńskiego z *Kulturą* dzieli się dość wyraźnie na dwie fazy. W pierwszej, w przybliżeniu ośmioletniej, od nawiązania współpracy w 1950 do roku 1957, autor publikuje na łamach *Kultury* najwięcej tekstów i przekładów, prowadząc także w latach 1953–1955 stałe rubryki „Notatki wydawnicze” i „Przegląd miesięczników” („Przegląd czasopism”). Bibliografia odnotowuje za lata 1950–1957 ogółem 135 jego tekstów w *Kulturze*. W tym też okresie pozostaje w najintensywniejszym roboczym kontakcie z Jerzym Giedroyciem, o czym świadczy liczba 82 listów Jeleńskiego za te lata zawarta w tomie korespondencji Giedroyc — Jeleński. W drugim okresie, trzydziestoleciu 1958–1987, tj. do śmierci pisarza, zarejestrowano 101 jego publikacji w *Kulturze*, w tomie zaś korespondencji odnajdujemy za te lata 94 listy do Giedroycia¹¹.

Podsumowując krótką charakterystykę pisarstwa Jeleńskiego na łamach *Kultury* warto przywołać artykuł Juliusza Mieroszewskiego „Budujemy dom” z 1954 roku¹², który sugestywnie przedstawia źródła poczytności miesięcznika Giedroycia w tamtym okresie. Trzy zwłaszcza cechy *Kultury*, wymienione przez Mieroszewskiego w tym tekście, zdają się być zarazem najtrafniejszą charakterystyką publicystyki i eseistyki samego Jeleńskiego od początku jego współpracy z pismem: 1) podejmowanie tematów stanowiących tabu, o których się nie pisze, 2) wszechstronna analiza przemian w Polsce, 3) wiązanie czytelnika polskiego z żywą myślą Zachodu.

¹⁰ W. Gombrowicz: Fragmenty z dziennika. *Kultura* 1960 nr 3 s. 33.

¹¹ Dodajmy, że w dwuleciu 1958–1959 Jeleński niemal nie publikował w *Kulturze*. W 1986 r. tak wyjaśnił ów fakt w jednym z wywiadów: „w pewnym sensie zerwałem z Giedroyciem w czasie procesu Rewskiej. Przez kilka lat nie pisałem do *Kultury*. Uważałem, że to groteskowe, by pismo emigracyjne zajmowało się aktywnie polityką, to znaczy robiło akcję polityczną” (K. A. Jeleński: „Nigdy nie emigrowałem z Polski...”. Rozmowę przeprowadził [4 XI 1986] i opracował Stanisław Rosiek. *Zeszyty Literackie* 1988 nr 21 s. 142). Hanina Rewska oskarżona została w Polsce w 1958 r. o kolportowanie *Kultury* i skazana na 3 lata więzienia.

¹² *Kultura* 1954 nr 10 s. 3–12. Artykuł jest apelem do czytelników o pomoc finansową przy zakupie nowej siedziby *Kultury*. Dotychczas zajmowany przez redakcję dom właściciele postanowili sprzedać i postawiwszy *Kulturze* warunki zakupu nie do przyjęcia uzyskali latem 1954 roku sądową eksmisję redakcji (zob. m.in. J. Giedroyc: *Autobiografia na cztery ręce*, s. 140–141).

Jednym z ważniejszych wątków publicystyki Jeleńskiego w *Kulturze* zwłaszcza w latach 50. jest analiza fascynacji komunizmem wśród lewicowych intelektualistów zachodnioeuropejskich, zjawiska nieprzyjmowania przez nich do wiadomości takich faktów, jak sowieckie łagry, procesy moskiewskie czy praskie, bunt robotniczy w Berlinie, a także ukazywanie ewolucji tych postaw ideowych. Problematykę tę przywołują eseje (m.in. „Mandaryni, komunizm, koegzystencja” z 1955) oraz liczne recenzje książek autobiograficznych autorstwa byłych i obecnych komunistów. Jeleński godził w tych tekstach w tabu, jakim było zło komunizmu i jego przemilczanie w owym czasie wśród elit intelektualnych Francji i Europy. Niemal od początku znajdujemy jednak w publicystyce i krytyce Jeleńskiego także nurt polemiki z zaściankowością i stanami obłączenia świadomości znacznej części polskiej emigracji (np. szkic pt. „My szlachta od Jafeta” o książce Michała Pawlikowskiego „Dwa światy”). Jako krytyk literacki burzy czytelnicze łatwe zachwyty i ukazuje schematyzm książek popularnych wśród Polaków na Zachodzie (szkic „Półświatek Don Camilla” o cyklu Guareschiego, w którym „stalinizm zredukowany [jest] do rzędu psich figli”, czy recenzja „Marzenie generała” z powieści politycznej gen. Bohusza-Szyszko „Atomowa pożoga”, schematycznej jak dzieła „polskiego żdanowizmu”). W „Notatkach o żałobie” z 1953, świetnej analizie poezji polskiej ku czci zmarłego właśnie Stalina, czytelników emigracyjnych bulwersuje teza Jeleńskiego o związkach kultu Stalina z polskim przedwojennym kultem wodzów narodu. Z późniejszych tekstów wkraczających w obszary drażliwe wymienimy także dwa eseje Jeleńskiego o antysemityzmie: „Od endeków do stalinistów” z 1956 (tekst wprowadzający do ankiety *Kultury*) i „«Hańba» czy wstyd” z 1968.

W swych analizach spraw krajowych współtworzył z kolei Jeleński na łamach miesięcznika Giedroycia ten rodzaj refleksji, który odrzucał aprioryczne potępienie Kraju i znamienny był dla *Kultury*, odróżniając ją od innych środowisk emigracyjnych. Charakteryzował go Giedroyc po latach: „Myśmy nie myśleli o nim [tj. o Kraju] w kategoriach biało-czarnych i nie uważaliśmy, że wszystko tam jest do niczego”¹³. Obok pogłębionych refleksji na temat postaw twórców krajowych w latach 50. (wspomniane „Notatki o żałobie”), analiz procesów sowietyzacyjnych (recenzja „Sowietyzacja Polski i duch P.P.S.” z 1953), pisanych z pamfletową ostrością omówień krajowych spektakli czy książek (m.in. „Szaraczek na szaro” o socrealistycznych inscenizacjach Fredry i Żeromskiego czy „Pogrom cieni” o satyrze na arystokrację pióra Magdaleny Samozwaniec z 1954 roku), a wreszcie wiwisekcji propagandowych kłamstw (np. „Emigracja à la Mike

¹³ J. Giedroyc: Autobiografia na cztery ręce, dz. cyt., s. 153–154.

Spillane” z 1956 czy „Pokajanie Picassa i zdrada Gombrowicza” z 1963), Jeleński prezentuje także w *Kulturze* charakterystyki zjawisk i dokonań wartościowych, podejmowanych w kraju w trudnych warunkach ideologicznej presji (np. recenzja katalogu „Galeria malarstwa obcego w Warszawie” z 1955). Jego socjologizujące analizy krajowej kultury masowej, choć nie usuwają z pola widzenia problemu braku wolności, wznoszą się ponad klucz ściśle polityczny (np. doskonały esej „Dwie przyjaciółki”, odkrywający zaskakujące podobieństwa między polską *Przyjaciółką* a francuską *Elle*), portrety pisarzy krajowych dążą zaś do ukazania wszystkich determinant ich losów (np. eseje „Ostatnie lata” o Tuwimie, „Bluzka z błękitnych pereł” o Gałczyńskim, dwugłos z Herlingiem-Grudzińskim „Rozmowa o Iwaszkiewicz”).

Trzecim walorem pisarstwa Jeleńskiego w latach 50. w *Kulturze* jest wielka praca recenzencka i przeglądowa w rubrykach „Notatki wydawnicze” i „Przegląd miesięczników” („Przegląd czasopism”) oraz osobne eseje i samodzielne omówienia zachodnioeuropejskich książek i czasopism. W tych formach pisarskich realizował Jeleński misję zbliżania czytelnika polskiego do myśli Zachodu. W rubryce „Notatki wydawnicze” omówił w latach 1953–1955 ogółem 130 książek wydanych w Europie Zachodniej i USA, dzieła w językach francuskim, angielskim, włoskim i niemieckim. Jego rubryka „Przegląd miesięczników” („Przegląd czasopism”) objęła artykuły z 51 czasopism europejskich i amerykańskich. Omówienia Jeleńskiego, nawet jeśli dotyczą pojedynczych dzieł, z reguły układają się w panoramiczne obrazy nurtów myślowych Europy Zachodniej, np. fascynacji komunizmem we Francji (recenzje książek S. de Beauvoir, R. Stéphanie i E. d’Astier w „Notatkach wydawniczych” w numerze 12 z 1954), obrachunków powojennych w Niemczech (prezentacje nowych powieści niemieckich, m.in. Bölla i Anderscha, w eseju „W poszukiwaniu utraconej wolności” z 1954), neorealizmu w literaturze włoskiej lat 50. (uwagi o pisarzach tego nurtu w związku z powieścią Anny Marii Ortese „Il mare non bagna Napoli” w „Notatkach wydawniczych” w numerze 11 z 1953). Uderza także wszechstronność Jeleńskiego, prezentującego poza literaturą piękną i biografiami, dzieła z zakresu politologii, ekonomii, historii, sztuk pięknych, filozofii, religioznawstwa, antropologii, socjologii, a nawet nauk przyrodniczych. Ten rys wszechstronności, w połączeniu z perfekcyjną znajomością języków, cechował — dodajmy — całą postawę twórczą Jeleńskiego. Objawił się już w czasie podjętych w latach 1941–1943, przed inwazją na Normandię, studiów w Szkocji i Anglii, które objęły ekonomię, nauki polityczne i historię nowożytną¹⁴.

¹⁴ K. A. Jeleński: Zarys życiorysu, dz. cyt., s. 11.

Z początkiem lat 60. współpraca pisarska Jeleńskiego z *Kulturą* zmienia charakter. Angażując się coraz bardziej w prace ściśle literackie, pisarz oddala się od nurtu politycznego pisma. Już wcześniej, przed wspomnianym kryzysem z lat 1958–1959, pisał do Giedroycia o swoim „*détachement*” wobec spraw politycznych, „które Pana zawsze trochę irytuje”¹⁵. Giedroyc z kolei wyznaje Jeleńskiemu w chwili szczerości: „Ach, jak mam czasami dosyć tych swoich «Norwidów»”¹⁶, mając na myśli Miłosza i Czapskiego, nie dość silnie angażujących się w jego polityczne akcje. Ta „frakcja” „Norwidów” w kręgu *Kultury*, do której można zaliczyć Czapskiego, Gombrowicza, Miłosza, i właśnie Jeleńskiego, tak bardzo różniących się od Giedroycia, Mieroszewskiego czy nawet Herlinga-Grudzińskiego mniejszym temperamentem politycznym, z biegiem czasu „wyprowadzać się będzie” duchowo poza politykę w *Kulturze* (Gombrowicz zresztą nigdy w niej nie uczestniczył), w krąg własnych problemów artystycznych i pisarskich.

Wymieńmy najważniejsze pola aktywności Jeleńskiego w tym drugim okresie, zwracając uwagę na szczególną rolę *Kultury* w realizacji tych prac. Pisarz intensywnie oddaje się komentowaniu, przekładowi, edycji i popularyzacji dzieł Witolda Gombrowicza na świecie. Bibliografia niniejsza odnotowuje za latami 1954–1987 dziewiętnaście esejów i innych tekstów Jeleńskiego w *Kulturze* poświęconych Gombrowiczowi, nadto jego przekłady szkiców M. Nadeau, A. Russovicha i edycję sztuki „Historia (Operetka)”. Była to tylko część wielkiej pracy Jeleńskiego nad dziełem Gombrowicza, którą sam Gombrowicz tak skomentował w „Dzienniku”: „od dawna, może nigdy, nie zdarzyła mi się afirmacja tak zdecydowana i zarazem bezinteresowna tego, czym jestem, tego, co piszę”¹⁷. Już poza *Kulturą* Jeleński tłumaczy utwory Gombrowicza na język francuski i niemiecki (wspólnie z G. Serreau, F. Bondym), pisze wstępy do edycji (poczynając od francuskiego wydania „Ferdydurke” w 1958 roku), eseje, częściowo mające pierwodruki w *Kulturze*, w czasopismach obcych, m.in. w *Preuves* (pierwszy już w 1953 roku), *Der Monat* (Berlin), *Arena* (Londyn), *La Quinzaine Littéraire* (Paryż), *Tri Quarterely* (USA), *Les Lettres Nouvelles* (Paryż), *Cahiers de l'Est* (Paryż), a wreszcie redaguje (wraz z D. de Roux) tom studiów „Gombrowicz” (Paris: Editions de l'Herne 1970) i pisze (wraz z F. Bondym) książkę o teatrze autora „Ślubu” (Witold Gombrowicz: Theater. München: DTV 1978).

¹⁵ J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987, s. 185 (list z 15 VIII 1954).

¹⁶ Tamże, s. 248 (list z 18 VI 1956).

¹⁷ Fragment „Dziennika” napisany 25 VI 1963 i zamieszczony w wydaniu francuskim („Journal”. Paris: Julliard 1964, tłum. A. Kosko); cytuję z: Jak żołnierze w okopach... (Rozmawiała Rita Gombrowicz). Z franc. przeł. J. Juryś. *Kultura* 1987 nr 7/8 s. 3.

Rozwijająca się eseistyka Jeleńskiego — literacka i artystyczna — wytycza w latach 60. swoje główne nurty i tematy. Obok dzieła Gombrowicza pisarz komentuje na łamach *Kultury* m.in. twórczość Czesława Miłosza (5 esejów), Aleksandra Wata, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Stanisława Vincenza, Jerzego Stempowskiego, Kazimierza Wierzyńskiego, Antoniego Słonimskiego, Marii Czapskiej. W zakresie krytyki sztuki publikuje w *Kulturze* szereg szkiców o najbliższych mu polskich artystach — Józefie Czapskim i Janie Lebensteinie, a także eseje o sztuce XX-wiecznej („Abstrakcja i «nieprzedmiotowość»”, „Awangarda i Rewolucja”, „O kilku sprzecznościach sztuki nowoczesnej”) i sprawozdania z wystaw paryskich. Wielokrotnie porusza zagadnienia kultury masowej (m.in. „O «kulturze masowej» inaczej”, „Nowe oblicze Marksa i Malthusa”), a także komentuje wydarzenia światowe, z reguły ujmując je na szerszym tle przemian świadomościowych czy pokoleniowych, procesów „wyczerpywania się” ideologii („Bezdroża komunizmu”, „Wbrew utopiom i apokalipsom”, „Notatki o «majowej rewolucji»”).

I znów, jak w przypadku prac o Gombrowiczu, liczne tematy eseistyczne Jeleńskiego przekraczają wkrótce ramy *Kultury*, wchodzą w obieg europejski, przedrukowywane w *Preuves* i innych pismach obcojęzycznych¹⁸, rozwijane przez pisarza do rozmiarów monografii („Jan Lebenstein”. Macerata 1980), antologii (wybór artykułów z *Po prostu* pt. „La realtà dell'Ottobre Polacco”. Milano 1961), kontynuowane w tomach przekładów (m.in. Czesław Miłosz, „Poèmes 1934–1982”. Tłum. K. A. Jeleński i inni. Paryż 1984). Od lat 60. Jeleński intensywnie poświęca się pracy przekładowej i popularyzacji polskiej poezji na Zachodzie, opracowując m.in. „Anthologie de la poésie polonaise” (Paris 1965, wyd. 2 w 1981 przy współpracy Z. Bobowicz) oraz „Trente-cinq poètes polonais contemporains. 1918–1965” (nr spec. kwartalnika literackiego *L'VII <Bruxelles>* z 1966 roku). Swoją metodę antologisty i tłumacza opisał w *Kulturze* w szkicu „Na marginesie antologii”¹⁹. Była ona zgodna z naturą Jeleńskiego — tak bardzo otwartą na kontakty z twórcami różnych nacji i mediującą między różnymi kulturami — i polegała na sporządzaniu przekładów filologicznych polskich utworów, a następnie poszukiwaniu francuskich poetów chcących nadać przekładowi ostateczny kształt.

¹⁸ Przykładowo wymienimy tekst Jeleńskiego „O «kulturze masowej» inaczej”, który ukazał się w *Kulturze* 1961 nr 5 i równolegle pt. „Civilisation industrielle et authenticité” w *Preuves* 1961 juillet no 125 (inf. w liście do Giedroycia z 1961 r. w: J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987, s. 322), a także artykuł „Bezdroża komunizmu”, drukowany najpierw w *Kulturze* 1962 nr 5 i zaadaptowany następnie dla pisma *Survey* (inf. w liście do Giedroycia z 17 VI 1962 w: tamże, s. 339–340).

¹⁹ *Kultura* 1964 nr 9 s. 46–58.

W niniejszej bibliografii odnotowano także tom esejów „Zbiegi okoliczności” z 1982 roku, jedyną książkę Jeleńskiego wydaną przez Instytut Literacki — jako tom 352 *Biblioteki „Kultury”*. Ten liczący ponad 400 stron wybór zawiera 40 esejów z lat 1946–1981 oraz wstępny szkic autobiograficzny „Zarys życiorysu”. Z wyjątkiem czterech, wszystkie eseje miały swoje pierwodruki w *Kulturze*. Warto dodać, że edycja ta stanowi niezwykle przypadek, kiedy wydawcę emigracyjnego inspirowało krajowe podziemne wydanie książki²⁰. Wydanie Instytutu poprzedzone bowiem zostało krajową pozacenzuralną edycją esejów Jeleńskiego: „Zbiegi okoliczności (o przeczytanych i przeżytych przez 30 lat)”. T. 1–2. Kraków: Wydawnictwo KOS 1981. Wyboru i redakcji tego krajowego wydania dokonał Piotr Kłoczowski na prośbę samego autora, do którego w 1979 roku z propozycją takiej edycji zwrócili się przyjaciele z Polski²¹. Książka liczyła 36 tekstów i weszła do kolportażu w listopadzie 1981. Opisane w bibliografii wydanie Instytutu Literackiego z 1982 roku w porównaniu z wyborem krajowym Kłoczowskiego wprowadziło niewielkie zmiany. Jeleński dodał 6 esejów (głównie z 1981 roku), rezygnując z 2 innych, a nadto zmienił układ tekstów, wprowadzając kompozycję dwuczęściową.

Czas teraz powiedzieć, że rola Jeleńskiego w dziejach *Kultury* i Instytutu Literackiego nie ograniczała się, podkreślmy to mocno, jedynie do jego dorobku pisarskiego, który dokumentuje nasza bibliografia. We wspomnieniach Giedroycia zasłużył bowiem także Jeleński, obok Józefa Czapskiego, na miano „ambasadora” i „ministra spraw zagranicznych” *Kultury*²². Wojciech Karpiński pisze nawet, że początkowo właśnie w tej roli, nie zaś krytyka i eseisty, Giedroyc i Czapski zamierzali „obsadzić” Jeleńskiego: „Wiedzieli o jego znajomości języków, umiejętności nawiązywania kontaktów, o jego uroku i inteligencji. Myśleli o nim w związku z powstającym właśnie Kongresem Wolności Kultury”²³.

W Kongresie, założonym w roku 1950, skupili się liberalni intelektualiści Zachodu (m.in. Arthur Koestler, James Burnham, Raymond Aron, Ignazio Silone, François Bondy) pragnący przeciwstawić się rozszerzaniu ideologii sowieckiej i totalitaryzmowi. Jeleński, od 1952 zatrudniony w Sekretariacie Generalnym, organizował różne formy działalności Kongresu, m.in. seminaria, festiwale i wystawy z udziałem uczonych, pisarzy, artystów, audycje radiowe dla Europy Środkowo-Wschodniej, wydawanie

²⁰ Zob. list Jeleńskiego z 15 XI 1981 w: J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987, s. 440–441.

²¹ Zob. list Jeleńskiego z 16 I 1980, tamże, s. 431–432.

²² J. Giedroyc: Autobiografia na cztery ręce, dz. cyt., s. 173.

²³ W. Karpiński: Redaktor i krytyk, wstęp do: J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987, s. 7.

Preuves (jednego z kilku pism Kongresu), akcję stypendialną i dystrybucję książek dla twórców i naukowców w krajach obozu komunistycznego²⁴. Ta pozycja czyniła zeń bezcennego i wpływowego rzeczownika *Kultury*, zwiększała możliwości oddziaływania miesięcznika, pozyskiwania dla Giedroycia autorów i tekstów, dotacji na działalność wydawniczą, stypendiów i książek dla związanych z nim pisarzy, także zamieszkałych w Polsce. Jeleński z wielkim oddaniem służył *Kulturze* w tych sprawach, zwracał się do osobistości Kongresu, ale także Fundacji Forda, Rockefellera czy Komitetu Wolnej Europy w Nowym Jorku. Fundacje wołały często przekazywać dotacje dla *Kultury* poprzez Kongres, by nie zadrżniać swoich stosunków z rządem w Warszawie²⁵. Wymieńmy przykładowo kilka przedstawionych Jeleńskiemu w listach Giedroycia „spraw do załatwienia”: honorarium dla Miłosza za opracowanie wyboru pism S. Weil, stypendia dla Parnickiego, Gombrowicza, Stempowskiego i Bobkowskiego, honorarium dla Stempowskiego za przekład „Doktora Żywago”, dotowanie edycji pamiętników²⁶.

Współpraca Jeleńskiego z *Kulturą* miała także wiele innych postaci, już poza Kongresem. Był bliskim konsultantem różnorodnych projektów Giedroycia (np. apelu w sprawie domu dla *Kultury*, pomysłu zorganizowania w Maisons-Laffitte konferencji krajowych sygnatariuszy listu wzywającego do powrotu z emigracji, koncepcji wydawania poza krajem pisma polskich rewizjonistów)²⁷, uczestniczył w decyzjach o przyznawaniu Nagrody *Kultury*, recenzował w listach do Giedroycia niektóre artykuły i numery pisma, był nieoceniony w pozyskiwaniu tekstów pisarzy europejskich i ich przekładów, pomagał, np. kanałami dyplomatycznymi, w dystrybucji *Kultury* do kraju. Zawsze świetnie zorientowany w sprawach krajowych, posiadający rozgałęzione, często przyjacielskie stosunki z pisarzami, artystami czy naukowcami zamieszkałymi w Polsce²⁸, Jeleński najlepiej chyba w krę-

²⁴ O działalności Kongresu Wolności Kultury zob. m.in. list Sekretarza Generalnego Nicolasa Nabokova do redaktora *Polityki* M. F. Rakowskiego z 21 X 1959 (*Kultura* 1959 nr 12 s. 155–157), o roli Jeleńskiego w Kongresie pisze m.in. Pierre Grémion we wspomnieniu „Konstanty Jeleński a Kongres Wolności Kultury” (*Kultura* 1987 nr 9).

²⁵ Zob. list Giedroycia z 25 IX 1959 w: J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987, s. 310–311.

²⁶ Listy Giedroycia z 27 V 1956, 13 I 1958, 19 I 1959 i 1 IX 1959, tamże, s. 229–230, 275–276, 295–296, 304–305.

²⁷ Listy Giedroycia z 5 VIII 1954, 28 VIII 1955 i 7 III 1958, tamże, s. 172–173, 212–215, 283.

²⁸ Potwierdza to m.in. fakt dedykowania K. A. Jeleńskiemu wierszy i esejów przez wielu poetów, m.in. Mikołaja Bieszczańskiego („Rue Brea”, 1958), Zbigniewa Herberta („Siena” z „Barbarzyńcy w ogrodzie”, 1961 i „Tarnina”, 1988), Aleksandra Wata („Do I Księgi Królów”, 1962), Wojciecha Kawińskiego („Przeciwko

gu *Kultury* wypełniał misję przekraczania barier między krajem a emigracją, wiązania Polaków z Europą Zachodnią przez wyjazdy, stypendia, kontakty naukowe, dostarczanie zachodnich wydawnictw, literatury naukowej. Śledził także bardzo starannie prasę krajową, sygnalizując Giedroycowi artykuły godne komentarza czy polemiki.

We wprowadzeniu do bibliografii Konstantego Jeleńskiego w wydawnictwach Instytutu Literackiego warto na koniec odtworzyć konteksty jego współpracy z *Kulturą*, ukazując gdzie poza tym miesięcznikiem publikował. W Polsce w oficjalnych wydawnictwach Jeleński do chwili śmierci w 1987 roku był niemal nieobecny²⁹. W 1957 ukazał się w *Dialogu* nr 10 jego przekład „Balkonu” J. Geneta, w 1981 w *Twórczości* nr 6 recenzja książki Miłosa „The History of Polish Literature”, w 1984 w tomie „Gombrowicz i krytycy” (Kraków: Wydawnictwo Literackie) przedrukowano esej „Od boskości do nagości”, a rok przed śmiercią *Twórczość* 1986 nr 7 opublikowała list do redakcji poświęcony Balthusowi. Wydanie esejów Jeleńskiego pt. „Szkice” w Znak, przygotowane przez Wojciecha Karpińskiego i autoryzowane jeszcze w 1981 roku, ukazało się dopiero w 1990. Zawiera 22 teksty opublikowane na podstawie paryskiego wydania „Zbiegów okoliczności”.

Nieporównanie liczniejsze były publikacje tekstów Jeleńskiego w Polsce w niezależnym obiegu wydawniczym lat 1976–1989³⁰. Poza omówioną tu wcześniej doniosłą edycją „Zbiegów okoliczności” w dwóch tomach przez krakowski kos z 1981 roku, jako książka (broszura) ukazał się także esej „«Kultura»: Polska na wygnaniu” (Warszawa 1984, wyd. 2: 1985). Wśród publikacji niesamoistnych, tj. w antologiach i czasopismach podziemnych, w latach 1981–1988 znajdujemy 21 pozycji autorstwa Jeleńskiego, w tym eseje o Czapskim, Gombrowiczu, Herlingu-Grudzińskim oraz przekład sorbońskiego przemówienia Miłosa z 1983 roku. Trzy teksty publikowano w czasopismach dwukrotnie: „Paradoksy nacjonalizmu”, „Do Artura Sandauera — bez taryfy ulgowej” i „«Kultura»: Polska na wygnaniu”. W formie książki wydano „Historię (Operetkę)” Gombrowicza (Kraków: kos 1981), dramat którego edytorem na łamach *Kultury* w 1975 roku był Jeleński. Zarówno ta pozycja, jak i większość publikacji Jeleńskiego poza cenzurą były przedrukami właśnie z *Kultury*. Warto także wspomnieć, że niezależne środowiska twórcze zaprosiły Jeleńskiego na

nam”, 1968), Jarosława Iwaszkiewicza („Urania”, 1980), Adama Zagajewskiego („Blask latarni”, 1988).

²⁹ Dane o wymienionych dalej publikacjach Jeleńskiego w kraju czerpię z „Polskiej Bibliografii Literackiej” za lata 1950–1987.

³⁰ Dane na podstawie: J. Kandziora, Z. Szymańska, przy współpracy K. Tokarzówny: Bez cenzury 1976–1989. Literatura – ruch wydawniczy – teatr. Bibliografia. Pod red. J. Kandziory. IBL PAN. Warszawa 1999.

zorganizowany w okresie „Solidarności” Kongres Kultury Polskiej w Warszawie (11–12 XII 1981)³¹.

W czasopismach emigracyjnych poza *Kulturą* Jeleński publikował nieregularnie. Polska Bibliografia Literacka odnotowuje za lata 60. i 70. niespełna 10 jego tekstów i przekładów w londyńskich *Wiadomościach* (w których *nb.* publikowała także jego matka Rena ze Skarżyńskich Jeleńska, tłumaczka) oraz podobną liczbę wypowiedzi w dodatku do *Wiadomości* — *Na Antenie* (Londyn, Monachium), z reguły w zapisach dyskusji w Radiu Wolna Europa o najlepszych książkach roku. PBL nie odnotowała jednak wielu tekstów Jeleńskiego wykraczających poza krytykę literacką (w tym dotyczących sztuki) i tę korektę należy w powyższym wyliczeniu uwzględnić. W roku 1983 pisarz nawiązał współpracę z *Zeszytami Literackimi* (Paryż), pismem najnowszej emigracji, gdzie do 1987 ukazało się 18 jego publikacji, od notatek o sztuce (już w pierwszym numerze pisma) i recenzji (m.in. książek Brandysa i Ciołkosza), aż po duży esej o malarstwie Leonor Fini z 1967 roku, oraz przekłady utworów Miłosa, Fini i Lel’ego. Pisał też Jeleński m.in. w londyńskich *Kontynentach*, *Aneksie* i *Pulsie* oraz w paryskim *Kontakcie*.

Obok twórczości Jeleńskiego na łamach *Kultury*, najobszerniejszym i — dodajmy — najmniej rozpoznanym rozdziałem jego pisarstwa są publikacje w czasopismach obcych, na czele z francuskim miesięcznikiem *Preuves*. Pracując w jego redakcji w latach 1953–1969 Jeleński opublikował 106 artykułów, „poczynając od długich esejów a kończąc na krótkich notach”³². Ponadto pisywał w innych periodykach, przede wszystkim wydawanych w języku francuskim (*L’Arche*, *Arguments*, *L’Autre Europe*, *Cahiers de l’Est*, *Combat*, *Connaissances des Arts*, *Le Débat*, *Les Lettres Françaises*, *Les Lettres Nouvelles*, *Mercure de France*, *Le Monde*, *La Nouvelle Revue des Deux Mondes*, *Obsidiane*, *L’Oeil*, *La Quinzaine Littéraire*, *Sphère*, *Strophes*), a także angielskim (*Arena*, *Arts*, *Encounter*, *The New Leader*, *The Partisan Review*, *Problems of Communism*, *Survey*, *TriQuarterly*, *The University and New Left Review*), włoskim (*Tempo Presente*) i niemieckim (*Der Monat*, *Mercur*, *Ost Probleme*).

Wszystkie te teksty obcojęzyczne mogłyby razem stworzyć — jak napisała Zofia Romanowiczowa — „tom grubszy od «Zbiegów okoliczności»”³³, ale nie one były dla Jeleńskiego najważniejsze. W 1986 roku

³¹ List Jeleńskiego z 28 X 1981 w: J. Giedroyc, K. A. Jeleński: Listy 1950–1987, s. 440.

³² F. Bondy: Kot. *Kultura* 1987 nr 7/8 s. 37. W tym wspomnieniu pośmiertnym Bondy charakteryzuje problematykę publikacji Jeleńskiego w *Preuves* oraz codzienną z nim współpracę przy redakcji pisma.

³³ Z. Romanowiczowa: Chwile oderwane. *Zeszyty Literackie* 1988 nr 21 s. 182.

pisarz powiedział w wywiadzie: „mimo iż bardzo dużo pisałem, i po angielsku, i po francusku, do *The Partisan Review*, do *New Left Review*, pierwsze pisma nowej lewicy angielskiej, do *Preuves*, gdzie byłem w redakcji, do *Le Monde*, do szeregu pism, nic mi nie sprawiało większej przyjemności, jak pisanie do *Kultury*. Wiedziałem, że znajdę echo u przyjaciół rozsypanych po świecie. Nie jestem dobrym korespondentem, niechętnie pisuję listy. Wiedziałem jednak, że kiedy napiszę coś do *Kultury*, to dostanę list od Stempowskiego, od Herlinga. Tego rodzaju więzi i kontakty skupiały się wokół *Kultury*”³⁴.

To zwierzenie ma wymiar głównie osobisty, ukazuje znaczenie *Kultury* dla Jeleńskiego. Gdybyśmy natomiast mieli określić, kim dla *Kultury* był Jeleński, to można powiedzieć, że w jego eseistyce i działalności, jak chyba u nikogo innego z piszących w kręgu *Kultury* w tym stopniu, spełniła się dwukierunkowość misji pisma Giedroycia: z jednej strony, oddziaływanie na sprawy polskie, aktywny stosunek do kraju, wzbogacanie Polaków dorobkiem myśli światowej i, dodajmy, definiowanie najoryginalniejszych wartości literatury polskiej (Gombrowicz, Miłosz, Wat i inni), często zanim czyniono to w Polsce³⁵, z drugiej zaś, oddziaływanie na Zachód w celu przybliżenia polskich, a szerzej, wschodnieuropejskich doświadczeń historycznych, (tak odległych dla przeciętnego zachodniego Europejczyka po II wojnie światowej), pełnienie w tym zakresie roli swoście mediacyjnej i opiniotwórczej, a także wprowadzanie w obieg myśli Zachodu najcenniejszych wartości kultury polskiej, dzieł polskich pisarzy i malarzy.

* * *

Bibliografia „Konstanty Aleksander Jeleński w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu” powstała w ramach projektu serii monografii bibliograficznych pt. „Konstelacja *Kultury*. Bibliografie pisarzy w wydawnictwach Instytutu Literackiego w Paryżu” realizowanego przez Instytut Dokumentacji i Studiów nad Literaturą Polską w Warszawie. Inicjatorem serii jest dyrektor tej placówki Piotr Kłoczowski, a autorką koncepcji metodologicznej bibliografii prof. dr hab. Jadwiga Czachowska z Instytutu Badań Literackich PAN. Jej projekt, przed nadaniem mu ostatecznego kształtu, dyskutowany był w gronie autorów poszczególnych opracowań.

³⁴ K. A. Jeleński: „Nigdy nie emigrowałem z Polski...”, dz. cyt., s. 138–139.

³⁵ W tym aspekcie warto zacytować ważną opinię Giedroycia, że Jeleński „był bez wątpienia najwybitniejszym krytykiem na emigracji” („Autobiografia na cztery ręce”, dz. cyt., s. 209).

Trzyczęściowy układ bibliografii Jeleńskiego, jak i innych monografii w tej serii, wynika z istnienia trzech obszarów działalności Instytutu Literackiego, skupiającego swą pracę na redagowaniu dwóch periodyków — *Kultury* (1947–2000) i *Zeszytów Historycznych* (od 1962) — oraz wydawaniu książek w ramach serii *Biblioteka „Kultury”* (512 pozycji w latach 1953–2000), przy czym datę końcową istnienia *Kultury* i *Biblioteki „Kultury”* wyznaczyła śmierć Jerzego Giedroycia 14 IX 2000 r.

Dla Konstantego A. Jeleńskiego (1922–1987) jako eseisty oraz krytyka literatury i sztuki działalnością podstawową było publikowanie w *Kulturze*. Część pierwsza bibliografii, pt. „Konstanty A. Jeleński w miesięczniku *Kultura*”, dokumentując współpracę z tym pismem w latach 1950–1987, rejestruje w dziale podmiotowym 236 pozycji autorstwa Jeleńskiego oraz w dziale przedmiotowym 77 pozycji o Jeleńskim (artykuły, noty, informacje, itp.). Część druga, pt. „Konstanty A. Jeleński w wydawnictwie Instytutu Literackiego”, odnotowuje w dziale podmiotowym 5 pozycji, przede wszystkim wydany w *Bibliotece „Kultury”* w 1982 roku wybór esejów Jeleńskiego „Zbiegi okoliczności”, którego zapis opatrzony tu został szczegółową adnotacją o treści, a także kilka odbitek artykułów Jeleńskiego, współwydanych przez Instytut z tekstami innych autorów w latach 1954 i 1956. W dziale przedmiotowym części drugiej zarejestrowano 7 pozycji, przede wszystkim dzienniki autorów *Kultury* (Gombrowicz, Herling-Grudziński) i edycję listów Hertza do Miłosza, zawierających fragmenty poświęcone Jeleńskiemu. Część trzecia bibliografii, pt. „Konstanty A. Jeleński w *Zeszytach Historycznych*”, posiada tylko dział przedmiotowy, ponieważ pisarz nie publikował w *Zeszytach Historycznych*. Odnotowuje 5 artykułów, z których żaden nie jest poświęcony wyłącznie Jeleńskiemu, ale każdy z nich zawiera ważne i nieznane wcześniej informacje o pisarzu. Razem bibliografia liczy sobie 330 pozycji (jedna pozycja otrzymała numer z literą „a”), spośród których 241 to teksty własne Jeleńskiego.

Punktem wyjścia dla zgromadzenia materiałów do niniejszego opracowania były następujące bibliografie zawartości wydawnictw Instytutu Literackiego w Paryżu opublikowane przez sam Instytut: J. Kowalik: „*«Kultura» 1947–1957. Bibliografia zawartości treści. Działalność wydawnicza (1946 — maj 1959)*”. Paryż 1959; M. Danilewicz Zielińska: „*Bibliografia. «Kultura» (1958–1973), «Zeszyty Historyczne» (1962–1973), działalność wydawnicza (1959–1973)*”. Paryż 1975; te same: „*Bibliografia. «Kultura» (1974–1980), «Zeszyty Historyczne» (1974–1980), działalność wydawnicza (1974–1980)*”. Paryż 1981; te same: „*Bibliografia. «Kultura» (1981–1987), «Zeszyty Historyczne» (1981–1987), działalność wydawnicza (1981–1987)*”. Paryż 1989; J. Krawczyk, J. Szymański: „*Bibliografia. «Zeszyty Historyczne» 1–110 (1962–1994)*”. Paryż 1996; A. Supruniuk,

M. A. Supruniuk: „Bibliografia. «Kultura» (1988–1996), «Zeszyty Historyczne» (1988–1996), działalność wydawnicza (1988–1996)”. Paryż 1997, oraz opracowanie M. A. Supruniuka „Materiały do dziejów Instytutu Literackiego w Paryżu. Bibliografia działalności wydawniczej 1946–1990 (Uzupełnienia)”. Toruń: Uniwersytet Mikołaja Kopernika 1994. Sporządzona na podstawie tych bibliografii kartoteka uzupełniona została następnie o zapisy przejęte z „Polskiej Bibliografii Literackiej” za lata 1950–1993 oraz o kilka pozycji Jeleńskiego w *Kulturze*, których autorstwo zidentyfikowano na podstawie tomu korespondencji Jerzego Giedroycia i Konstantego A. Jeleńskiego „Listy 1950–1987” (Warszawa 1995).

Po stworzeniu tej wstępnej kartoteki podjęto autopsję wydawnictw Instytutu. Przejrano 600 numerów *Kultury* za lata 1950–2000 — poczynając od numeru 12/38 z 1950, zawierającego debiut Jeleńskiego udokumentowany w bibliografii Kowalika i potwierdzony w korespondencji z Giedroyciem, a skończywszy na ostatnim numerze *Kultury*, tj. 10/637 z 2000 roku — oraz 156 numerów *Zeszytów Historycznych* wydanych w latach 1962–2006. Owocem tej pracy było sprawdzenie i uściślenie poprawności zapisów zebranych z bibliografii, sformułowanie lub uzupełnienie licznych adnotacji, a przede wszystkim sporządzenie 9 dodatkowych zapisów podmiotowych oraz 60 przedmiotowych. Objęły one m.in. pastisze autorstwa Jeleńskiego oraz apele i oświadczenia zbiorowe sygnowane przez pisarza, a w zakresie materiałów przedmiotowych informacje o Jeleńskim zawarte w rubrykach w rodzaju „Wydarzenia miesiąca” (ich treści bibliografie *Kultury* nie rozpiswały) czy w artykułach dotyczących szerszych zagadnień, utwory dedykowane pisarzowi, listy do redakcji dotyczące także Jeleńskiego, choć w bibliografiach nie zawsze powiązane z jego osobą.

Dokonując systematyzacji tak zebranego materiału, przyjęto w bibliografii zasadę chronologicznego szeregowania zapisów w obrębie każdej jej części. W ramach roku zapisy porządkowano według kolejnych numerów *Kultury* i *Zeszytów Historycznych*. W części najobszerniejszej, rejestrującej teksty Jeleńskiego w *Kulturze*, dodatkowo podkreślono chronologię umieszczając daty roczne jako nagłówki złożone drukiem półgrubym. Chronologiczny układ bibliografii pozwala śledzić, jak w ciągu trzydziestu ośmiu lat ewoluowała współpraca Jeleńskiego z *Kulturą*, jak rodziły się i pogłębiały jego fascynacje dziełami różnych autorów, zmieniały formy wypowiedzi pisarskiej, a wreszcie, jak przebiegała recepcja przez Jeleńskiego prądów intelektualnych i artystycznych oraz spraw krajowych i wydarzeń powojennej Europy. Chronologia zastosowana w grupie opracowań i not o autorze wnosi także do bibliografii cechy kalendarium życia Jeleńskiego i recepcji jego twórczości.

Warto zwrócić uwagę czytelników bibliografii na zróżnicowany gatunkowo charakter rejestrowanych publikacji. W części podmiotowej poza grupą tekstów najbardziej typowych, jak eseje Jeleńskiego, jego recenzje, prace przekładowe, noty czy listy do redakcji, odnotowano także wstęp do ankiety redakcyjnej, edycję dramatu Gombrowicza „Historia (Operetka)”, wspomniane pastisze Jeleńskiego i sygnowane przez niego oświadczenia (np. „Oświadczenie w sprawie nowej emigracji” z 1952, dot. tzw. sprawy Miłosza). Dodajmy, że ostatni tekst Jeleńskiego *Kultura* opublikowała w roku 1987, nie ogłaszając już po śmierci autora żadnych jego prac (w odróżnieniu np. od spuścizny Czapskiego). Tę misję realizował wobec Jeleńskiego w latach 80. i 90. kwartalnik *Zeszyty Literackie*. W części przedmiotowej bibliografii, poza dużą grupą artykułów wspomnieniowych o Jeleńskim (pisali o nim po śmierci m.in. Miłosz, Karpiński, Pomian, Bondy, Grémion, Tavernier), not o nagrodach, spotkaniach autorskich, edycjach książek, itp. (w rubrykach „Wiadomości miesiąca”, „Kronika francuska” czy „Kronika niemiecka”), odnotowano także sylwetki Jeleńskiego zawarte w dziennikach pisarskich Gombrowicza i Herlinga-Grudzińskiego (zarówno w ich pierwodrukach w *Kulturze*, jak i, co już sygnalizowaliśmy, w późniejszych edycjach książkowych Instytutu), a także wiersze dedykowane Jeleńskiemu.

Każdą pracę Jeleńskiego odnotowano w bibliografii jako osobną pozycję, z wyjątkiem autorskich sprostowań błędów korektowych czy wyrazów we własnym tekście, które umieszczono przy tym tekście. Zapisy opatrzone adnotacjami, w których zawarte są m.in.: informacja o formie podpisu (jeśli autor nie sygnował tekstu nazwiskiem), treść motto, datowanie, nazwa działu *Kultury*, w którym materiał opublikowano, tytuł recenzowanej książki (artykułu, spektaklu, wystawy) lub określenie tematyki tekstu, zapis podstawy przekładu, a wreszcie ewentualny krótki komentarz historyczny z odwołaniem do wydań listów pisarza czy do innych publikacji. Jeśli tekst Jeleńskiego spotkał się z polemiką czy też nawiązywano do niego, zapisy tych wypowiedzi zostały umieszczone pod adnotacją. Część pozycji opatrzone odsyłaczami, m.in. do przedruku tekstu w książce Jeleńskiego „Zbiegi okoliczności”. Bibliografia posiada również indeks tytułów prac K. A. Jeleńskiego oraz indeks nazwisk.

Jerzy Kandziora

Wykaz skrótów

ang. – angielski
bibl. – biblioteka
dat. – datowany
dot. – dotyczy
franc. – francuski
inf. – informacja
inst. – instytut
jęz. – język
LdR – List do Redakcji
lit. – literacki
nakł. – nakładem
nawiąz. – nawiązanie
niepodp. – niepodpisany
not. – notatka
omów. – omówienie
oprac. – opracował
opubl. – opublikowany
podp. – podpisany
pol. – polski
polem. – polemika
poz. – pozycja
przeł. – przełożył
pseud. – pseudonim
pwwr. – pierwodruk
sprost. – sprostowanie
tłum. – tłumaczył
właśc. – właściwie
wyd. – wydanie
zesz. – zeszyt
zob. – zobacz
zorg. – zorganizował

Pseudonimy
Konstantego A. Jeleńskiego
w wydawnictwach Instytutu Literackiego

a.n.
(a.n.)
A.N.
(j)
(J)
k.a.j.
K.A.J.
kaj
KAJ
KAJ.
(n)

CZĘŚĆ PIERWSZA

Konstanty A. Jeleński
w miesięczniku *Kultura*

(myślnik „ — ” zastępuje powtarzające się w opisach: tytuł pisma
i miejsce jego wydawania: *Kultura*, Paryż)

Twórczość

1950

1. Apokalipsa i perspektywa — nr 12/38 s. 22–27.

Esej o przemijaniu cywilizacji, katolicka i komunistyczna wizja jej końca.
— Przedruk zob. poz. 317.

1951

2. „Torricola” — nr 4/42 s. 152–153.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: J.-M. Ursyn [właśc. P. Zdziechowski]: *Torricola*. [Tłum.] M. Sens [właśc. M. Chojecki]. Paris: Editions Calmann-Lévy 1951.

3. *Botteghe Oscure* — nr 7/45–8/46 s. 208–209.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot. międzynarodowego czasopisma literackiego *Botteghe Oscure* (Rzym).

1952

4. Oświadczenie w sprawie nowej emigracji — nr 1/51 s. 3.

Uzupełniająca lista 9 sygnatariuszy (m.in. K. A. Jeleńskiego) oświadczenia w sprawie Cz. Miłosza jako nowego uchodźcy z Polski. Tekst wraz z nazwiskami 24 sygnatariuszy: Oświadczenie — 1951 nr 12/50 s. 4. Oświadczenie bierze poetę w obronę przed atakami części emigracji, przyznaje mu prawo do

wyborów ideowych i sprzeciwia się żądaniom kajania się „na wzór procesów sowieckich”. J. Giedroyc w liście z 13 XI 1951 informuje K. A. Jeleńskiego, że bezpośrednim powodem wydania oświadczenia jest artykuł S. Piaseckiego pt. „Były poputczyk Miłosz”, *Wiadomości* (Londyn) 1951 nr 44. Zob. Jerzy Giedroyc, Konstanty A. Jeleński: *Listy 1950–1987*. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 81–82.

5. [Przekład:] B. Croce: *Historiografia wyłącznie polityczna i pesymizm moralny*. Tłum. [z włoskiego] ... — nr 6/56 s. 10–17.

Przekład eseju z książki B. Croce: *Storiografia e idealità morale*. Bari 1950; z niepodp. notą wstępną.

6. *Na szlaku B. Constant i Prousta* — nr 7/57–8/58 s. 110–112.

Podp. KAJ. — W dziale: *Książki*. — Dot.: E. Berl: *Sylvia*. Paris: Gallimard 1952.

7. [Sprost. informacji o przebiegu nauki i dacie objęcia funkcji Redaktora *Dziennika Żołnierza I Dywizji Pancerniej* (Quakenbrück)] — nr 10/60 s. 157.

W dziale: *Listy do Redakcji*. — Dot. noty biograficznej — 1952 nr 6/56 s. 2, poz. 237.

8. *Przedpotopowy prorok* — nr 12/62 s. 144–148.

Podp. KAJ. — W dziale: *Książki*. — Dot.: R. Abellio: *Les yeux d'Ezéchiel sont ouverts*. Paris: Gallimard 1949, (tegoż:) *Heureux les pacifiques*. Paris: Ed. Le Portulan 1950, (tegoż:) *Vers un nouveau prophétisme*. Paris: Gallimard 1947, (tegoż:) *La Bible, document chiffré*. Paris: Gallimard 1950.

9. „*Le Messie*” — nr 12/62 s. 148–149.

Podp. KAJ. — W dziale: *Książki*. — Dot.: Rémy: *Le Messie*. Monaco: Edition du Rocher 1952.

1953

10. *Abstrakcja i „nieprzedmiotowość”* — nr 1/63 s. 38–43.

Esej o malarstwie abstrakcyjnym. — Przedruk zob. poz. 317.

11. *Rozmowa z Gheorghiu* — nr 1/63 s. 127–129.

Podp. (j). — W dziale: *Książki*. — Zapis rozmowy z C. V. Gheorghiu nt. jego powieści „*La seconde chance*”.

12. *Od apokalipsy do karykatury* — nr 1/63 s. 130–131.

Podp. (j). — W dziale: *Książki*. — Dot.: C. V. Gheorghiu: *La seconde chance*. Paris: Plon 1952.

13. *Notatki wydawnicze* — nr 1/63 s. 138–141.

Podp. (j). — W dziale: *Książki*. — Dot.: J. Audiberti: *Marie Dubois*. Paris: Gallimard 1952, (tegoż:) *L'ouvre-boîte*. Paris: Gallimard 1952; R. Peyrefitte: *Du Vésuve à l'Etna*. Paris: Flammarion 1952; R. Godel: *Essais sur l'expérience libératrice*. Paris: Gallimard 1952; B. Constant: *Journaux intimes*. Paris: Gallimard 1952.

14. *Przegląd miesięczników* — nr 1/63 s. 141–143.

Podp. (j). — W dziale: *Książki*. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

15. *Między marksizmem a prawdą* — nr 2/64–3/65 s. 213–219.

Podp. KAJ. — W dziale: *Książki*. — Dot.: F. Fejtő: *Histoire des démocraties populaires*. Paris: Ed. du Seuil 1952.

16. *Notatki wydawnicze* — nr 2/64–3/65 s. 224–226.

Podp. (j). — W dziale: *Książki*. — Dot.: Th. Maulnier: *La face de la méduse du communisme*. Paris: Gallimard 1951; G. Dumezil: *Les dieux des Indo-Eu-*

ropéens. Presses Universitaires de France 1952; M. Griaule: Dieu d'eau, entretiens avec Ogotemméli. Paris: Ed. du Chêne 1948; Sh. Sidery, E. Grendel: Voici le soir charmant. Paris: Julliard 1952.

17. Przegląd miesięczników — nr 2/64–3/65 s. 226–230.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

18. „My szlachta od Jafeta” — nr 4/66 s. 115–119.

W dziale: Książki. — Dot.: M. Pawlikowski: Dwa światy. Londyn: Veritas 1952.

Nawiąz.: LdR: J. Olechowski — 1953 nr 9/71 s. 154–155 uwagi o książce i jej krytycznej recepcji, J. Jenne — 1954 nr 1/75–2/76 s. 235–236 dot. polemizującego z recenzją artykułu I. Lutosławskiej pt. „Nie ma prawa do krytyki kto tak nie panuje nad sobą” w *Słowie Polskim* (Paryż) 1953 nr 257.

19. „Numerus aureus” — nr 4/66 s. 130–134.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: M. C. Ghyka: Le nombre d'or, rites et rythmes pythagoriciens dans le développement de la civilisation occidentale. Paris: Gallimard 1952; M. Eliade: Traité d'histoire des religions. Paris: Payot 1949, (tegoż:) Le mythe de l'éternel retour: archétypes et répétitions. Paris: Gallimard 1949, (tegoż:) Images et symboles. Paris: Gallimard 1952.

20. Notatki wydawnicze — nr 4/66 s. 134–138.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: K. Jaspers: La foi philosophique. Paris: Plon 1953; J. Cocteau: Journal d'un inconnu. Paris: Grasset 1953; S. Beckett: En attendant Godot. Paris: Editions de Minuit 1953; W. Weidlé: La Russie absente et présente. Paris: Gallimard 1949; B. Kangro: Earthbound. Lund: Tullimuld 1951; A. Pieyre de Mandiargues: Marbre. Paris: Robert Laffont 1953; A. Weissberg-Cybulski: Conspiracy of silence. London: Hamish Hamilton 1951; C. A. Smith (red.): Echappés du paradis. Paris: Editions du Fussain 1953; „Soviet science”. Washington: American Association for the Advancement of Science 1952; S. M. Schwartz: Labor in the Soviet Union. New York: Praeger 1951; E. M. Cioran: Syllogismes de l'amertume. Paris: Gallimard 1952.

21. Przegląd miesięczników — nr 4/66 s. 139–142.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich i amerykańskich.

22. Notatki o żałobie — nr 5/67 s. 10–17.

O twórczości poetyckiej i innych formach czci dla Stalina w Polsce po jego śmierci. — Przedruk zob. poz. 317.

Polem.: LdR: A. Kawalkowski — 1953 nr 6/68 s. 154–156 dot. tezy o przedwojennych źródłach hołdowniczości wobec Stalina, W. Zaleski — 1953 nr 6/68 s. 158 dot. oceny ONR.

23. Sowietyzacja Polski i duch P.P.S. — nr 5/67 s. 130–133.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: J. Malara, L. Rey: La Pologne d'une occupation à l'autre (1944–1952). Paris: Editions du Fusain 1953.

24. Notatki wydawnicze — nr 5/67 s. 139–142.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: R. Guardini: La fin des temps modernes. Paris: Editions du Seuil 1952; I. Silone: Une poignée de mûres. Paris: Grasset 1953; G. Janouch: Kafka m'a dit. Paris: Calmann-Lévy 1952; G. Dupré: Les fiancées sont froides. Paris: Plon 1953.

25. Przegląd czasopism — nr 5/67 s. 142–146.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

26. Wywiad z gen. Weygand — nr 6/68 s. 83–88.

W dziale: Najnowsza historia Polski. — Zapis rozmowy K. A. Jeleńskiego z generałem Weygandem w jego mieszkaniu w Paryżu w 1953 r.

Polem.: LdR: T. Tchórzewski — 1953 nr 11/73 s. 156–157 dot. opinii Weyganda o J. Piłsudskim, W. K. — 1954 nr 1/75–2/76 s. 234–235 dot. opinii Weyganda o J. Piłsudskim.

27. Notatki wydawnicze — nr 6/68 s. 133–135.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: D. Rops: *Jésus en son temps*. Paris: Fayard 1945–1946; M. Colinon: *Faux prophètes et sectes d'aujourd'hui*. Paris: Plon 1953; S. Weil: *Cahiers*. T. 2. Paris: Plon; B. Frank: *Géographie universelle*. Paris: La Table Ronde 1953; I. Sztachowa (oprac.): *Mid Europe, a selective bibliography*. New York: National Committee for a Free Europe Inc. 1953.

28. Przegląd miesięczników — nr 6/68 s. 136–138.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

29. [Przekład:] A. Berger: *Muzyka Aarona Coplanda. Kompozytor amerykański, który czerpie natchnienie zarówno ze Starego jak i z Nowego Świata*. Tłum. z ang. ... i A. Szałowski — nr 7/69–8/70 s. 41–63.

30. Notatki wydawnicze — nr 9/71 s. 147–148.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: Ch. H. Ford (oprac.): *New directions* (1953). New York: 333 Sixth Ave. 1953.

31. Przegląd miesięczników — nr 9/71 s. 148–151.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

32. Dwie przyjaciółki — nr 10/72 s. 124–130.

W dziale: Kronika kulturalna. — Porównanie pism dla kobiet: francuskiej *Elle* (Paryż) i polskiej *Przyjaciółki*.

33. Paradoksalny świadek — nr 10/72 s. 140–143.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: E. von Salomon: *Le Questionnaire*. Paris: Gallimard 1953.

34. Notatki wydawnicze — nr 10/72 s. 151–154.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: M. Tobino: *Le libere Donne di Magliano*. Firenze: Valecchi 1953; T. Landolfi: *La bière du pêcheur*. Firenze: Valecchi 1953; F. Borkenau: *European communism*. London: Faber and Faber 1953; W. Reswick: *I dreamt revolution*. Chicago: Regnery 1953; P. Viereck: *Shame and glory of the intellectuals*. New York: The Beacon Press 1953; D. Arban: *Dostoevski le coupable*. Paris: Julliard 1953; J. Paulhan: *La preuve par l'ethymologie*. Paris: Les Editions de Minuit 1953; P. Gascar: *Les bêtes*. Paris: Gallimard 1953.

35. Ameryka w oczach przyjaciół — nr 11/73 s. 132–133.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: J. Burnham (oprac.): *What Europe thinks of America*. New York: The John Day Co. 1953.

36. „English becomes Polish” — nr 11/73 s. 133–134.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: J. Pietrkiewicz: *The Knotted Cord*. Londyn: Heinemann 1953.

37. Polonica i antypolonica — nr 11/73 s. 135–137.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: R. Peyrefitte: *La fin des ambassades*. Paris: Flammarion 1953.

38. Notatki wydawnicze — nr 11/73 s. 146–147.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: R. de Solier: *Les gardes*. Paris: Gallimard 1952; P. Demetz: *René Rilkes Prager jahre*. Düsseldorf 1953; R. Rilke, A. Gide: *Correspondance*. 1909–1926. Paris: Corrêa 1953; A. M. Ortese: *Il mare non bagna Napoli*. Milano: Einaudi 1953; P. Bouchardon: *Souvenirs*. Paris: Albin Michel 1953.

39. Przegląd miesięczników — nr 11/73 s. 148–149.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

40. Z działalności Kongresu [Wolności] Kultury. Komitet dla spraw Europy środkowo-wschodniej przy Kongresie Wolności Kultury. Audycje radiowe — nr 12/74 s. 129–130.

Podp. (n). — W dziale: Kronika kulturalna. — Skład osobowy Komitetu, tematyka i uczestnicy audycji radiowych.

41. Notatki wydawnicze — nr 12/74 s. 148–151.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: A. Breton: *La clef des champs*. Paris: Ed. du Sagittaire 1953; R. Priouret: *La franc-maçonnerie sous les lys*. Paris: Grasset 1953; R. Loewenstein: *Psychanalyse de l'antisémitisme*. Paris: Presses Universitaires de France 1952; G. Reitlingen: *The final solution*. London: Valentine Mitchell 1953; M. Guersant: *Jean-Paul*. Paris: Editions du Minuit 1953; S. Beckett: *L'innommable*. Paris: Editions du Minuit 1953; D. Hunebelle: *Philippine*. Paris: Gallimard 1953; J. Lagrolet: *Le pire*. Paris: Gallimard 1953.

42. Przegląd miesięczników — nr 12/74 s. 152.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

43. [Polem. z wizerunkiem gen. W. Sikorskiego we wspomnieniu M. Feldhauzena] — nr 12/74 s. 154.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 11 XI 1953. — Dot.: M. Feldhauzen: *Rubens miał filię w Szkocji* — 1953 nr 11/73 s. 105–119.

Odpowiedź: LdR: M. Feldhauzen — 1954 nr 3/77 s. 155–156.

44. *Bluzka z błękitnych perel* — nr 1/75–2/76 s. 99–103.

W dziale: *Straty kultury polskiej*. — Esej o K. I. Gałczyńskim. — Przedruk zob. poz. 317.

45. *Makiawel i Jalta* — nr 1/75–2/76 s. 111–114.

W dziale: *Archiwum polityczne*. — Dot.: S. L. Sharp: *White eagle on a red field*. Cambridge: Harvard University Press 1953.

46. *Poeta i historia* — nr 1/75–2/76 s. 179–185.

W dziale: Książki. — Dot.: Cz. Miłosz: *Światło dzienne*. Paryż: Inst. Lit. 1953. — Przedruk zob. poz. 317.

47. Notatki wydawnicze — nr 1/75–2/76 s. 196–199.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: P. Gascar: *Le temps des morts*. Paris: Gallimard 1953; F. Fejtő: *Un Habsbourg révolutionnaire, Joseph II*. Paris: Plon 1953; M. Ragon: *Histoire de la littérature ouvrière*. Paris: Masses et Militants — Les Editions Ouvrières 1953; J.-P. Clébert: *La vie sauvage*. Paris: Editions Denoël 1953; P. Souvtchinsky: *Musique russe*. Paris: Presses Universitaires de France 1953; J. Maritain: *L'homme et l'état*. Paris: Presses Universitaires de France 1953; R. Brasillach: *Six heures à perdre*. Paris: Plon 1953; G. Bonneville: *Y a-t-il une culture européenne?* Paris: Editions du Conquistador 1953; R. Boudet: *Bourgeoisies en appel*. Paris: Editions du Conquistador 1953; J. Perry: *Le mouton noir*. Paris: Julliard 1953.

48. Przegląd miesięczników — nr 1/75–2/76 s. 200–201.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich; m.in. o publikacji tekstów W. Gombrowicza ze wstępem K. A. Jeleńskiego w *Preuves* (Paryż) 1953 z XII.

49. *Ostatnie lata* — nr 3/77 s. 53–56.

W dziale: *Straty kultury polskiej*. — Esej o J. Tuwimie. — Przedruk zob. poz. 317.

50. [Przekład:] J. Gorkin: *Przyczynek do biografii Rokossowskiego* [oparty na osobistych wspomnieniach gen. El Campesino, w transkrypcji J. Gorkina]. [Tłum. z franc. ...] — nr 3/77 s. 115–118.

W dziale: *Najnowsza historia Polski*.

Sprost.: *Sprostowania* — 1954 nr 4/78 s. 160 inf. o podstawie źródłowej tekstu pominiętej w publikacji.

51. [Przekład:] M. Sperber: „La prise du pouvoir”. Tłum. [z franc.] ... — nr 3/77 s. 129–134.

W dziale: Książki. — Dot.: Cz. Miłosz: La prise du pouvoir. [Tłum.] J. Hersch. Paris: Gallimard 1953. — O pracy nad przekładem i redakcją recenzji M. Sperbera zob. Jerzy Giedroyc, Konstanty A. Jeleński: Listy 1950–1987. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 165–166.

52. Półświatek Don Camilla — nr 3/77 s. 134–136.

W dziale: Książki. — Dot.: G. Guareschi: Mały świat Don Camilla. Tłum. J. Bielatowicz. Londyn: Veritas 1953.

Polem.: M. Sambor [właśc. M. Chmielowiec]: „Chlastanie” — 1954 nr 5/79 s. 133–137 ocena stylu recenzenckiego, Z. Grabowski — 1954 nr 6/80 s. 156–157 LdR dot. oceny powieści M. Mitchell „Gone with the wind”.

53. Notatki wydawnicze — nr 3/77 s. 149–152.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: M. Kuncewiczowa: The forester. [Tłum.] H. Ch. Stevens. London: Hutchinson 1954; M. de Ghelderode: Théâtre. T. 1–3. Paris: Gallimard 1952–1954; A. Breton: Entretiens. Paris: Gallimard 1952; G. Cesbron: Chasseur maudit. Paris: Robert Laffont 1953; A. Robbe-Grillet: Les gommes. Paris: Editions de Minuit 1953; S. Kramstyk: On vit comme on peut. Paris: Julliard 1953; F. Hoffet: Psychoanalyse de Paris. Paris: Grasset 1954.

54. Przegląd czasopism — nr 3/77 s. 152–154.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

55. Notatki wydawnicze — nr 4/78 s. 144–147.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: R. Abellio: Assomption de l'Europe. Paris: Au Portulan, Flammarion 1954; R. Alleau: Aspects de l'alchimie traditionnelle. Paris: Editions de Minuit 1954; G. Veraldi: A la mémoire d'un ange. Paris: Gallimard 1953; M. Jouhandeau: Apprentis et garçons. Paris: Gallimard 1954; A. Girard et J. Stoetzel: Français et immigrants. L'attitude française. L'adaptation des Italiens et des Polonais. Paris: Presses Universitaires de France 1953; A. Szombati: La soif éternelle. Bruxelles: Talismans.

56. Przegląd miesięczników — nr 4/78 s. 147–149.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

57. Samokrytyka krytyka — nr 5/79 s. 137–140.

W dziale: Kronika kulturalna. — Dot.: M. Sambor [właśc. M. Chmielowiec]: „Chlastanie” — 1954 nr 5/79 s. 133–137; odpowiedź na krytyczną ocenę M. Chmielowca recenzji „Półświatek Don Camilla”, poz. 52.

58. Notatki wydawnicze — nr 5/79 s. 151–154.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: P. Emmanuel: L'ouvrier de la onzième heure. Paris: Editions du Seuil 1954; A. Camus: L'été. Paris: Gallimard 1954; E. Jünger: Journal [II] 1943–1945. Paris: Julliard 1953; G. Papini: Le livre noir. Paris: Flammarion 1953; C. Farrère: Souvenirs. Paris: Arthème Fayard 1953; H. Bordeaux: Reconstructeurs et Manuteneurs. Paris: Plon 1954; P. A. Quarantotti Gambini: Printemps à Trieste. Paris: Del Duca 1953; J. Holcman: The legacy of Chopin. New York: Philosophical Library 1954.

59. Gombrowicz i robaczek Kozłowski — nr 6/80 s. 111–113.

W dziale: Kronika kulturalna. — Dot.: W. Kozłowski: Witold Gombrowicz. *Głos Polski* (Buenos Aires) 1954 nr 2399 z 19/23 III s. 5, nr 2400 z 26 III s. 5, 7; odpowiedź na zawartą w artykule W. Kozłowskiego napaść na W. Gombrowicza, w tekście polemiki K. A. Jeleński wymienia jedynie tytuł rubryki „Kultura i wiedza”, w której artykuł się ukazał.

Nawiąz.: LdR: Cz. Straszewicz — 1954 nr 7/81–8/82 s. 228 zdystansowanie się od kampanii *Głosu Polskiego* (Buenos Aires) przeciw Gombrowiczowi. — Polem.: LdR: I. Gębska — 1954 nr 10/84 s. 155–156 zarzut usprawiedliwiania pracy W. Gombrowicza w „instytucji subsydiowanej przez rząd komunistyczny”.

60. W poszukiwaniu utraconej wolności — nr 6/80 s. 122–125.

Podp. KAJ. — W dziale: Przegląd niemiecki. — Dot.: H. Böll: Der Zug war pünktlich. Opladen: Verlag Friedrich Middelhaue 1949; A. Andersch: Die Kirschen der Freiheit. Frankfurt: Frankfurter Verlaganstalt 1952; A. Goes: Unruhige Nacht. Hamburg: Friedrich Wittig Verlag 1952; H. H. Kirst: Sagen Sie Gerechtigkeit, Captain, (tegoż:) Null — Acht Fünfzehn. Wien-München-Basel: Verlag Kurt Desch 1954.

61. [Przekład:] E. Roditi: Powrót Saracenów. Islam we współczesnej literaturze francuskiej. Przeł. [z ang.] A.N. [właśc. ...] — nr 6/80 s. 135–140.

W dziale: Książki.

62. Notatki wydawnicze — nr 6/80 s. 140–141.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: T. Mende: Regards sur l'histoire de demain. Paris: Editions du Seuil 1954; H. Miller: Le cauchemar climatisé. Paris: Gallimard 1954, (tegoż:) Le sourire au pied de l'échelle. Paris: Corrèa 1954; B. Minoret: La camarilla. Paris: Plon 1954.

63. Przegląd miesięczników — nr 6/80 s. 141–143.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

64. Horyzonty na niby — nr 7/81–8/82 s. 138–140.

W dziale: Sprawy i troski. — Dot. pisma *Horizons* studentów Uniwersytetu Wolnej Europy w Strasburgu.

65. Notatki wydawnicze — nr 7/81–8/82 s. 202–205.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: A. Huxley: The doors of perception. New York: Doubleday 1954; Ph. Ariès: Le temps de l'histoire. Monaco: Editions du Rocher 1954; A. Robin: La fausse parole. Paris: Editions de Minuit 1954; J. Gorkin: Destin du XXe siècle — de Lénine à Malenkov — coexistence ou guerre permanente? Paris: Les Iles d'Or 1954; M. Sachs: Tableau des mœurs de ce temps. Paris: Gallimard 1954; P. Morand: Hécate et ses chiens. Paris: Flammarion 1954; De Montherlant: La rose de sable. Paris: Plon 1954; A. Chaamba: Le vieillard et l'enfant. Paris: Editions de Minuit 1954.

66. Przegląd czasopism — nr 7/81–8/82 s. 206–208.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

67. Biennale 1954 — nr 9/83 s. 103–110.

W dziale: Kronika kulturalna. — Dat.: Wenecja, lipiec 1954. — Relacja z III Biennale w Wenecji.

68. Szaraczek na szaro — nr 9/83 s. 111–113.

Podp. KAJ. — W dziale: Kronika kulturalna. — Dot. występów Teatru Kameralnego z Warszawy w Paryżu w 1954 i artykułu W. Balickiego „Z Fredrą i Żeromskim w Paryżu” w *Przeglądzie Kulturalnym* 1954 nr 30/31.

69. Claudel odmienny — nr 9/83 s. 126–127.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: P. Claudel: Mémoires improvisés. Paris: Gallimard 1954.

70. Notatki wydawnicze — nr 9/83 s. 128–130.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: J.-P. Sartre: Réflexions sur la question juive. Paris: Gallimard 1954; Ph. Friedman: Martyrs and fighters. The epic of the Warsaw ghetto. New York: Frederick A. Praeger 1954; G. Papini: Le diable. Paris: Flammarion 1954; P. Klossowski: Sade mon prochain. Paris: Editions du Seuil 1947, (tegoż:) Roberte ce soir. Paris: Editions de Minuit 1954.

71. W dwóch słowach — nr 9/83 s. 131–134.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Bibliografia adnotowana europejskich i amerykańskich nowości wydawniczych; z notą wstępną.

72. Przegląd miesięczników — nr 9/83 s. 134–135.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism francuskich.

73. Od Aragona do Orwella. W kraju o obcej literaturze — nr 10/84 s. 112–114.

Podp. (a.n.). — W dziale: Kraj. — Dot. *Nowej Kultury* 1954 nr 35 poświęconej „zagadnieniom kultury współczesnej” i artykułu: L. Budrecki: Milczenie i ucho igielne. *Nowa Kultura* 1954 nr 34.

74. **Sprawy emigracyjne w prasie warszawskiej** — nr 10/84 s. 115–117.

Podp. (j). — W dziale: Kraj.

75. **Spacer nieśpiesznego przechodnia** — nr 10/84 s. 139–140.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: J. Stempowski: *La terre bernoise*. Genève: Librairie E. Droz 1954.

76. **Pogrom cieni** — nr 10/84 s. 141–143.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: M. Samozwaniec: *Błękitna krew*. Kraków: Wydawnictwo Literackie 1954.

77. **Notatki wydawnicze** — nr 10/84 s. 143–144.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: D. Saurat: *L'Atlantide et le règne des géants*. Paris: Denoël 1954; H. De Man: *L'ère des masses et le déclin de la civilisation*. Au Portulan, Flammarion 1954; G. Marcel: *Le déclin de la sagesse*. Paris: Plon 1954; J. Lanzmann: *La glace est rompue*. Paris: Julliard 1954.

78. **W dwóch słowach** — nr 10/84 s. 144–146.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Bibliografia adnotowana europejskich i amerykańskich nowości wydawniczych.

79. **Przegląd miesięczników** — nr 10/84 s. 146–147.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism francuskich.

80. **„Tant pis, ou, ha, ha!”** — nr 11/85 s. 111–113.

W dziale: Kraj. — Dot. występu zespołu pieśni i tańca „Mazowsze” w Paryżu.

81. **Pod pretekstem „best-sellera”** — nr 11/85 s. 137–138.

Podp. K.A.J. — W dziale: Książki. — Dot.: A. Orme: *Paris original*. Boston: Houghton Mifflin Company 1954.

82. **Notatki wydawnicze** — nr 11/85 s. 143–145.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: I. Svevo: *La conscience de Zeno*. Paris: Gallimard 1954; J. Chardonne: *Lettres à Roger Nimier*. Paris: Grasset 1954; A. Lanoux: *Physiologie de Paris*. Arthème Fayard 1954; P. Boutang: *Commentaire sur quarante-neuf dixains de la Délie*. Paris: Gallimard 1954.

83. **W dwóch słowach** — nr 11/85 s. 145–146.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Bibliografia adnotowana europejskich nowości wydawniczych.

84. **Przegląd miesięczników** — nr 11/85 s. 147–148.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism francuskich.

85. **[Polem. z porównaniem autora do A. Słonimskiego]** — nr 11/85 s. 156.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dot.: J. Mieroszewski: *Budujemy dom* — 1954 nr 10/84 s. 3–12.

86. **[Przekład:] Général de Gaulle: Mémoires de guerre. (Fragmenty). Tłum. ...** — nr 12/86 s. 26–36.

Z notą wstępną. — Tłum. za zgodą autora z wyd.: Général de Gaulle: *Mémoires de guerre. L'Appel. 1940–1942*. Paris: Librairie Plon 1954.

87. **Notatki wydawnicze** — nr 12/86 s. 138–143.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: S. de Beauvoir: *Les mandarins*. Paris: Gallimard 1954; R. Stéphane: *Fin d'une jeunesse. La Table Ronde* 1954; E. d'Astier: *L'été n'en finit pas*. Paris: Julliard 1954; P. Léautaud: *Journal littéraire*. Paris: Marcure de France 1954; N. Kazantzakis: *Alexis Zorba*. Paris: Plon 1954; P. Barton: *Prague à l'heure de Moscou*. Pierre Horay 1954.

88. **Przegląd miesięczników** — nr 12/86 s. 143–144.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych numerów czasopism europejskich.

1955

89. Nasza stała lektura. Wiadomości. Tygodnik: Jan Lechoń: Kartki z dziennika; Silva rerum; Zofia Bohdanowiczowa: Wieczór w Walii; Mieczysław Lurczyński: Psalm bolesny; Władysław Matlakowski: Przysłowia i pogaduszki (Z cyklu: „Wspomnienia Ukraińskie”); Miscellanea; Stefan Badeni: Korespondencja; Czytelnicy o „Wiadomościach” — nr 1/87–2/88 s. 75–79.

Bez podp. — Pastisz tygodnika *Wiadomości* (Londyn); z notą wstępną. — Autorstwo podane w spisie treści numeru.

Sprost.: LdR: W. A. Zbyszewski — 1955 nr 3/89 s. 158 dot. błędu ortograficznego w pastiszu rubryki „Silva rerum”.

90. Notatki wydawnicze — nr 1/87–2/88 s. 212–216.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: S. de Beauvoir: Les mandarins. Paris: Gallimard 1954 (Prix Goncourt); J. Reverzy: Le passage. Paris: Julliard 1954 (Prix Renaudot); G. Veraldi: La machine humaine. Paris: Gallimard 1954 (Prix Femina); J. Audiberti: Molière. L'Arche 1954; P. Tabori (oprac.): The pen in exile. London: International P.E.N. Club Centre for Writers in Exile 1954; A. Szepal: Les sans-patrie. Editions du Centurion 1954.

91. Przegląd miesięczników — nr 1/87–2/88 s. 216–218.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych artykułów w czasopismach francuskich.

92. W dwóch słowach — nr 1/87–2/88 s. 218.

Bez podp. — W dziale: Książki. — Bibliografia adnotowana europejskich i amerykańskich nowości wydawniczych.

93. Tryb literatury — nr 3/89 s. 5–14.

Zjazdy pisarzy w Jugosławii, Polsce i ZSRR w 1954, refleksje nad zakresem wolności literatury w tych krajach.

94. W. A. Zbyszewski: Seksualizm i demografia — nr 3/89 s. 66.

Bez podp. — Pastisz tekstu W. A. Zbyszewskiego. — W bloku pastiszy miesięcznika *Kultura* (Paryż): Nasza stała lektura. *Kultura*. Numer poświęcony (po raz dziewiąty) zespołowi Zuchów w Itace (Ohio). — Autorstwo podane w nocie od redakcji, s. 62.

95. Galeria malarstwa obcego w Warszawie — nr 3/89 s. 127–130.

Podp. KAJ. — W dziale: Kronika kulturalna. — Dot.: Galeria Malarstwa Obcego. Katalog Muzeum Narodowego w Warszawie. Oprac. J. Białostocki [i in.]. Warszawa 1954.

96. Notatki wydawnicze — nr 3/89 s. 145–147.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: H. I. Marrou: De la connaissance de l'histoire. Paris: Seuil 1954; O[jciec H.] Rahner: Mythes Grecs et mystère chrétien. Peyot 1954.

97. Przegląd miesięczników — nr 3/89 s. 147–148.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych artykułów w czasopismach francuskich.

Sprost.: LdR: J. Czapski — 1955 nr 4/90 s. 158 o pominięciu nazwiska J. Ulatowskiego jako autora recenzji wystawy J. Czapskiego w czasopiśmie *Preuves* (Paryż).

98. Notatki wydawnicze — nr 4/90 s. 143–145.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: „Lettere di condannati a morte della resistenza Europea”. Milano: Giulio Einaudi Editore 1954; M. Borwicz: Ecrits des condamnés à mort sous l'occupation allemande, 1939–1945. Paris: Presses Universitaires de France 1954; E.-R. Curtius: Essais sur la littérature européenne. Paris: Grasset 1954.

99. Przegląd czasopism — nr 4/90 s. 145–147.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych artykułów w czasopismach francuskich.

100. Z krajowej prasy literackiej — nr 5/91 s. 154–155.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: A. Kowalska: Fragmenty z Dziennika. *Twórczość* 1955 nr 3; z przedrukiem wybranych zapisów.

101. Chyba jednak ku pokrzepieniu serc... — nr 6/92 s. 145–147.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: J. Jasieńczyk: Słowo o bitwie. Londyn: Nakł. czytelników 1955.

102. „Listy o ludziach” — nr 6/92 s. 147–148.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: W. Wasiutyński: Listy o ludziach. Londyn: Myśl Polska 1955.

103. Notatki wydawnicze — nr 6/92 s. 148–151.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot.: Th. E. Lawrence: *La Matrice*. Paris: Gallimard 1955; R. Aron: *Polémiques*. Paris: Gallimard 1955; Ph. Jullian, B. Minoret: *Les Morot-Chandonneur*. Paris: Plon 1955; M. Pons: *Virginales*. Paris: Julliard 1955; R. Peyrefitte: *Les clés de Saint-Pierre*. Flammarion 1955.

104. Krajowa prasa literacka. Z krajowej prasy literackiej — nr 6/92 s. 151–155.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot. wypowiedzi J. Kotta w ankiecie pt. „Pisarze wobec dziesięciolecia” w *Nowej Kulturze* 1955 nr 10; z fragmentem tej wypowiedzi.

105. Bestia i gentleman — nr 7/93–8/94 s. 213–214.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: E. Waugh: *Dziennikarz z przypadku*. Tłum. T. Skórzewska. Londyn: Veritas 1954.

106. Notatki wydawnicze — nr 7/93–8/94 s. 214–216.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Dot. antologii wspomnień francuskich księży-robotników pt. „*Les prêtres-ouvriers*”. Paris: Les Editions de Minuit 1954.

107. Mandaryni, komunizm, koegzystencja — nr 9/95 s. 132–142.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: R. Aron: *Opium des intellectuels*. Calmann Lévy 1955; M. Merleau-Ponty: *Les aventures de la dialectique*. Paris: Gallimard 1955; także o publicystyce kręgu *Les Temps Modernes* (Paryż), *La Parisienne* (Paryż) i *Esprit* (Paryż).

108. Przegląd czasopism — nr 9/95 s. 147–149.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych artykułów w czasopismach francuskich.

109. Belotto i Gierymski w Wenecji: 1955 — nr 11/97 s. 126–128.

Podp. KAJ. — W dziale: Kronika kulturalna. — Dot. wystawy obrazów B. Belotto i A. Gierymskiego w Palazzo Grassi w Wenecji, 1955.

110. Przegląd czasopism — nr 11/97 s. 149–153.

Podp. (j). — W dziale: Książki. — Omów. wybranych artykułów czasopism europejskich.

111. O Odrodzeniu i Średniowieczu — nr 12/98 s. 142–144.

Podp. KAJ. — W dziale: Książki. — Dot.: J. Baltrusaitis: *Anamorphoses ou perspectives curieuses*. Paris: Olivier Perrin 1955, (tegoż:) *Le moyen-age fantastique*. Armand Colin 1955.

112. Karpacka alchemia — nr 1/99 s. 128–132.

W dziale: Książki. — Dot.: M. Pankowski: *Smagła swoboda*. Paryż: Inst. Lit. 1955.

113. Z prasy krajowej — nr 1/99 s. 143–145.

Podp. A.N. — W dziale: Książki. — Dot.: Z. Lichniak: Kurtyna w górę, czyli o literaturze zbłąkanej. *Dziś i Jutro* 1955 nr 47 nt. książek polskich wydanych na Zachodzie.

114. „Tristes Tropiques” — nr 2/100 s. 137–141.

W dziale: Książki. — Dot.: C. Lévi-Strauss: Tristes tropiques. Paris: Plon 1955.

115. Dumaine: plotki i polonica — nr 2/100 s. 151–153.

Podp. (j.). — W dziale: Książki. — Dot.: J. Dumaine: Quai d'Orsay, 1945–1951. Paris: Julliard 1955.

116. Dwie koncepcje szczerości — nr 4/102 s. 105–109.

Podp. a.n. — W dziale: Kraj. — Dot. kontaktów *Kultury* z pisarzami w kraju; nawiąz. do relacji: A. Grodzicki: Rozmowa z Emigrantem. *Życie Warszawy* 1956 nr 48.

117. Quaroni o Hołówce — nr 4/102 s. 118–120.

Podp. a.n. — W dziale: Najnowsza historia Polski. — Dot.: P. Quaroni: Konspirator. *Corriere della Sera* (Włochy) 1956 z 25 II.

118. Po „trzęsieniu ziemi” — nr 5/103 s. 3–22.

Omów. głównych tematów dyskusji w Polsce po XX zjeździe KPZR: referat Chruszczowa, Armia Krajowa, współzawodnictwo pracy, socrealizm w literaturze i sztuce.

Nawiąz.: LdR: J. Krok-Paszkowski — 1956 nr 7/105–8/106 s. 230–231 dot. „odwilży” w Polsce; z notą wyrażającą poparcie dla listu, podp. W. Gniatczyński, S. Szablowski.

119. Marzenie generała — nr 7/105–8/106 s. 217–219.

W dziale: Książki. — Dot.: Z. Bohusz-Szyszko: Atomowa pożoga. Powieść fantastyczna. Londyn: Wyd. „Książka dla Wszystkich”. Gryf Publications Ltd. 1956.

120. Przegląd czasopism. Kolumbowie i inkwizycja — nr 7/105–8/106 s. 221–225.

Podp. a.n. — W dziale: Książki. — Omów. wybranych artykułów z prasy krajowej.

121. Od endeków do stalinistów — nr 9/107 s. 13–20.

Antysemityzm w Polsce po 1945; artykuł wprowadzający do ankiety *Kultury*.

Nawiąz.: LdR: K. Hrabyk — 1956 nr 11/109 s. 156–157, W. K. — 1957 nr 5/115 s. 156–157. — Nawiąz. i polem.: Problem antysemityzmu. Ankieta „Kultury” — 1957 nr 1/111–2/112 podp.: Redakcja, omów. ankiety, w którym liczne fragm. listów od czytelników dot. artykułu. — Polem.: LdR: M. Parientes — 1957 nr 9/119 s. 150–151.

122. Emigracja à la Mike Spillane — nr 10/108 s. 89–92.

Podp. a.n. — W dziale: Kraj. — Prezentacja artykułu propagandowego P. Goszczyńskiego pt. „Zagubieni we mgle” o polskiej emigracji w Londynie, ogłoszonego w łódzkim dwutygodniku *Kronika* 1956 nr 16.

123. [Przekład:] F. Fejtő: „Niezależna republika” węgierskich pisarzy. Tłum. ... — nr 11/109 s. 3–14.

124. [Przekład:] F. Bondy: Rozmowy z węgierskimi pisarzami. Tłum. ... — nr 12/110 s. 7–12.

125. [Przekład:] F. Fejtő: Od prowokacji do rewolucji. Tłum. ... — nr 12/110 s. 13–18.

126. [Wypowiedź w ankiecie *Kultury* pt. „Literatura emigracyjna a Kraj”] — nr 12/110 s. 59–60.

Dot. uchwały Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie z 1956 zalecającej pisarzom emigracyjnym powstrzymanie się od współpracy z oficjalnymi instytucjami krajowymi.

1957

127. Erenburg i poeci żydowscy — nr 3/113 s. 67–68.

Podp. (a.n.). — W dziale: Archiwum polityczne. — O relacji B. Turnera dot. antysemityzmu w ZSRR w l. 40. XX w., opubl. w czasopiśmie *New Leader* (Nowy Jork) 1956 z 8 X.

128. Ostatni polski encyklopedysta. Wspomnienie o Józefie Michałowskim — nr 3/113 s. 118–125.

W dziale: Kronika kulturalna. — Przedruk zob. poz. 317.

129. Prasa francuska o Polsce — nr 4/114 s. 138–141.

Podp. A.N. — W dziale: Książki. — Dot. materiałów o Polsce w czasopiśmie: *Les Temps Modernes* (Paryż; numer pt. „Polski socjalizm”), *Preuves* (Paryż) 1957 z IV i *Critique* (Paryż) 1957 z III.

130. [Polem. z krytyczną oceną przez Londyńczyka wizyty H. Malewskiej w Domu Pisarza w Londynie i opinią o poparciu przez nią uchwały Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie z 1956 r.] — nr 4/114 s. 154–155.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dot.: Londyńczyk [właśc. J. Mieroszewski]: Hanna Malewska w Londynie — 1957 nr 3/113 s. 66–67. — Z notą podp. Redaktor, właśc. J. Giedroyc, informującą, że notatka Londyńczyka reprezentuje stanowisko Redakcji. — Zob. poz. 126.

131. [Przekład:] Przyczyny rewolucji węgierskiej (Tajny dokument węgierski przedstawiony przez François Fejtő). Tłum. ... — nr 5/115 s. 165–181.

W aneksie: Dokumenty — zeszyt III.

132. Bohaterskie niebohaterstwo Gombrowicza — nr 9/119 s. 31–42.

Motto: „Wiedźcie, że o mnie nie wolno mówić w sposób nudny, zwykły, pospólny. Zabraniam tego stanowczo. Domagam się — o sobie — słowa od-

świętego” W. Gombrowicz: *Dziennik 1953–1956* (s. 111). — Przedruk zob. poz. 317.

Sprost. autora: LdR: 1957 nr 10/120 s. 151 dot. błędu wyrazowego, zob. poz. 135.

Polem.: Cz. Miłosz: O Gombrowicza — 1957 nr 10/120 s. 108–110 sprzeciw wobec zamykania W. Gombrowicza w formie postępowego intelektualizmu paryskiego, S. Wąsowski — 1957 nr 11/121 s. 157 LdR dot. stosunku W. Gombrowicza do katolicyzmu.

133. O potrzebie „złytoptaków” — nr 9/119 s. 117–118.

Podp. KAJ. — W dziale: Kraj. — Dot. odczytu A. Sandauera w 1956 w Paryżu pośw. literaturze polskiej X-lecia i artykułu o A. Rudnickim w cyklu „Bez taryfy ulgowej”.

134. O realizmie na tle Mezzogiorna — nr 10/120 s. 128–134.

W dziale: Książki. — Dot.: R. Vailland: *La loi*. Paris: Gallimard 1957; E. Morante: *L'Isola di Arturo*. Einaudi 1957. — Przedruk zob. poz. 317.

135. [Odpowiedź na polem. M. Parientes w sprawie antysemityzmu] — nr 10/120 s. 151.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż 14 IX 1957. — Dot.: M. Parientes — 1957 nr 9/119 s. 150–151 polem. z artykułem K. A. Jeleńskiego „Odeńdeków do stalinistów”, zob. poz. 121.

1958

136. Tryb zaprzeszy czasu przyszłego — nr 1/123–2/124 s. 163–167.

W dziale: Kronika kulturalna. — Dot. wystawy „Précurseurs de l'art abstrait en Pologne” w galerii Denis René w Paryżu.

1960

137. [Polem. z opinią nt. Kongresu Wolności Kultury wyrażoną w artykule Londyńczyka] — nr 4/150 s. 153–154.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dot.: Londyńczyk [właśc. J. Mieroszewski]: Encounter — Kultura — 1960 nr 3/149 s. 102–103. — Opinia Londyńczyka sugerująca, że kluczową rolę w Kongresie Wolności Kultury odgrywają emigranci wschodnioeuropejscy, wywołała także list polemiczny J. Czapskiego. Publikacja obu listów oraz sposób uniknięcia konfliktu z Kongresem z powodu tekstu Londyńczyka były negocjowane z J. Giedroycem. Na temat tego kryzysu we wzajemnych stosunkach zob. Jerzy Giedroyc, Konstanty A. Jeleński: Listy 1950–1987. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 312–316; J. Giedroyc: Autobiografia na cztery ręce. Oprac. i posłowem opatrzył K. Pomian. Warszawa 1994, s. 203.

138. Awangarda i Rewolucja — nr 5/151 s. 43–55.

Sztuka awangardowa w Rosji po rewolucji. — Przedruk zob. poz. 317.

139. Znak zapytania Kruczkowskiego — nr 6/152 s. 122–125.

Podp. K.A.J. — W dziale: Kronika kulturalna. — Dot. wystawienia sztuki L. Kruczkowskiego „Pierwszy dzień wolności” w Paryżu w 1960 przez Teatr Wybrzeże, uwagi o tekście i inscenizacji.

140. Wieczne źródło Fontamary — nr 6/152 s. 146–149.

W dziale: Książki. — Dot.: I. Silone: Fontamara. Tłum. B. Sieroszeńska. Warszawa: Czytelnik 1960.

141. Polski sezon plastyczny w Paryżu — nr 7/153–8/154 s. 192–196.

W dziale: Kronika kulturalna. — Omów. wystaw artystów polskich: A. Kobzdej (Galerie de la Nouvelle Comédie), J. Tchórzewski (Galerie Furstenberg), J. Le Witt (Galerie Lacloche), Wostan (Galerie Lara Vincy), A. Paklikowska-Winnicka (Galerie Lambert), L. Mianowski (księgarnia na Boulevard Raspail).

142. Sielskie, anielskie? — nr 7/153–8/154 s. 215–221.

W dziale: Książki. — Dot.: J. z Puttkamerów Żółtowska: Inne czasy, inni ludzie. Londyn: Nakł. Księgarni Polskiej Alma Book Co. Ltd. 1959. — Przedruk zob. poz. 317.

143. Czyste malarstwo czy poetyka — nr 9/155 s. 33–45.

Dot.: J. Czapski: Oko. Paryż: Inst. Lit. 1960. — Przedruk zob. poz. 317.

Nawiąz.: LdR: J. Czapski — 1960 nr 10/156 s. 157–158 nt. krytycznej części recenzji.

144. Polskie wystawy w Paryżu — nr 9/155 s. 122–124.

Podp. K.A.J. — W dziale: Kronika kulturalna. — Omów. wystaw: artyści lubelskiej grupy „Zamek”, Tade (T. Fuss-Kaden) (Galerie Edouard Loeb).

1961

145. Wystawy paryskie — nr 1/159–2/160 s. 189–193.

Podp. K.A.J. — W dziale: Kronika kulturalna. — Omów. wystaw artystów polskich: T. Brzozowski (Galerie Lambert), J. Kujawski (Galerie Flinker), A. Madejska (Galerie Bénézit), J. Ekiert (Galerie Bénézit), malarze polscy zamieszkali we Francji (Sekcja Polska YMCA), W. Müldner-Nieckowski (Galerie du Foyer des Artistes).

146. Polscy paryżanie — nr 4/162 s. 121–126.

W dziale: Kronika kulturalna. — Omów. wystaw: „Douze peintres polonais modernes” (Musée National d’Art Moderne), J. Czapski (Galerie Bénézit).

147. O „kulturze masowej” inaczej — nr 5/163 s. 3–12.

Dot.: J. Duvignaud: Pour entrer dans le vingtième siècle. Paris: Grasset 1960; E. Zolla: Eclisse dell’intellettuale. Milano: Bompiani 1959. — Przedruk zob. poz. 317.

148. Nagroda Literacka „Kultury” za rok 1960 — nr 5/163 s. 110–111.

Bez podp. — W dziale: Kronika kulturalna. — Komentarz z okazji nagrodzenia „Pornografii” W. Gombrowicza, także o obcojęzycznych edycjach jego utworów w 1960 r. — Ustalenie autorstwa na podstawie: Jerzy Giedroyc, Konstanty A. Jeleński: Listy 1950–1987. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 320.

149. Czwórjęzyczne kłopoty — nr 6/164 s. 10–13.

Esej autobiograficzny o doświadczeniu mówienia i pisania w wielu językach, drukowany w wielogłosie redakcji „Literatura emigracyjna w wieży babel [!] języków”. — Przedruk zob. poz. 317.

150. Prekursor anachroniczny — nr 7/165–8/166 s. 190–193.

W dziale: Kronika kulturalna. — Szkic biograficzny o J. Retingerze. — Przedruk zob. poz. 317.

151. Wokół „Pornografii” i Gombrowicza — nr 7/165–8/166 s. 193–194.

Bez podp. — W dziale: Kronika kulturalna. — Omów. głosów czytelników po przyznaniu „Pornografii” Gombrowicza nagrody „Kultury” za rok 1960. — Ustalenie autorstwa na podstawie: Jerzy Giedroyc, Konstanty A. Jeleński: Listy 1950–1987. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 323.

152. Trzy pory roku Kazimierza Wierzyńskiego — nr 9/167 s. 14–30.

Esej o twórczości poetyckiej. — Przedruk zob. poz. 317.

153. Paweł Hostowiec, czyli o wysiłku wyobraźni — nr 11/169 s. 37–41.

W bloku tekstów pt. „O Pawle Hostowcu”. — Sylwetka intelektualna J. Stempowskiego. — Przedruk zob. poz. 317.

154. Polski sezon jesienny w Paryżu — nr 12/170 s. 121–127.

W dziale: Kronika kulturalna. — Omów. wystaw: J. Lebenstein (Muzeum Sztuki Nowoczesnej i Galerie Lambert), A. Ślesińska (Galerie La Roue),

Basiak (Galerie Raymond Duncan), Wostan (Galerie Vinci), wystawy zbiorowe polskich artystów w Galerie Charpentier i na II Biennale Paryskim.

1962

155. „Bęben” między Polską a Niemcami — nr 1/171–2/172 s. 215–222.

W dziale: Książki. — Dot.: G. Grass: Le tambour (Die Blechtrommel). Paris: Editions du Seuil 1961.

156. „Tematy” wczorajsze — nr 4/174 s. 128–130.

W dziale: Książki. — Omów. nru 1. nowego kwartalnika polsko-amerykańskiego *Tematy* (Nowy Jork).

157. Bezdroża komunizmu — nr 5/175 s. 3–25.

Dat.: I 1962 r. — Ideologia komunistyczna po XXII zjeździe KPZR.

Sprost. autora: LdR: 1962 nr 6/176 s. 159 dot. zmian korektowych redakcji, m.in. zmiany pierwotnego tytułu „Komunizm na bezdrożu”.

158. Aktualność Marii Dąbrowskiej — nr 6/176 s. 12–14.

Wypowiedź w wielogłosie redakcji pt. „Maria Dąbrowska”.

159. Nowe oblicze Marksa i Malthusa — nr 9/179 s. 15–24.

Dot.: E. Morin: L'esprit du temps. Paris: Grasset 1962; G. Bouthoul: Sauver la guerre. Paris: Grasset 1961. — Przedruk zob. poz. 317.

160. Georges Bataille — nr 9/179 s. 116–120.

W dziale: Kronika kulturalna. — Wspomnienie po śmierci.

1963

161. [Polem. z opiniami o K. Morawskim zawartymi w artykule S. Mackiewicza] — nr 5/187 s. 154–155.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 22 III 1963. — Dot.: S. Mackiewicz: Poprawki — 1963 nr 3/185 s. 143–148.

162. O kilku sprzecznościach sztuki nowoczesnej — nr 9/191 s. 51–69.

Przedruk zob. poz. 317.

163. Pokajanie Picassa i zdrada Gombrowicza — nr 10/192 s. 3–9.

Propagandowe dezinformacje i tendencyjność w tekstach o P. Picasso i W. Gombrowiczu w *Kulturze* (Warszawa) 1963 nr 11.

Odpowiedź: LdR: B. Kamiński-Durocher — 1964 nr 7/201–8/202 s. 238–239.

1964

164. Protest 34 w perspektywie międzynarodowej — nr 6/200 s. 41–56.

Dot. reakcji środowisk intelektualnych Zachodu na List 34, porównanie Listu 34 z protestami we Francji i Hiszpanii, glosy prasy europejskiej i amerykańskiej.

165. Konsekwencje protestu 34 — nr 7/201–8/202 s. 196–199.

W dziale: Kraj. — Wpływ Listu 34 na sytuację w Polsce i opinię publiczną na Zachodzie, echa prasowe.

166. Na marginesie antologii — nr 9/203 s. 46–58.

O przebiegu prac nad „Anthologie de la poésie polonaise” (Paris: Editions du Seuil 1965). — Zob. poz. 245.

167. [Odpowiedź na LdR B. Kamińskiego-Durocher] — nr 9/203 s. 158.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dot.: B. Kamiński-Durocher — 1964 nr 7/202–8/202 s. 238–239, poz. 163.

168. [List do redakcji *Na Antenie* (Monachium)] — nr 12/206 s. 161–162.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 16 XI 1964. — W liście polem. z oceną przez pismo wypowiedzi Cz. Miłosza nt. Listu 34; redakcja *Na Antenie* odmówiła zamieszczenia tego listu.

1966

169. [O błędach drukarskich w przygotowanym przez siebie numerze specjalnym kwartalnika literackiego *L'VII* (Bruxelles) nr 25 (z II 1966) pt. „Trente-cinq poètes polonais contemporains (1918–1965)”] — nr 4/222 s. 156.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 14 III 1966. — Inf. o niewprowadzeniu korekty przez wydawcę i planowanym rozesłaniu erraty. — Zob. poz. 248.

1967

170. *Wbrew utopiom i apokalipsom.* (Z franc. przeł. J. D.) — nr 1/231–2/232 s. 123–144.

W dziale: Wolna Trybuna. — Dot. erozji marksizmu-leninizmu; tekst odczytu wygłoszonego na Konferencji Wschód Zachód zorg. przez Instytut Atlantycki w Rzymie w październiku 1966.

171. *Oświadczenie* — nr 7/237–8/238 s. 238–239.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: 5 VI 1967. — O solidarności z państwem Izrael w związku z zagrożeniem jego istnienia ze strony państw arabskich; podpisali także: M. Czapska, J. Czapski, S. Vincenz i A. Wat.

172. [Odpowiedź na polem. L. Tyrmanda spowodowaną oceną jego książki „Porachunki osobiste” w audycji Radia Wolna Europa] — nr 11/241 s. 154–155.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 19 IX 1967. — Dot.: L. Tyrmand: Smutno mi Boże — kiedy na Zachodzie... — 1967 nr 9/239 s. 66–76. — Dyskusja o książce Tyrmanda, z udziałem J. Czapskiego, K. A. Jeleńskiego, J. Nowaka i M. Morawskiego, odbyła się w programie Radia Wolna Europa 26 VI 1967; stenogram dyskusji opubl. w: *Na Antenie* (Monachium) 1967 nr 1113 z 30 VII. Odpowiedź: LdR: L. Tyrmand — 1967 nr 11/241 s. 156.

1968

173. „Hańba” czy wstyd? — nr 5/247 s. 51–55.

W dziale: Obserwatorium. — Artykuł o przejawach antysemityzmu w Polsce. — Przedruk zob. poz. 317.

174. Notatki o „majowej rewolucji” — nr 6/248–7/249 s. 17–32.

Refleksje nt. rewolty młodzieży w maju 1968 w Paryżu. — Przedruk zob. poz. 317.

Sprost. autora: LdR: 1968 nr 8/250–9/251 s. 239 (dat.: Paryż, 7 VII 1968) dot. błędów wyrazowych w artykule.

175. [Apel do czytelników *Kultury* (Paryż) o nadsyłanie materiałów do planowanego numeru specjalnego *Les Cahiers de l'Herne* (Paryż) poświęconego W. Gombrowiczowi] — nr 8/250–9/251 s. 238–239.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 5 VII 1968. — Edycję zrealizowano w 1970 r.: Gombrowicz. [Oprac.] ... et D. de Roux. Paris: Editions de l'Herne 1970, 479 s. (*L'Herne*, Serie Slave nr 14).

176. Poeta i przyroda — nr 11/254 s. 3–22.

Dot.: Cz. Miłosz: Wiersze. Londyn: Oficyna Poetów i Malarzy 1967. — Przedruk zob. poz. 317.

Nawiąz.: LdR: Cz. Miłosz — 1968 nr 12/255 s. 141–142 (dat.: Berkeley, 13 XI 1968) wyrazy wdzięczności za artykuł i sprost. błędów drukarskich w cytatach.

1969

177. Dramat i anty-dramat — nr 9/264 s. 15–18.

Motto: „W moim życiu i dziele dramat i anty-dramat splatają się nierozdzielnie” (W. Gombrowicz: Rozmowy). — Refleksje po śmierci W. Gombrowicza. — Przedruk zob. poz. 317.

1970

178. Czy „inny” Gombrowicz? — nr 5/272 s. 144–149.

W dziale: Kronika kulturalna. — Motto: „Nie, nie brak moralności mojej sztuce. Ale to może nie ja jestem moralny, to moje utwory” (W. Gombrowicz: Rozmowy z Dominikiem de Roux). — Dot. publikacji 23 listów W. Gombrowicza do J. Iwaskiewicza z lat 1947–1950, 1967–1968 w *Twórczości* 1969 nr 12; odpowiedź na opinie potępiające W. Gombrowicza z powodu listów.

179. [Odwołanie passusu o kłamstwie W. Gombrowicza zawartego w broniącym go artykule „Czy «inny» Gombrowicz?” (poz. 178)] — nr 9/276 s. 155.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 8 VIII 1970. — Jeleński użył w artykule „Czy «inny» Gombrowicz?” słowa „kłamstwo” pisząc o zawartej w liście W. Gombrowicza do J. Iwaskiewicza informacji o ocenzurowaniu przez J. Giedroycia „Fragmentu z dziennika” (1968 nr 6/248–7/249 s. 33–42, zob. poz. 250) dot. L. Tyrmanda. Opinię tę sformułował na podstawie sprostowania J. Giedroycia (*Grandeurs et misères...* — 1970 nr 3/270 s. 127–129 podp.: Redakcja) zawierającego reprodukcję odbitki autorskiej bez poprawek Redakcji. Już po publikacji artykułu ukazało się drugie sprostowanie Giedroycia.

cia w tej sprawie (Listy W. Gombrowicza — 1970 nr 7/274–8/275 s. 56 podp.: Redaktor), dopuszczające możliwość nieuwzględnienia przez Redakcję zmian wprowadzonych przez Gombrowicza w trakcie korekty, z powodu strajku poczty francuskiej w 1968 r. Na podstawie tego drugiego sprostowania Jeleński odwołuje swoją poprzednio sformułowaną opinię.

1971

180. Dział wód — nr 4/283 s. 137–140.

W dziale: Książki. — Dot.: M. Czapska: Europa w rodzinie. Paryż: Libella 1970. — Przedruk zob. poz. 317.

1973

181. *Lebenstein* — mitotwórca ludzkiej natury — nr 10/313 s. 144–156.

W dziale: Kronika kulturalna. — Motto: „Gdybym miał przedstawić czym jest dla mnie świat / wziąłbym chomika albo jeża albo kreta, / posadziłbym go na fotelu wieczorem w teatrze / i przytykając ucho do mokrego pyszczka / słuchałbym co mówi o świetle reflektorów, / o dźwiękach muzyki i ruchach baletu.” (Cz. Miłosz: Po ziemi naszej). — Esej o twórczości J. Lebensteina w kontekście książki L. Kołakowskiego „Obecność mitu”. — Przedruk zob. poz. 317.

1974

182. Czapski nareszcie scalony — nr 9/324 s. 127–130.

W dziale: Książki. — Dot.: M. Werner-Gagnebin: Czapski — la main et l'espace. Lousanne: Editions L'Age d'Homme 1974. — Przedruk zob. poz. 317.

1975

183. Od bosości do nagości. (O nieznanej sztuce Witolda Gombrowicza) — nr 10/337 s. 3–28.

Komentarz edytora niedokończony sztuki „Historia (Operetka)”, poz. 184. — Przedruk zob. poz. 317.

184. [Edycja:] W. Gombrowicz: *Historia (Operetka)*. Fragmenty. [Do druku przygotował ...] — nr 10/337 s. 28–55.

185. O polskiej poezji po francusku — nr 11/338 s. 129–130.

W dziale: Książki. — Prezentacja numeru specjalnego pisma *Action Poétique* (Paryż) 1975 nr 61 poświęconego poezji polskiej.

186. [Wyjaśnienie motywu „Arcyksięcia w Sarajewie” z „Historii (Operetki)” W. Gombrowicza] — nr 11/338 s. 155.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 23 IX 1975. — Cytat fragmentu listu od D. de Roux wyjaśniający motyw „Arcyksięcia w Sarajewie” przywołany w artykule „Od bosości do nagości. (O nieznanej sztuce Witolda Gombrowicza)” (poz. 184).

1976

187. [Przekład:] M. Nadeau: O „testamencie” Gombrowicza. Z franc. przeł. K.A.J. [właśc. ...] — nr 3/342 s. 137–140.

W dziale: Książki. — Przedmowa do wyd.: W. Gombrowicz: A kind of Testament. [Tłum.] A. Hamilton. London: Calder and Bogar 1973.

Sprost. tłumacza: LdR: 1976 nr 4/343 s. 156 (dat.: Paryż, 11 III 1976) dot. błędów drukarskich w tekście.

188. Z Józefem Czapskim w Luwrze (czyli o nieodrobionym zadaniu) — nr 4/343 s. 3–8.

Refleksje z okazji 80. rocznicy urodzin J. Czapskiego. — Przedruk zob. poz. 317.

189. Pojedynek na cytaty — nr 4/343 s. 139–140.

Podp. K.A.J. — W dziale: Książki. — Komentarz nt. zarzutów A. Sandauera w *Szpilkach* 1976 nr 11 przejęcia jego opinii krytycznych przez Cz. Miłosza w książkach „Prywatne obowiązki” i „The History of Polish Literature”.

190. Deleuze i Guattari o „Bramach raju” [J. Andrzejewskiego] — nr 4/343 s. 140.

Podp. K.A.J. — W dziale: Książki. — O pochlebnej ocenie „Bram raju” w książce G. Deleuze i F. Guattari „Rhizome” (Paris: Editions de Minuit 1976).

191. Tajny ładunek korsarskiego okrętu. (Na marginesie tłumaczenia „Trans-Atlantyku” [W. Gombrowicza]) — nr 5/344 s. 21–32.

Refleksje tłumacza po ukazaniu się francuskiego przekładu powieści: „Trans-Atlantique”, trad. par ... et G. Serreau. Paris: Ed. Les Lettres Nouvelles, Denoël 1976; m.in. o parodii „Pana Tadeusza” zawartej w „Trans-Atlantyku” i zamiarze „zastąpienia” powieścią poematu A. Mickiewicza. — Przedruk zob. poz. 317.

Polem.: W. Wirpsza: Uniwersalizm i zaściankowość — 1976 nr 7/346–8/347 s. 181–183 dot. sprawy parodii „Pana Tadeusza”. — E. Możejko: Uniwersalizm, zaściankowość i Wirpsza — 1976 nr 10/349 s. 137–140 polem. z W. Wirpszą. — W. Wirpsza: Partykularyzm czubka kielka — 1976 nr 10/349 s. 141–143 odpowiedź E. Możejce.

192. Od Redakcji — nr 7/346–8/347 s. 3–4.

Bez podp. — Wstęp do: Dwugłos sprzed ćwierć wieku (Gombrowicz i Miłosz o poezji). — Dwugłos zawiera teksty: W. Gombrowicz: Przeciw poetom [pwr. 1951 nr 10/48], Cz. Miłosz: List do Gombrowicza [pwr. 1951 nr 11/49], W. Gombrowicz: „Przekłęte zdrobnienie znowu dało mi się we znaki” (Obrońcom poetów w odpowiedzi) [pwr. 1952 nr 7/57–8/58]. — Ustalenie autorstwa wstępu na podstawie: Jerzy Giedroyc, Konstanty A.

Jeleński: Listy 1950–1987. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 419.

193. Antoni Słonimski i jego ojczyzna — nr 10/349 s. 123–128.

W dziale: Straty kultury polskiej. — Esej pośmiertny. — Przedruk zob. poz. 317.

194. Pamięci Auberon — nr 11/350 s. 64–70.

Wspomnienie o A. Herbercie; także o książce „Auberon Herbert. A composite portrait” ed. by J. Joliffe (Tisbury: Compton Russell 1976). — Przedruk zob. poz. 317.

1977

195. Nowa przygoda Witolda-Bosonoga — nr 4/355 s. 134.

W dziale: Kronika kulturalna. — Dot. artykułu J. K. Zembrzuskiego pt. „Stopa nieobuta (O czwartym dramacie Gombrowicza)” w *Odrze* 1977 nr 3, będącego przedrukiem pod własnym nazwiskiem fragmentów eseju „Od bosości do nagości. (O nieznanym sztuce Witolda Gombrowicza)”, poz. 183.

1978

196. Kiedy świadomość określa byt — nr 9/372 s. 121–124.

W dziale: Książki. — Dot.: M. Czapska: Czas odmieniony. Paryż: Inst. Lit. 1978.

1979

197. O „Ziemi Ulro” po dwóch latach — nr 6/381 s. 15–31.

Dot.: Cz. Miłosz: Ziemia Ulro. Paryż: Inst. Lit. 1977. — Przedruk zob. poz. 317.

1980

198. Zygmunt Hertz, mój przyjaciel — nr 1/388–2/389 s. 171–174.

W dziale: Ci, co odeszli. — Wspomnienie po śmierci. — Przedruk zob. poz. 317.

199. [Przekład:] P. Emmanuel: Wiersze Karola Wojtyły po francusku. Przekł. ... — nr 3/390 s. 118–121.

Przedmowa do: K. Wojtyła: Poèmes. [Tłum.] P. Emmanuel et ... Paris: Editions Cana-Cerf 1979. — Z notą wstępną.

Sprost.: LdR: A. Kurczab — 1980 nr 5/392 s. 148 uzupełnienie noty wstępnej do przedmowy o dane dot. przekładów poezji i dramatów K. Wojtyły we Włoszech.

200. [Polem. z dokonaną przez W. Iwaniuka krytyką polskiego numeru *Cahiers de l'Est* (Paryż) 1979 nr 18/19 w oprac. Z. Bobowicz] — nr 4/391 s. 158.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 14 III 1980. — Dot.: W. Iwaniuk: List otwarty do Redaktorki *Cahiers de l'Est*, nr 18/19, Zofii Bobowicz — 1980 nr 3/390 s. 141–142 (dat.: Toronto, 6 II 1980); w polem. z W. Iwaniukiem uwagi nt. warunków pracy tłumacza i edytora poezji polskiej we Francji.

201. Rozmowa o Iwaszkiewiczu — nr 5/392 s. 105–113.

W dziale: Ci, co odeszli. — Rozmowa z G. Herlingiem-Grudzińskim po śmierci J. Iwaszkiewicza. — Przedruk zob. poz. 317.

202. [Polem. z sentencją nt. antysemityzmu w felietonie S. Kisielewskiego] — nr 9/396 s. 152.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 9 VII 1980. — Dot.: Kisiel [właśc. S. Kisielewski]: Wołanie na puszczy: Spostrzeżenia krótkie (100). *Tygodnik Powszechny* 1980 nr 25.

1981

203. Portret dekady z wizerunkiem autora w lewym rogu — nr 3/402 s. 116–122.

W dziale: Książki. — Dot.: G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą (1971–1972). Paryż: Inst. Lit. 1973, Dziennik pisany nocą (1973–1979). Paryż: Inst. Lit. 1980. — Przedruk zob. poz. 317.

204. [Wyjaśnienie do własnego artykułu «Kultura» — La Pologne en exil” w *Le Débat* (Paryż) 1981 nr 9 z II] — nr 3/402 s. 146.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 8 II 1981. — Wyjaśnienie dotyczy użycia w artykule zwrotu o funkcjonowaniu Niezależnej Oficyny Wydawniczej na zasadach „komunistycznych” i możliwości jego fałszywej interpretacji.

205. Marynia — nr 7/406–8/407 s. 189–191.

W dziale: Ci, co odeszli. — Dat.: Paryż, 12 VI 1981. — Wspomnienie po śmierci M. Czapskiej. — Przedruk zob. poz. 317.

1982

206. [Przekład:] P. Emmanuel: Prośba o przebaczenie. Przekład z franc. ... — nr 1[właśc. 3]/414 s. 86.

W dziale: Wiersze. — Dat.: 9 I 1980.

207. Polski numer „La Quinzaine Litteraire” — nr 4/415 s. 140.

Podp. kaj. — W dziale: Kronika kulturalna. — Omów. zawartości czasopisma *La Quinzaine Litteraire* (Paryż) 1982 z 1/15 III — nr poświęcony literaturze i kulturze polskiej.

208. Apel Polaków do narodu niemieckiego — nr 6/417 s. 85–87.

W dziale: Sąsiedzi. — Dat.: 3 V 1982. — Apel o powstrzymanie się przez rząd niemiecki, w związku z sytuacją w Polsce, od współpracy gospodarczej i wstrzymanie kredytów dla rządów w Warszawie i Moskwie, a także o kierowanie pomocy humanitarnej do Polski jedynie kanałami pozarządowymi. — Podp. 12 intelektualistów polskich przebywających poza krajem (m.in. K. A. Jeleński).

209. [Przekład:] A. de Musset: Do Polski. Tłum. ... — nr 11/422 s. 12.

Wiersz z 1831 r. — Jako motto poprzedzające grupę komentarzy pt. „Nobel” nt. nieprzyznania L. Wałęsie w 1982 r. Pokojowej Nagrody Nobla.

1983

210. Polska: Sierpień 1980 — Grudzień 1982 (Swoiste cechy i dynamizm polskiego społeczeństwa) — nr 1/424–2/425 s. 42–49.

Podp. k.a.j. — Relacja z polsko-francuskiego spotkania „Polska: Sierpień 1980 — Grudzień 1982 (Swoiste cechy i dynamizm polskiego społeczeństwa)”, Paryż, 10–12 XII 1982, zorg. przy wsparciu dziennika *Ouest-France* (Bretania, Normandia, Akwitania); m.in. tezy wygłoszonego na spotkaniu własnego referatu „Paradoksy polskiego nacjonalizmu”.

211. Rok łaski — nr 4/427 s. 150–151.

Podp. K.A.J. — W dziale: Książki. — Dot.: P. Emmanuel: *Une année de grâce — Feuilles volantes* 1981–1982. Paris: Editions du Seuil 1983; z cytatem relacji autora z pobytu w Polsce w X 1981.

Sprost. autora: LdR: 1983 nr 5/428 s. 155 (dat.: Paryż, 15 IV 1983) uzupełnienie danych bibliograficznych o książce pominiętych w recenzji.

212. Następstwo pokoleń — nr 6/429 s. 156–159.

W dziale: Książki. — Motto: „Nie, nigdy [...] / [...] nie byłem tak pewny / zapachu mokrych traw, okrzyków, ech / I tej wziętej pod szorstkim dębem obietnicy: / Nieskończonego następstwa pokoleń.” Cz. Miłosz. — Dot.: W. Karpiński: *Amerykańskie cienie*. Paryż: Inst. Lit. 1982.

213. [Protest przeciwko skazaniu Z. Najdera na karę śmierci w zaocznym procesie w Warszawie w V 1983] — nr 7/430–8/431 s. 57–59.

W dziale: Obserwatorium. — Bez daty; w grupie materiałów pt. „Wyrok śmierci na Zdzisławu Najderze”. — Tekst protestu podpisanego przez 39 sygnatariuszy, m.in. K. A. Jeleńskiego.

214. Grajmy w Gombrowicza — nr 7/430–8/431 s. 194–199.

W dziale: Książki. — Dot.: J. Jarzębski: *Gra w Gombrowicza*. Warszawa: PIW 1982.

215. Do Artura Sandauera — bez taryfy ulgowej — nr 10/433 s. 135–140.

W dziale: Polemiki. — Dot.: A. Sandauer: I nie wódz nas... *Polityka* 1983 nr 36; polem. z dokonaną przez Sandauera charakterystyką Kongresu Wolności Kultury i relacji W. Gombrowicza z tą organizacją.

216. Jestem Miłoszem, Miłoszem być mogę... — nr 11/434 s. 137–143.

W dziale: Książki. — Motto: „Jestem Miłoszem, Miłoszem być nie chcę, będąc Miłoszem, Miłoszem być muszę, Miłosa w sobie zabijam, ażeby będąc Miłoszem być bardziej Miłoszem.” W. Gombrowicz. — Dot.: A. Fiut: *Rozmowy z Czesławem Miłoszem*. Kraków: Wydawnictwo Literackie 1981; E. Czarnicka [właśc. R. Gorczyńska]: *Podróżny świata. Rozmowy z Czesławem Miłoszem*. Komentarze. New York: Bicentennial Publishing Corporation 1983.

217. [Polem. ze sformułowaniem T. Chrzanowskiego zestawiającym obojętność „szarego człowieka” wobec delegalizacji „Solidarności” z obojętnością wobec zagłady Żydów w okresie wojny] — nr 11/434 s. 157.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: 15 X 1983. — Dot.: T. Klempski [właśc. T. Chrzanowski]: *Pielgrzymka i pielgrzymstwo* — 1983 nr 10/433 s. 3–14. — Omyłkowo opublikowany tu został prywatny list autora do J. Giedroycia,

zamiast załączonego doń listu przeznaczonego do publikacji, formułującego pełniej zastrzeżenia wobec artykułu T. Chrzanowskiego. Tekst nieopublikowany oraz list K. A. Jeleńskiego do J. Giedroycia (dat.: 15 XI 1983) w tej sprawie ogłoszono w: Jerzy Giedroyc, Konstanty A. Jeleński: Listy 1950–1987. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 453–455.

218. [Przekład:] Cz. Miłosz: Przemówienie na paryskiej Sorbonie 26.10.1983 (w ramach kolokwium „Nauka i Pokój: odpowiedzi laureatów Nobla”). Z franc. tłum. ... — nr 12/435 s. 126–128.

W dziale: Kronika kulturalna.

1984

219. Apel. Do Polaków po świecie rozsianych — nr 1/436–2/437 s. 18.

Dat.: XII 1983. — Apel o dary finansowe na rzecz niezależnej oświaty i kultury w Polsce; podp.: Fundusz Pomocy Krajowi (16 nazwisk) i Fundusz Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej (16 nazwisk, m.in. K. A. Jeleński).

220. [Przekład:] J.-F. Revel: Niemcy: marzenie i rzeczywistość. Tłum. ... — nr 3/438 s. 60–63.

W dziale: Archiwum polityczne. — Tłum. z: *Le Point* (Paryż) 1984 nr 589 z 2 I.

221. Manes Sperber — nr 3/438 s. 124–125.

Podp. K.A.J. — W dziale: Ci, co odeszli. — Wspomnienie po śmierci.

222. Argentyńskie lata Gombrowicza — nr 3/438 s. 144–145.

W dziale: Książki. — Dot.: R. Gombrowicz: *Gombrowicz en Argentine 1939–1963*. Paris: Denoël 1984.

223. [Przekład:] A. Russovich: Moja przyjaźń z Witoldem [Gombrowiczem]. Tłum. z franc. ... — nr 3/438 s. 145–151.

W dziale: Książki. — Tekst wspomnienia zamieszczony w książce R. Gombrowicz *„Gombrowicz en Argentine 1939–1963”* (zob. poz. 222); w przekładzie dokonano skrótów.

224. *Tabernarius amicus Poloniae* — nr 6/441 s. 114–115.

W dziale: Książki. — Dot.: R. Tavernier: *Poèmes 34 Poems*. [Tłum. ang.:] J. B. Gerald. New York: Moody 1984, tomik dwujęzyczny francusko-angielski.

225. *Źródło światła w pisarskim podziemiu* — nr 11/446 s. 137–141.

W dziale: Książki. — Dot.: G. Herling-Grudziński: *Dziennik pisany nocą (1980–1983)*. Paryż: Inst. Lit. 1984.

226. [Komentarz nt. złożenia przez dyplomatę brytyjskiego M. Rifkinda wieńca na grobie ks. J. Popiełuszki „w imieniu Rządu Jej Królewskiej Mości”] — nr 12/447 s. 142.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 11 XI 1984. — Także o oświadczeniu J. Urbana wydanym po tym wydarzeniu.

1985

227. [Przekład:] Z. Brzeziński: Przyszłość Jałty. Tłum. ... — nr 1/448–2/449 s. 119–142.

W dziale: Archiwum polityczne. — Z notą o autorze, s. 142.

228. „Nominalny czas dziejów” i inne czasy — nr 1/448–2/449 s. 197–201.

W dziale: Książki. — Dot.: K. Pomian: *L'ordre du temps*. Paris: Gallimard, Bibliothèque des Histoires 1984.

229. Dar Józefa Czapskiego — nr 4/451 s. 6–10.

Szkic o malarstwie J. Czapskiego przedstawiony na wieczorze z okazji 90. urodzin malarza, zorg. 18 III 1985 w kościele St Pierre du Gros Caillou w Paryżu staraniem OO. Pallotynów. — Druk z nadtytułem „Trójgłos o Józefie Czapskim” wraz z pozostałymi wypowiedziami przedstawionymi na wieczorze: G. Herling-Grudziński: Twórcza siła, W. Karpiński: Portrety i olśnienia; z notą wstępną.

230. [Przekład:] W. Gombrowicz: *Moi sąsiedzi na mapie literatury*. Przedstawił i z niemieckiego tłum. ... — nr 5/452 s. 137–139.

W dziale: Książki. — Odpowiedź na ankietę dziennika *Tagesblatt* (Berlin), opubl. tamże 25 XII 1960; ze wstępem tłumacza o okolicznościach powstania tekstu i o jego treści.

231. [Komentarz nt. zawartych w artykule K. Majchrowskiego fałszywych informacji o Kongresie Wolności Kultury] — nr 6/453 s. 154–155.

W dziale: Listy do Redakcji. — Dat.: Paryż, 14 V 1985. — Dot.: K. Majchrowski: Zmierzch bogów. *Życie Literackie* 1985 nr 14/15, 16, 17.

Uzupełnienie: LdR: R. Krygier — 1985 nr 9/456 s. 153 inf. o pozaeuropejskich czasopismach finansowanych przez Kongres Wolności Kultury.

232. *Samotna droga Jana Lebensteina* — nr 7/454–8/455 s. 16–21.

Szkic o malarstwie i postawie twórczej J. Lebensteina przedstawiony na spotkaniu z okazji 30-lecia jego twórczości, zorg. 3 VI 1985 w Paryżu staraniem OO. Pallotynów. — Druk z nadtytułem „Malarstwo Jana Lebensteina” wraz z pozostałymi wypowiedziami przedstawionymi na spotkaniu: List Czesława Miłosza do Jana Lebensteina, K. Pomian: Czas Lebensteina; z notą wstępną.

233. PRL-owskie reguły „Gry o Gombrowicza”. JW. Panu Gombrowiczowi [!] świeczka i J. O Władzom ogarek, czyli dzieło bez cenzury cudem okrojone, umowa dochowana i pogwałcona, tekst integralny, a przecież cząstkowy — nr 12/459 s. 3–10.

Dot. zapowiedzi wydania „Dziel” W. Gombrowicza z ocenzurowanym tekstem „Dziennika”, zawartej w wywiadzie z dyrektorem Wydawnictwa Literackiego w Krakowie A. Kurzem pt. „Gra o Gombrowicza” w *Kulturze* (Warszawa) 1985 nr 20.

1986

234. Nagroda im. Gutenberga — nr 5/464 s. 121–122.

W dziale: Kronika kulturalna. — Relacja z uroczystości wręczenia Nagrody im. Gutenberga francuskich wydawców m.in. G. Herlingowi-Grudzińskiemu w Paryżu 20 VII 1986.

1987

235. „Górami w miękkim blasku dnia”. (O przyjaźni Czesława Miłosza ze Stanisławem Vincenzem) — nr 1/472–2/473 s. 163–170.

W dziale: Kronika kulturalna. — Ostatni esej K. A. Jeleńskiego drukowany za życia w *Kulturze*.

Nawiąz.: LdR: J. S. Witkiewicz — 1987 nr 3/474 s. 165–166 (dat.: Bern, 24 I 1987) dot. rozbieżności między zawartym w artykule przekładem fragmentu książki Cz. Miłosza „The History of Polish Literature” a odpowiadającym mu fragmentem przekładu niemieckiego książki, Cz. Miłosz — 1987 nr 5/476 s. 158–159 (dat.: Berkeley, 4 IV 1987) inf. o autorstwie przekładów książki „The History of Polish Literature” na jęz. niemiecki i francuski i chronologii ich edycji.

Odpowiedź autora: LdR: 1987 nr 3/474 s. 166 (dat.: Paryż, 30 I 1987) wyjaśnienie, że podstawą przekładu dokonanego w artykule był angielski oryginał książki Miłosza.

236. *Jak żołnierze w okopach...* (Rozmawiała Rita Gombrowicz). Z franc. przeł. J. Juryś — nr 7/478–8/479 s. 3–13.

Dat.: Paryż, 15 i 22 VI 1984. — Wywiad w formie wspomnień o W. Gombrowiczu udzielony R. Gombrowicz przygotowującej książkę „Gombrowicz w Europie”; tytuły wewnętrzne: Lektura „Ferdynand”; Snobizm; Pierwsze spotkanie; Paryż; Anachronizm; Vence; z notą wstępną R. Gombrowicz.

Opracowania

237. [Nota biograficzna] — 1952 nr 6/56 s. 2.

W rubryce: Noty biograficzne autorów.

237a. [J. Łobodowski]: K. A. Jeleński: Obiekt i nicość. (j): Przegląd miesięczników — 1955 nr 3/89 s. 65, 73.

Bez podp. — Patisze tekstów K. A. Jeleńskiego. — W bloku pastiszy miesięcznika *Kultura* (Paryż): Nasza stała rubryka. *Kultura*. Numer poświęcony (po raz dziewiąty) zespołowi Zuchów w Itace (Ohio). — Autorstwo podane w nocie od redakcji, s. 62.

238. W. Gombrowicz: Fragmenty z dziennika — 1957 nr 7/81–8/82 s. 39–48.

Na s. 39 (zapis „Piątek”): nawiąz. do listu K. A. Jeleńskiego do redakcji *Wiedomości* (Londyn) dot. powinowactw między W. Gombrowiczem a L. Pirandello i J.-P. Sartre'em. — Zob. poz. 318.

239. W. Gombrowicz: Fragmenty z dziennika — 1960 nr 3/149 s. 28–38.

Na s. 33 (zapis „Środa”): refleksje o znaczeniu *Kultury* (Paryż) dla rozwoju talentu K. A. Jeleńskiego; na s. 36–37 (zapis „Niedziela”): porównanie K. A. Jeleńskiego i A. Sandauera jako komentatorów twórczości W. Gombrowicza. — Zob. poz. 319.

240. I. Silone: „Po Prostu”. [Tłum. z jęz. włoskiego] — 1961 nr 6/164 s. 102–104.

W dziale: Kraj. — Recenzja opracowanej przez K. A. Jeleńskiego antologii tekstów z tygodnika *Po prostu*: „La realta dell'Ottobre Polacco”. [Wybór, wstęp i oprac.:] ... Milano: Editore Silva 1961.

241. [Wiersz dedykowany K. A. Jeleńskiemu:] A. Wat: Przypisy do ksiąg Starego Testamentu [z tego cyklu:] Do I Księgi Królów, 10 — 1963 nr 7/189–8/190 s. 109–112.

Dat.: Oxford, lipiec 1962.

242. W. Gombrowicz: *Dziennik transatlantycki* — 1963 nr 10/192 s. 33–44.

Na s. 41 (zapis „Środa”): opis pierwszego osobistego spotkania z K. A. Jeleńskim po przybyciu Gombrowicza do Europy w 1963 r. — Zob. poz. 320.

243. W. Gombrowicz: *Dziennik transatlantycki* — 1963 nr 11/193 s. 24–32.

Na s. 28: o wizycie u comtesse Ruby d'Aschott z K. A. Jeleńskim i jego opinii o arystokracji Paryża. — Zob. poz. 320.

244. W. Gombrowicz: *Dziennik transatlantycki* — 1963 nr 12/194 s. 18–30.

Na s. 19–20: zakład W. Gombrowicza z K. A. Jeleńskim w sprawie nagości („stał się wtedy zakład między nami”) i scena na przyjęciu („...zaczynam portki zdejmować. Zwiali, grzecznie przeprosiwszy...”). — Zob. poz. 320.

245. Cz. Miłosz: *O polskiej poezji* — 1964 nr 9/203 s. 23–45.

Tekst wstępu do: *Anthologie de la poésie polonaise*. [Oprac.] ... Paris: Editions du Seuil 1965, zob. poz. 166.

246. J. Czapski: *Czarny kamień* — 1966 nr 4/222 s. 120–123.

Polem. z krytyką „*Anthologie de la poésie polonaise*” w oprac. K. A. Jeleńskiego (Paris: Editions du Seuil 1965) dokonaną przez J. Przybosią, A. Sandauera, J. Wilhelmiego i M. Żurowskiego w dyskusji redakcyjnej w *Kulturze* (Warszawa) 1966 nr 3; refleksje nad mechanizmami tego rodzaju motywowanej ideologicznie krytyki poezji.

247. S. Goliakow: *Alians brudnych rąk*. [Tłum. z jęz. rosyjskiego] — 1966 nr 5/223 s. 147–149.

W rubryce: Humor sowiecki. — Przedruk artykułu propagandowego opubl. w czasopiśmie *Komsomolskaja Prawda* (Moskwa) 1966 z 17 III, zawierającego m.in. charakterystykę K. A. Jeleńskiego.

248. [Inf. o wydaniu antologii poezji „*Trente-cinq poètes polonais contemporains. 1918–1965*” Wybór, wstęp i część przekładów: ...] — 1966 nr 7/225–8/226 s. 226.

W rubryce: Nadesłane nowości wydawnicze. — Antologię opublikowano jako numer specjalny kwartalnika literackiego *L'VII* (Bruxelles) 1966 nr 25 (z II). — Zob. poz. 169.

249. *Wydarzenia miesiąca* — 1967 nr 1/231–2/232 s. 235.

Nota o przyznaniu K. A. Jeleńskiemu 26 XI 1966 nagrody Fundacji im. A. Jurzykowskiego w Nowym Jorku za rok 1966 za przekłady.

250. W. Gombrowicz: *Fragment z dziennika* — 1968 nr 6/248–7/249 s. 33–42.

Na s. 33–34 (zapis z 3 IV 1968): refleksja o L. Tyrmandzie w nawiąz. do krytycznego stosunku K. A. Jeleńskiego do jego pisarstwa. — Zob. poz. 172.

251. *Komunikat Fundacji im. Kościelskich* — 1969 nr 1/256–2/257 s. 185.

W rubryce: Komunikaty. — Inf. o przyznaniu K. A. Jeleńskiemu nagrody literackiej Fundacji im. Kościelskich w Genewie za rok 1968 „za owocną pracę dla krzewienia znajomości literatury polskiej za granicą” oraz inf. o przeznaczeniu przez K. A. Jeleńskiego 3.500 F. (wysokość nagrody) na Fundusz pomocy uchodźcom Międzynarodowego Stowarzyszenia Wolności Kultury w Paryżu (Association Internationale pour la Liberté de la Culture).

252. *Emigracyjne nagrody literackie* — 1973 nr 1/304–2/305 s. 178–186.

W dziale: Kronika kulturalna. — Wykaz laureatów; na s. 181 inf. o przyznanych K. A. Jeleńskiemu nagrodach pisarskich: 1966 — nagroda Fundacji im. A. Jurzykowskiego w Nowym Jorku, 1968 — nagroda Fundacji im. Kościelskich w Genewie. — Zob. poz. 249, 251.

253. *Wydarzenia miesiąca* — 1975 nr 5/332 s. 146.

Inf. o udziale K. A. Jeleńskiego 6 IV 1975 w audycji Radia Wolna Europa pt. „30 lat literatury polskiej na obczyźnie”. — Zob. poz. 254.

254. M. Danilewicz Zielińska: *30-tolecie literatury polskiej na obczyźnie (Ankieta Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa)* — 1975 nr 6/333 s. 110–113.

W dziale: Kronika kulturalna. — M.in. omów. odpowiedzi K. A. Jeleńskiego w ankiecie z udziałem 9 respondentów i jego uzasadnienia głosów oddanych na W. Gombrowicza („Trans-Atlantyk”) i Cz. Miłosza. — Zob. poz. 253.

255. Wydarzenia miesiąca — 1976 nr 6/345 s. 146.

Not. z 13 V 1976 o ukazaniu się francuskiego przekładu „Trans-Atlantyku” W. Gombrowicza: *Trans-Atlantique*. [Tłum.] ... et G. Serreau. Paris: Denöel 1976.

256. Wydarzenia miesiąca — 1979 nr 5/380 s. 149.

Not. z 5 IV 1979 o współpracy K. A. Jeleńskiego z tłumaczką A. Słonimską podczas przekładu książki A. Michnika „Kościół, lewica, dialog” („L’Église et la Gauche” Paris: Editions du Seuil 1979).

257. [Wiersz dedykowany K. A. Jeleńskiemu:] J. Iwaszkiewicz: *Urania* — 1980 nr 5/392 s. 111–112.

Dat.: Saily, 2 II 1980. — W tekście: G. Herling-Grudziński, K. A. Jeleński: Rozmowa o Iwaszkiewiczu, zob. poz. 201.

258. Wydarzenia miesiąca — 1980 nr 6/393 s. 149.

Nota o udziale K. A. Jeleńskiego 29 V 1980 w poświęconym W. Gombrowiczowi spotkaniu w Centre d’Etudes Polonaises Université de Lille i wygłoszeniu referatu pt. „Gombrowicz et la culture”.

259. [Inf. o wydaniu „Anthologie de la poésie polonaise. 1400–1980” w oprac. K. A. Jeleńskiego przy współpracy Z. Bobowicz (Lausanne: L’Age d’Homme 1981, 525 s.)] — 1981 nr 12/411 s. 131.

W rubryce: Nadesłane nowości wydawnicze.

260. Wydarzenia miesiąca — 1981 nr 12/411 s. 135.

Not. z 29 X 1981 o ukazaniu się nowego wydania „Anthologie de la poésie polonaise. 1400–1980” (Lausanne: L’Age d’Homme 1981) w oprac. K. A. Jeleńskiego przy współpracy Z. Bobowicz, z przedmową Cz. Miłosza.

261. Nagrody Literackie im. Zygmunta Hertzka: K. A. Jeleński — 1982 nr 1/412–2/413 s. 144–146.

W dziale: Doroczne Nagrody „Kultury”. — Laudacja z okazji przyznania K. A. Jeleńskiemu Nagrody Literackiej im. Z. Hertzka, prezentująca dorobek pisarski, translatorski i edytorski.

262. Wydarzenia miesiąca — 1982 nr 1/412–2/413 s. 208.

Nota o udziale K. A. Jeleńskiego w otwarciu Kiermaszu Gwiazdkowego w Księgarni Polskiej w Paryżu 12 XII 1981 i podpisywaniu własnej „Anthologie de la poésie polonaise” (Paris: Seuil 1965, wyd. 2: Lausanne: L’Age d’Homme 1981) i przekładu (wraz z G. Serreau) W. Gombrowicza „L’Histoire. Opérette” (Paris: Ed. de la Différence 1977).

263. Wydarzenia miesiąca — 1982 nr 1[własc. 3]/414 s. 158.

Nota o spotkaniu z okazji wydania „Anthologie de la poésie polonaise. 1400–1980” (Lausanne: L’Age d’Homme 1981) w oprac. K. A. Jeleńskiego, zorg. w Paryżu 27 II 1982 przez Francuski PEN-Club i l’Association des Hommes de Lettre, z pomocą Radio France, z udziałem K. A. Jeleńskiego, Cz. Miłosza, J. Czapskiego, P. Emmanuel’a i C. Roy’a, z recytacjami wierszy przez aktorów polskich i francuskich. — Zob. poz. 264.

264. O poezji polskiej w Paryżu — 1982 nr 4/415 s. 138–140.

W dziale: Kronika kulturalna. — Relacja ze spotkania poświęconego poezji polskiej, zorg. w Paryżu 27 II 1982 w Hotel de Massa przez Francuski PEN-Club przy współudziale Stowarzyszenia Francuskich Pisarzy (Société des Gens de Lettres de France) i francuskiego radia (Radio-France), z udziałem m.in. K. A. Jeleńskiego przedstawiającego publiczności francuskiej autorów recytowanych wierszy. — Spotkanie to opisuje także nota w rubryce „Wydarzenia miesiąca”, zob. poz. 263.

265. Wydarzenia miesiąca — 1982 nr 4/415 s. 144.

Not. o udziale K. A. Jeleńskiego w wieczorze poświęconym twórczości S. Vincenza, zorg. przez Towarzystwo Historyczno-Literackie w Paryżu 2 IV 1982. — Zob. poz. 267.

266. Fundusz Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej — 1982 nr 6/417 s. 35–36.

W dziale: Zagrożenie polskiej kultury. — W komunikacie o powstaniu i celach Funduszu (dat.: Paryż, 23 III 1982) inf. o wejściu K. A. Jeleńskiego w skład Komitetu Funduszu.

267. J. Mond: Z działalności Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu — 1982 nr 6/417 s. 128–129.

W dziale: Kronika kulturalna. — W sprawozdaniu inf. o wypowiedzi K. A. Jeleńskiego na spotkaniu poświęconym twórczości S. Vincenza, zorg. w Bibliotece Polskiej w Paryżu 2 IV 1982. — Zob. poz. 265.

268. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą — 1982 nr 10/421 s. 13–28.

Na s. 24–26 (zapis z 14 sierpnia 1982): fragment „Dziennika” W. Gombrowicza napisany przez autora do wydania francuskiego (Journal. Paris: Julliard 1964, tłum. A. Kosko) i tylko tam zamieszczony, przedstawiający portret intelektualny K. A. Jeleńskiego, oraz refleksje G. Herlinga-Grudzińskiego nt. formacji Jeleńskiego jako Polaka-„światowca” i stylu jego pisarstwa. — Zob. poz. 286, 322.

269. [Wł. Chojnacki, W. Chojnacki]: Spis wydawnictw podziemnych w PRL (3) — 1983 nr 5/428 s. 102–111.

W dziale: Kraj. — Na s. 108 zapis bibliograficzny o treści: Jeleński K[onstanty] Al[eksander]: Zbiegi okoliczności 'o przeczytany i przeżyty przez 30 lat'. Tom I-II. Wyd. kos. Kraków 1981, str. nlb. 4, 7–187, nlb. 2 + nlb. 2, 5–141, fotooffset. Cena 220 zł. Książka została wydrukowana przed 13 XII 1981 r., ale zbroszowano i sprzedawano ją dopiero w okresie stanu wojennego. — W zapisie pominięto nazwisko P. Kłoczowskiego, autora wyboru i redaktora książki. Wg informacji Kłoczowskiego duża część nakładu książki była w dystrybucji przed stanem wojennym, w XI 1981 r. O pracach nad tą edycją oraz o koncepcji przygotowania w ślad za nią wydania paryskiego „Zbiegów okoliczności” — zob. Jerzy Giedroyc, Konstanty A. Jeleński: Listy 1950–1987. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 431, 440–441. — Ustalenie autorstwa „Spisu wydawnictw podziemnych w PRL” na podstawie informacji W. Chojnackiego.

270. W. Sikora: Kronika francuska — 1983 nr 12/435 s. 146.

W rubryce: Wydarzenia miesiąca. — Inf. o opubl. w kwartalniku *Obsidiane* (Francja) tłumaczeń poezji C. K. Norwida pod red. i ze wstępem K. Jeżewskiego, z posłowiem K. A. Jeleńskiego.

271. W. Sikora: Kronika francuska — 1984 nr 1/436–2/437 s. 205.

Inf. o udziale K. A. Jeleńskiego w wieczorze poświęconym M. Białoszewskiemu, zorg. 9 XII 1983 w Centre du Dialogue w Paryżu.

272. W. Sikora: Kronika francuska — 1984 nr 3/438 s. 160.

Inf. o udziale K. A. Jeleńskiego w spotkaniu poświęconym twórczości Cz. Miłosza, zorg. 30 I 1984 w Centre Pompidou w Paryżu z okazji pierwszego zbiorowego wydania wierszy poety w tłumaczeniu na jęz. francuski: *Poèmes 1934–1982*. [Oprac.] ... Paris: Luneau Ascot Editeurs 1984.

273. M. Danilewicz Zielińska: Rekonesans (dok.) — 1984 nr 4/439 s. 100–130.

W dziale: Książki. — Na s. 106–107 (podrozdział „Eseje, szkice, dzienniki intelektualne”) omów. książki K. A. Jeleńskiego „Zbiegi okoliczności” (zob. poz. 317). — Część 1. opracowania M. Danilewicz Zielińskiej ukazała się pt. „Rekonesans. Próba spojrzenia na literaturę polską poza krajem w latach 1978–1983” w nrze 3/438 s. 126–144.

274. Wydarzenia miesiąca — 1984 nr 5/440 s. 161.

Not. z 5 IV 1984 o apelu do władz PRL o uwolnienie aresztowanego M. Nowakowskiego, podp. przez pisarzy i intelektualistów francuskich lub zamieszkałych we Francji, m.in. przez K. A. Jeleńskiego.

275. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą — 1984 nr 10/445 s. 15–27.

Na s. 17–18 (zapis z 16 czerwca 1984): wizyta w Saint-Dye nad Loarą w domu L. Fini i K. A. Jeleńskiego. — Zob. poz. 323.

276. A. J. Chilecki: *Kronika niemiecka* — 1984 nr 12/447 s. 93.

W dziale: Sąsiedzi. — Inf. o niewystąpieniu K. A. Jeleńskiego z powodu choroby na spotkaniu autorskim z udziałem K. Brandysa i A. Zagajewskiego, zorg. przez K. Dedeciusa w Darmstadt.

277. W. Sikora: *Kronika francuska* — 1985 nr 4/451 s. 169.

Inf. o udziale K. A. Jeleńskiego w programie francuskiej TV „Apostrophes” B. Pivota poświęconym prezentacji francuskiej edycji „Innego świata” G. Herlinga-Grudzińskiego. — Inf. o udziale K. A. Jeleńskiego w wieczorze z okazji 90. urodzin J. Czapskiego, zorg. 18 III 1985 w kościele St Pierre du Gros Caillou w Paryżu staraniem OO. Pallotynów (zob. poz. 229).

278. W. Sikora: *Kronika francuska* — 1985 nr 7/454–8/455 s. 193–195.

Na s. 193 inf. o udziale K. A. Jeleńskiego w przygotowaniu numeru specjalnego kwartalnika *L'Autre Europe* (Paryż) 1985 nr 5 będącego wyborem tekstów z *Zeszytów Literackich* (Paryż). — Na s. 194 inf. o premierze w sali kinowej Musée de l'Homme w Paryżu filmu dokumentalnego pt. „Kultura” (produkcja Video-Kontakt w Paryżu) o historii Instytutu Literackiego i jego współpracownikach, m.in. K. A. Jeleńskim. — Na s. 195 inf. o wystąpieniu K. A. Jeleńskiego wraz z K. Pomianem na spotkaniu z okazji 30-lecia twórczości J. Lebensteina, zorg. 3 VI 1985 w Paryżu staraniem OO. Pallotynów (zob. poz. 232).

279. W. Sikora: *Kronika francuska* — 1985 nr 12/459 s. 152.

Inf. o czytaniu przez K. A. Jeleńskiego wierszy Cz. Miłosza, Z. Herberta i A. Zagajewskiego we własnym przekładzie na wieczorze poświęconym poezji prześladowanych i wygnańców, zorg. w X 1985 w krypcie kościoła Św. Magdaleny w Paryżu przez Centre d'Action Poétique wraz z Francuskim PEN-Clubem.

280. Fundacja im. Pauli Lamowej — 1986 nr 1/460–2/461 s. 201–202.

W dziale: Kronika kulturalna. — Inf. o udziale K. A. Jeleńskiego w składzie osobowym Komisji Fundacji im. Stanisława Lema, przyznającej stypendia z zakresu historii literatury polskiej i krytyki literackiej na badania prowadzone w Paryżu.

281. A. J. Chilecki: *Kronika niemiecka* — 1986 nr 11/470 s. 81–82.

Inf. o emisji przez krajowe wydawnictwo podziemne serii znaczków poświęconych 40-leciu *Kultury*, zawierającej m.in. znaczek z podobizną K. A. Jeleńskiego; serię prezentowano na XXXVIII Międzynarodowych Targach Książki we Frankfurcie nad Menem.

282. W. Sikora: *Kronika francuska* — 1986 nr 12/471 s. 132.

Inf. o udziale K. A. Jeleńskiego wraz z grupą pisarzy polskich w międzynarodowych spotkaniach literackich zorg. przez wydawnictwo Autrement w Paryżu.

283. *Wydarzenia miesiąca* — 1987 nr 3/474 s. 149.

Inf. o wygłoszeniu przez P. Kłoczowskiego referatu „K. A. Jeleński — eseista i tłumacz (wokół Gombrowicza i Miłosza)” na sesji naukowej poświęconej działalności Instytutu Literackiego w Paryżu, zorg. 18 XII 1986 przez Koło Polonistów na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

284. Konstanty Aleksander Jeleński — 1987 nr 6/477 s. 3–4.

Podp. Redakcja „Kultury”. — Nota o zgonie 4 V 1987 w Paryżu, z życzyrsem autorstwa pisarza.

285. *Sprawozdanie Funduszu Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej za lata 1982–1986* — 1987 nr 6/477 s. 68–70.

W dziale: Sprawy i troski. — Podp.: Komitet Wykonawczy Funduszu Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej. — Dat.: Paryż, 27 III 1987. — Na s. 68 inf. o członkostwie K. A. Jeleńskiego w Komitecie Wykonawczym Funduszu.

286. W. Gombrowicz: [Dziennik, fragment] — 1987 nr 7/478–8/479 s. 3–4.

W wywiadzie R. Gombrowicz „Jak żołnierze w okopach...” z K. A. Jeleńskim (zob. poz. 236). — Fragment opublikowany jedynie we francuskiej edycji „Dziennika” W. Gombrowicza (Journal. Paris: Julliard 1964, tłum. A. Kosko) i do niej napisany 25 VI 1963 z poleceniem dla tłumacza, by włączył go z datą końca 1956 r., charakteryzuje K. A. Jeleńskiego i jego rolę w upowszechnie-

niu dzieł W. Gombrowicza. — W 1982 r. fragment ten zacytował G. Herling-Grudziński w „Dzienniku pisany nocą” (zob. poz. 268). Sprawa włączenia fragmentu do wznowień „Dziennika” W. Gombrowicza była tematem listów K. A. Jeleńskiego do J. Giedroycia z 15 VII 1981 i 17 I 1982, zob. Jerzy Giedroyc, *Konstanty A. Jeleński: Listy 1950–1987*. Wybrał, oprac. i wstępem opatrzył W. Karpiński. Warszawa 1995, s. 438, 443.

287. K. Pomian: *Jeleński: Szkic do portretu* — 1987 nr 7/478–8/479 s. 14–24.

Wspomnienie po śmierci.

288. Cz. Miłosz: *Konstanty: polskie tło* — 1987 nr 7/478–8/479 s. 25–31.

Wspomnienie po śmierci; refleksje o biografii intelektualnej pisarza na tle historii rodów ziemiańskich i nurtów ideowych dwudziestolecia międzywojennego.

289. W. Karpiński: *Spotkanie z Kotem Jeleńskim* — 1987 nr 7/478–8/479 s. 32–35.

Wspomnienie po śmierci.

290. F. Bondy: *Kot*. Z franc. przeł. J. Juryś — 1987 nr 7/478–8/479 s. 36–39.

Wspomnienie po śmierci; obszerniej o współpracy w wydawaniu pisma *Preuves* (Paryż, 1953–1969).

291. G. Herling-Grudziński: *Dziennik pisany nocą* — 1987 nr 7/478–8/479 s. 41–54.

Na s. 41–42 (zapis z 28 marca 1987): relacja ze wspólnej wizyty na wystawie „Terrae motus. Naples, tremblement de terre et art contemporain” w Paryżu; na s. 46 (zapis z 2 maja 1987): wiadomość o chorobie K. A. Jeleńskiego; na s. 47–49 (zapis z 4 maja 1987): wiadomość o zgonie, wspomnienie po śmierci, m.in. o reakcji K. A. Jeleńskiego na przywieziony mu przez G. Herling-Grudzińskiego egzemplarz autorski „Zbiegów okoliczności”. — Zob. poz. 323.

292. P. Grémion: *Konstanty Jeleński a Kongres Wolności Kultury*. Z franc. tłum. J. Juryś — 1987 nr 9/480 s. 31–34.

293. R. Tavernier: *Konstanty Jeleński czyli tajemnica przyjaźni* — 1987 nr 9/480 s. 35–39.

Wspomnienie po śmierci.

294. *Wydarzenia miesiąca* — 1987 nr 10/481 s. 149.

Nota z 18 VIII 1987 o przebiegu studiów K. A. Jeleńskiego w Oksfordzie w latach 1943–1944, sporządzona na podstawie rejestru w Pembroke College, zawierającego także późniejszą adnotację o odznaczeniu K. A. Jeleńskiego Krzyżem Walecznych.

295. *Kota Jeleńskiego portret z pamięci*. Z Mary McCarthy rozmawia Renata Gorczyńska — 1988 nr 5/488 s. 117–127.

W dziale: Kronika kulturalna. — Rozmowa przeprowadzona 19 X 1987 w Redhook (USA, stan New York).

296. *Wydarzenia miesiąca* — 1988 nr 5/488 s. 154.

Nota z 5 IV 1988 o przyznaniu J. Siedleckiej przez Komitety Stypendialne Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu stypendium na rok 1988 na opracowanie książki o życiu i twórczości K. A. Jeleńskiego.

297. [Wiersz dedykowany pamięci K. A. Jeleńskiego:] W. Iwaniuk: *Śmierć w Paryżu* — 1988 nr 10/493 s. 47–48.

W dziale: Wiersze. — Dat.: Toronto, 28 IX 1987.

298. *Nagroda dla tłumaczy im. Konstantego Aleksandra Jeleńskiego* — 1990 nr 1/508–2/509 s. 180.

W dziale: Nagrody „Kultury” za r. 1989. — Podp. Redakcja; nota o ustanowieniu przez *Kulturę* nagrody im. K. A. Jeleńskiego dla tłumaczy literatury polskiej na języki obce dzięki przekazaniu redakcji *Kultury* przez L. Fini archiwum K. A. Jeleńskiego, zakupionego następnie przez The Beinecke Rare Book and Manuscript Library w USA.

299. [Nota o wpłatach na nagrodę im. K. A. Jeleńskiego dokonanych przez Cz. Miłosza i R. Górczyńską] — 1990 nr 3/510 s. 142.

W dziale: Nagrody.

300. Nagrody im. K. A. Jeleńskiego dla tłumaczy literatury polskiej — 1990 nr 7/514–8/515 s. 185–186.

W dziale: Kronika kulturalna. — Nota o przyznaniu przez jury w składzie R. Górczyńska, G. Herling-Grudziński, K. Pomian pięciu nagród tłumaczom: T. Dzieduszycka (Th. Douchy), K. Jeżewski, P. Vujičić, N. Gorbanińska, L. Vallée.

301. Nagrody im. K. A. Jeleńskiego dla tłumaczy literatury polskiej — 1990 nr 9/516 s. 141.

W dziale: Kronika kulturalna. — Nota o powiększeniu majątku nagrody dzięki wpłacie O. Szerer i odmowie przyjęcia nagrody przez P. Vujičića; z tekstem listu P. Vujičića (dat.: Belgrad, 24 VII 1990) informującym o nieprzyjmowaniu przez tłumacza jakichkolwiek nagród.

302. Nagrody im. K. A. Jeleńskiego dla tłumaczy literatury polskiej — 1991 nr 5/524 s. 127–128.

W dziale: Kronika kulturalna. — Nota o przyznaniu sześciu nagród tłumaczom: H. Stachova, J. Katz-Hewetson, J.-Y. Erhel, P. Lachmann, A. Bodegård, V. Verdiani.

303. [Inf. o wydaniu zbioru esejów K. A. Jeleńskiego „Szkice” w wyborze W. Karpińskiego (Kraków: Znak 1990)] — 1991 nr 5/524 s. 147.

W rubryce: Nadesłane nowości wydawnicze.

304. Z. Bobowicz: [Wzmianka o warunkach pracy nad edycją „Anthologie de la poésie polonaise. 1400–1980” w oprac. K. A. Jeleńskiego przy współpracy Z. Bobowicz (Lausanne: L’Age d’Homme 1981)] — 1993 nr 3/546 s. 163–164.

W dziale: Listy do Redakcji. — List (dat.: Paryż, 2 II 1993) jest polemiką z optymistycznym opisem warunków wydawania literatury polskiej we

Francji zawartym w tekście P. Molskiego pt. „Poeci Apokalipsy” (1993 nr 1/544–2/545 s. 177–184) i w końcowej części opisuje kłopoty K. A. Jeleńskiego i Z. Bobowicz podczas pracy nad „Anthologie de la poésie polonaise. 1400–1980” wynikłe z braku subwencji (zmiana wydawcy, usterki edytorskie).

305. Pisarze niedocenieni — pisarze przecenieni. Ankieta „Kultury” — 1993 nr 7/550–8/551 s. 14–47.

Na s. 16 odpowiedź A. Czerniawskiego wymieniającego w grupie pisarzy niedocenionych K. A. Jeleńskiego. — Pytanie ankietowe brzmiało „Które z dzieł współczesnych literatury polskiej lub którzy pisarze są Pani/Pana zdaniem niedocenieni — i dlaczego, a którzy przecenieni — i z jakiego powodu?”, ankietę na prośbę J. Giedroycia przeprowadził, wstępem i komentarzem opatrzył B. Czaykowski, odpowiedzi udzieliło 13 pisarzy i krytyków dawnej i nowszej emigracji. — Część pierwsza ankiety, opracowana przez W. Boleckiego i skierowana do pisarzy i krytyków krajowych, ukazała się w 1992 nr 7/538–8/539 s. 153–185.

306. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą — 1993 nr 12/555 s. 8–18.

Na s. 17–18 (zapis z 25 października 1993): refleksje o stosunku K. A. Jeleńskiego do własnego dzieciństwa, na marginesie artykułu R. Górczyńskiej pt. „Traf. Rzecz o Kocie Jeleńskim” w *Pulsie* 1993 nr 4 (63).

307. Z. Kudelski: Czapski z Matejką w tle — 1993 nr 12/555 s. 120–126.

Na s. 123 w relacji z cyklu imprez „Józef Czapski: życie i dzieło” (Lublin, 26–28 V 1993) inf. o wystąpieniu W. Karpińskiego poświęconym K. A. Jeleńskiemu.

308. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą — 1994 nr 12/567 s. 25–39.

Na s. 34–36 (zapis z 22 września 1994): wspomnienie ostatniego spotkania w Saint-Dye, K. A. Jeleński jako powiernik i opiekun twórczości malarskiej L. Fini.

1995

309. G. Herling-Grudziński: Dziennik pisany nocą — 1995 nr 6/573 s. 29–43.

Na s. 38–39 (zapis z 9 kwietnia 1995): uwagi o wielojęzyczności K. A. Jeleńskiego nawiązujące do jego eseju „Czwórjęzyczne kłopoty”, zob. poz. 149.

310. J. Lebenstein: „Być sobą”: o Leonor Fini — 1996 nr 3/582 s. 106–111.

W dziale: Ci, co odeszli. — Wspomnienie po śmierci malarki; także o jej związku z K. A. Jeleńskim od 1951, podobieństwie ich wielokulturowej formacji, kręgu wspólnych przyjaciół.

311. Wydarzenia miesiąca — 1996 nr 3/582 s. 158.

Not. o zgonie L. Fini, malarki i towarzyszk życia K. A. Jeleńskiego, 19 I 1996 w Paryżu w wieku 87 lat.

312. S. Łarin: Sekret „Kultury” — 1997 nr 9/600 s. 53–64.

Na s. 58 fragment o początkach współpracy K. A. Jeleńskiego z *Kulturą*.

CZĘŚĆ DRUGA

Konstanty A. Jeleński w wydawnictwie Instytutu Literackiego

Książka w *Bibliotece „Kultury”* i odbitki artykułów

313. **Szaraczek na szaro.** [Współwydane z:] P. Hostowiec [właśc. J. Stempowski]: Notatnik nieśpiesznego przechodnia. Dziesięć lat literatury kierowanej. — P [właśc. M. Pankowski]: 26-ty Kongres PEN-Clubów. [Paryż 1954], s. 7–24, 111–115.

Odbitka z poz. 68. — Wydane na papierze biblijnym.

314. **Emigracja à la Mike Spillane.** [Współwydane z:] J. Mieroszewski: „Wyzwolenie — Zjednoczenie”, którego nikt nie chce. — J. Miedzińska: Kurtyna została podniesiona. [Paryż 1956], 24 s.

Podp. a.n. — Odbitka z poz. 122. — Wydane na papierze biblijnym.

315. **Groźba antysemityzmu.** [Współwydane z:] J. Mieroszewski: Dialog. — A. Uziembło: Jak niegdyś. — Rejestracja rodzin ofiar katyńskich. [Paryż 1956], 23 s.

Odbitka z poz. 121. — Wydane na papierze biblijnym. — Tytuł artykułu w pwr.: Od endeków do stalinistów.

316. **Odpis listu do p. B. Wierzbiańskiego** (Komitet organizacyjny Światowego Kongresu Wolnej Kultury Polskiej, New York). 14 kwietnia 1956 r. [Maisons-Laffitte 1956], 9 k.

Współautorzy: J. Czapski, J. Giedroyc. — Tekst powielony.

317. **Zbiegi okoliczności.** Paryż: Inst. Lit. 1982, 422 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 352.

Data ukończenia druku: 28 V 1982.

Zawartość: Słowo wstępne, podp. K.A.J., dat.: Paryż, 5 XII 1981 [m.in. informacja o autorskiej koncepcji układu esejów w książce]; Zarys życiorysu

[autorstwo K. A. Jeleńskiego]. — Część I. Zbiegi okoliczności: O „Ziemi Ulro” po dwóch latach; Portret dekady z wizerunkiem autora w lewym rogu; Od bosości do nagości (o nieznannej sztuce Witolda Gombrowicza); Zygmunt Hertz, mój przyjaciel; Czyste malarstwo czy poetyka; Marynia; Lebenstein — mitotwórca ludzkiej natury; Pamięci Auberona; Czwórjęzyczne kłopoty; Notatki o „majowej rewolucji”; Sielskie, anielskie?; Dwugłos o Iwaszkiewiczu (z Gustawem Herlingiem-Grudzińskim); O „Kulturze” dla Francuzów [pwr.: *Aneks* (Londyn) 1981 nr 24/25]. — Część II. O przeczytanym i przeżytym: Bohaterskie niebohaterstwo Gombrowicza; Dramat i anty-dramat; Tajny ładunek korsarskiego okrętu (na marginesie tłumaczenia „Trans-Atlantyku”); Poeta i przyroda; Poeta i historia; Klasyk na wygnaniu [Cz. Miłosz: Ocalenie; pwr.: *Salamandra. Miesięcznik Żołnierzy 1. Dywizji Pancerniej* (Quakenbrück, Niemcy) 1946 nr 1]; Czesław Miłosz — historyk literatury Rzeczypospolitej [pwr.: *Twórczość* 1981 nr 6]; Dział wód; Lumen obscurum — o poezji Aleksandra Wata [pwr.: *Wiadomości* (Londyn) 1968 nr 45 z 16 XI]; Antoni Słonimski i jego ojczyzna; Trzy pory roku Kazimierza Wierzyńskiego; Ostatnie lata; Bluzka z błękitnych pereł; Paweł Hostowiec czyli o wysiłku wyobraźni; Ostatni polski encyklopedysta (wspomnienie o Józefie Michałowskim); Prekursor anachroniczny; Notatki o żalobie; „Hańba” czy wstyd?; Czapski nareszcie scalony; Z Józefem Czapskim w Luwrze (czyli o nieodrobionym zadaniu); O kilku sprzecznościach sztuki nowoczesnej; Awangarda i rewolucja; Abstrakcja i „nieprzedmiotowość”; Nowe oblicze Marksa i Malthusa; O kulturze masowej inaczej; O realizmie na tle Mezzogiorna; Apokalipsa i perspektywa. [Wszystkie eseje, z wyjątkiem czterech opatrzonych w niniejszym opisie odrębną adnotacją, miały swój pierwodruk w *Kulturze*].

Opracowania

318. W. Gombrowicz: *Dziennik* (1953–1956). Paryż: Inst. Lit. 1957, 337 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 21.

Data ukończenia druku: 20 V 1957.

Ważniejsze fragmenty poświęcone K. A. Jeleńskiemu: s. 136–137 (rozdział X: 1954, piątek): nawiąz. do listu K. A. Jeleńskiego do redakcji *Wiadomości* (Londyn) dot. powinowactw W. Gombrowicza z L. Pirandellem i J.-P. Sartrem; s. 188 (rozdział XIII: 1954, czwartek): fragment listu W. Gombrowicza do K. A. Jeleńskiego z komentarzem o znaczeniu Jeleńskiego dla Gombrowicza.

– Toż wyd. 2: Paryż: Inst. Lit. 1971, 301 s. *Dzieła zebrane*, t. VI. *Bibl. „Kultury”*, t. 205.

Data ukończenia druku: 28 VI 1971.

Odpowiednie fragmenty na s. 119–120, 165.

319. W. Gombrowicz: *Dziennik* (1957–1961). Paryż: Inst. Lit. 1962, 274 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 81.

Data ukończenia druku: 19 IX 1962.

Ważniejsze fragmenty poświęcone K. A. Jeleńskiemu: s. 195 (rozdział XV: 1960, Środa): refleksja nad znaczeniem paryskiej *Kultury* dla uformowania się pisarstwa K. A. Jeleńskiego i jego pozycji wśród publicystów polskich; s. 198–199 (rozdział XV: 1960, Niedziela): porównanie K. A. Jeleńskiego i A. Sandauera jako komentatorów W. Gombrowicza.

– Toż wyd. 2: Paryż: Inst. Lit. 1971, 255 s. *Dzieła zebrane*, t. VII. *Bibl. „Kultury”*, t. 211.

Data ukończenia druku: 22 XI 1971.

Odpowiednie fragmenty na s. 177, 180–181.

320. W. Gombrowicz: *Dziennik* (1961–1966). *Operetka*. Paryż: Inst. Lit. 1966, 253 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 138.

Data ukończenia druku: 7 XI 1966.

Ważniejsze fragmenty poświęcone K. A. Jeleńskiemu: s. 18 (rozdział I: 1961, sobota): o roli K. A. Jeleńskiego w powstawaniu obcojęzycznych edycji dzieł W. Gombrowicza, w reakcji na niepodp. notę K. A. Jeleńskiego pt. „Nagroda

literacka «Kultury» za rok 1960” w *Kulturze* (Paryż) 1961 nr 5/163 s. 110–111 (zob. poz. 148); s. 93 (rozdział VIII: 1963, środa): o pierwszym osobistym spotkaniu z K. A. Jeleńskim po przybyciu do Europy; s. 100 (rozdział IX: 1963): o stosunku K. A. Jeleńskiego do arystokracji w Paryżu; s. 108–109 (rozdział X: 1963): zakład W. Gombrowicza z K. A. Jeleńskim w sprawie nagości („stał tedy zakład między nami”) i scena na przyjęciu („...zaczynam portki zdejmować. Zwali, grzecznie przeprosiwszy...”).

– Toż wyd. 2: Paryż: Inst. Lit. 1971, 223 s. Dzieła zebrane, t. VIII. *Bibl. „Kultury”*, t. 213.

Data ukończenia druku: 10 XII 1971.

Fragmenty zlokalizowane na tych samych stronach, co w wyd. 1.

321. M. Danilewicz Zielińska: *Szkice o literaturze emigracyjnej*. Paryż: Inst. Lit. 1978, 414 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 289.

Data ukończenia druku: 11 IV 1978.

Passim o pisarstwie i działalności K. A. Jeleńskiego.

322. G. Herling-Grudziński: *Dziennik pisany nocą* (1980–1983). Paryż: Inst. Lit. 1984, 350 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 390.

Data ukończenia druku: 12 VI 1984.

Na s. 204–206 (zapis z 14 sierpnia 1982): fragment „Dziennika” W. Gombrowicza napisany przez autora do wydania francuskiego (*Journal*. Paris: Juliard 1964, tłum. A. Kosko) i tylko tam zamieszczony, przedstawiający portret intelektualny K. A. Jeleńskiego, oraz refleksje G. Herlinga-Grudzińskiego nt. formacji Jeleńskiego jako Polaka-„światowca” i stylu jego pisarstwa.

323. G. Herling-Grudziński: *Dziennik pisany nocą* (1984–1988). Paryż: Inst. Lit. 1989, 393 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 453.

Data ukończenia druku: 16 VIII 1989.

Fragmenty poświęcone K. A. Jeleńskiemu: s. 50 (16 czerwca [1984]): impresja z pobytu w domu L. Fini i K. A. Jeleńskiego w Saint-Dye, spacer z Jeleńskim nad Loarą; s. 254 (Maisons-Laffitte, 28 marca [1987]): refleksje z wizyty wraz z K. A. Jeleńskim na wystawie sztuki współczesnej pt. „Terrae Motus. Naples, tremblement de terre et art contemporain” w Grand Palais w Paryżu; s. 260 (2 maja [1987]): wiadomość o pobycie K. A. Jeleńskiego w szpitalu, spotkanie z L. Fini; s. 261 (Neapol, 4 maja [1987]): zapis po śmierci K. A. Jeleńskiego, portret intelektualny pisarza, wspomnienie jego reakcji po otrzymaniu egzemplarza autorskiego „Zbiegów okoliczności”.

324. Z. Hertz: *Listy do Czesława Miłosza 1952–1979*. Wybór i oprac.: R. Gorczyńska. Wstęp: G. Herling-Grudziński. Paryż: Inst. Lit. 1992, 519 s. *Bibl. „Kultury”*, t. 474.

Daty ukończenia druku nie podano.

Passim inf. o kontaktach z K. A. Jeleńskim i jego biografii.

CZĘŚĆ TRZECIA

Konstanty A. Jeleński
w *Zeszytach Historycznych*

(myślnik „ — ” zastępuje powtarzające się w opisach: tytuł pisma
i miejsce jego wydawania: *Zeszyty Historyczne*, Paryż)

Opracowania

325. A. S. Koper: Prasa polska w Niemczech — 1993 zesz. 105 s. 3–37.

M.in. wspomnienie o K. A. Jeleńskim jako redaktorze *Dziennika Żołnierza 1. Dywizji Pancerniej* (Quackenbrück) od IV 1947 r. i znajomości z K. I. Gałczyńskim.

326. M. Ptasńska: Jerzego Giedroycia „Hôtel Lambert” — 2002 zesz. 141 s. 3–36.

M.in. o pracy K. A. Jeleńskiego w Kongresie Wolności Kultury i jego roli w powstawaniu apelu do czytelników o pomoc finansową w zakupie nowej siedziby *Kultury* w 1954 r.

327. Komunikat Funduszu Pomocy Niezależnej Literaturze i Nauce Polskiej — 2002 zesz. 142 s. 232–234.

Dat.: Paryż, 14 IX 2002; podp.: W. Karpiński, K. Pomian, W. Sikora; komunikat o działalności Funduszu w latach 1982–2002 i jego rozwiązaniu; m.in. inf. o roli K. A. Jeleńskiego jako koordynatora w początkowym okresie działalności Funduszu.

328. B. Kerski: Pisać i zachęcać do pisania. François Bondy (1915–2003) — 2003 zesz. 145 s. 202–213.

M.in. o przyjaźni i współpracy z K. A. Jeleńskim w redakcji *Preuves* (Paryż), wspólnych działaniach popularyzujących twórczość W. Gombrowicza na Zachodzie.

329. M. Ptasńska-Wójcik: „Merime”, „Pascal”, „Camus”. Trzy sprawy operacyjne SB wobec „Kultury” — 2005 zesz. 154 s. 153–176.

Przebieg inwigilacji podejmowanej przez Służbę Bezpieczeństwa PRL wobec J. Mieroszewskiego, K. A. Jeleńskiego i J. Czapskiego; na podstawie dokumentów Departamentu I (wywiadu) MSW dostępnych w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej.

Indeks tytułów prac Konstantego A. Jeleńskiego

(liczby za tytułem odsyłają do numeru pozycji)

- Abstrakcja i „nieprzedmiotowość” 10, 317
Aktualność Marii Dąbrowskiej 158
Ameryka w oczach przyjaciół 35
Antoni Słonimski i jego ojczyzna 193, 317
Apel. Do Polaków po świecie rozsianych 219
[Apel do czytelników *Kultury* (Paryż) o nadsyłanie materiałów
do planowanego numeru specjalnego *Les Cahiers de l'Herne* (Paryż)
poświęconego W. Gombrowiczowi] 175
Apel Polaków do narodu niemieckiego 208
Apokalipsa i perspektywa 1, 317
Argentyńskie lata Gombrowicza 222
Awangarda i Rewolucja 138, 317
- Belotto i Gierymski w Wenecji: 1955 109
Bestia i gentleman 105
Bezdroża komunizmu 157
„Bęben” między Polską a Niemcami 155
Biennale 1954 67
Bluzka z błękitnych pereł 44, 317
Bohaterskie niebohaterstwo Gombrowicza 132, 317
Botteghe Oscure 3
- Chyba jednak ku pokrzepieniu serc... 101
Claudel odmienny 69
Czapski nareszcie scalony 182, 317
Czesław Miłosz — historyk literatury Rzeczypospolitej 317
Czwórjęzyczne kłopoty 149, 317
Czy „inny” Gombrowicz? 178
Czyste malarstwo czy poetyka 143, 317
- Dar Józefa Czapskiego 229
Deleuze i Guattari o „Bramach raju” [J. Andrzejewskiego] 190
Do Artura Sandauera — bez taryfy ulgowej 215
Dramat i anty-dramat 177, 317
Dumaine: plotki i polonica 115
Dwie koncepcje szczerości 116
Dwie przyjaciółki 32

- Dwugłos o Iwaszkiewiczu (z Gustawem Herlingiem-Grudzińskim) 317
 Dział wód 180, 317
- [Edycja] 184
 Emigracja à la Mike Spillane 122, 314
 „English becomes Polish” 36
 Erenburg i poeci żydowscy 127
- Galeria malarstwa obcego w Warszawie 95
 Georges Bataille 160
 Gombrowicz i robaczek Kozłowski 59
 „Górami w miękkim blasku dnia”.
 (O przyjaźni Czesława Miłosza ze Stanisławem Vincenzem) 235
 Grajmy w Gombrowicza 214
 Groźba antysemityzmu 315
- „Hańba” czy wstyd? 173, 317
 Horyzonty na niby 64
- Jak żołnierze w okopach... (Rozmawiała Rita Gombrowicz) 236
 Jestem Miłoszem, Miłoszem być mogę... 216
- Karpacka alchemia 112
 Kiedy świadomość określa byt 196
 Klasyk na wygnaniu 317
 [Komentarz nt. zawartych w artykule K. Majchrowskiego fałszywych informacji o Kongresie Wolności Kultury] 231
 [Komentarz nt. złożenia przez dyplomatę brytyjskiego M. Rifkinda wieńca na grobie ks. J. Popiełuszki „w imieniu Rządu Jej Królewskiej Mości”] 226
 Konsekwencje protestu 34 165
 Krajowa prasa literacka. Z krajowej prasy literackiej 104
- Lebenstein — mitotwórca ludzkiej natury 181, 317
 [List do redakcji *Na Antenie* (Monachium)] 168
 „Listy o ludziach” 102
 Lumen obscurum — o poezji Aleksandra Wata 317
- Makiawel i Jałta 45
 Mandaryni, komunizm, koegzystencja 107
 Manes Sperber 221
 Marynia 205, 317
 Marzenie generała 119
 „Le Messie” 9
 Między marksizmem a prawdą 15
 „My szlachta od Jafeta” 18

- Na marginesie antologii 166
 Na szlaku B. Constant i Prousta 6
 Nagroda im. Gutenberga 234
 Nagroda Literacka „Kultury” za rok 1960 148
 Następstwo pokoleń 212
 Nasza stała lektura. Wiadomości. Tygodnik: Jan Lechoń: Kartki z dziennika;
 Silva rerum; Zofia Bohdanowiczowa: Wieczór w Walii;
 Mieczysław Lurczyński: Psalm bolesny; Władysław Matlakowski:
 Przysłowia i pogaduszki (Z cyklu: „Wspomnienia Ukraińskie”);
 Miscellanea; Stefan Badeni: Korespondencja; Czytelnicy
 o „Wiadomościach” 89
 „Nominalny czas dziejów” i inne czasy 228
 Notatki o „majowej rewolucji” 174, 317
 Notatki o żałobie 22, 317
 Notatki wydawnicze 13, 16, 20, 24, 27, 30, 34, 38, 41, 47, 53, 55, 58, 62,
 65, 70, 77, 82, 87, 90, 96, 98, 103, 106
 Nowa przygoda Witolda-Bosonoga 195
 Nowe oblicze Marksa i Malthusa 159, 317
 „Numerus aureus” 19
- [O błędach drukarskich w przygotowanym przez siebie numerze specjalnym kwartalnika literackiego *L'VII* (Bruxelles) nr 25 (z II 1966) pt. „Trente-cinq poètes polonais contemporains (1918–1965)”] 169
 O kilku sprzecznościach sztuki nowoczesnej 162, 317
 O „Kulturze” dla Francuzów 317
 O „kulturze masowej” inaczej 147, 317
 O Odrodzeniu i Średniowieczu 111
 O polskiej poezji po francusku 185
 O potrzebie „złytoptaków” 133
 O przeczytanim i przeżytym 317
 O realizmie na tle Mezzogiorna 134, 317
 O „Ziemii Ulro” po dwóch latach 197, 317
 Od apokalipsy do karykatury 12
 Od Aragona do Orwella. W kraju o obcej literaturze 73
 Od bosości do nagości. (O nieznanej sztuce Witolda Gombrowicza) 183, 317
 Od endeków do stalinistów 121
 Od Redakcji 192
 Odpis listu do p. B. Wierzbiańskiego (Komitet organizacyjny Światowego Kongresu Wolnej Kultury Polskiej, New-York). 14 kwietnia 1956 r. 316
 [Odpowiedź na LdR B. Kamińskiego-Durocher] 167
 [Odpowiedź na polem. L. Tyrmanda spowodowaną oceną jego książki „Porachunki osobiste” w audycji Radia Wolna Europa] 172
 [Odpowiedź na polem. M. Parientesa w sprawie antysemityzmu] 135
 [Odwołanie passusu o kłamstwie W. Gombrowicza zawartego w broniącym go artykule „Czy «inny» Gombrowicz?” (poz. 178)] 179

- Ostatni polski encyklopedysta (wspomnienie o Józefie Michałowskim) 128, 317
 Ostatnie lata 49, 317
 Oświadczenie 171
 Oświadczenie w sprawie nowej emigracji 4
- Pamięci Auberona 194, 317
 Paradoksalny świadek 33
 Paweł Hostowiec, czyli o wysiłku wyobraźni 153, 317
 Po „trzęsieniu ziemi” 118
 Pod pretekstem „best-sellera” 81
 Poeta i historia 46, 317
 Poeta i przyroda 176, 317
 Pogrom cieni 76
 Pojedynek na cytaty 189
 Pokajanie Picassa i zdrada Gombrowicza 163
 [Polem. z dokonaną przez W. Iwaniuka krytyką polskiego numeru *Cahiers de l'Est* (Paryż) 1979 nr 18/19 w oprac. Z. Bobowicz] 200
 [Polem. z krytyczną oceną przez Londyńczyka wizyty H. Malewskiej w Domu Pisarza w Londynie i opinią o poparciu przez nią uchwały Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie z 1956 r.] 130
 [Polem. z opiniami o K. Morawskim zawartymi w artykule S. Mackiewicza] 161
 [Polem. z opinią nt. Kongresu Wolności Kultury wyrażoną w artykule Londyńczyka] 137
 [Polem. z porównaniem autora do A. Słonimskiego] 85
 [Polem. z sentencją nt. antysemityzmu w felietonie S. Kisielewskiego] 202
 [Polem. z wizerunkiem gen. W. Sikorskiego we wspomnieniu M. Feldhauzena] 43
 [Polem. ze sformułowaniem T. Chrzanowskiego zestawiającym obojętność „szarego człowieka” wobec delegalizacji „Solidarności” z obojętnością wobec zagłady Żydów w okresie wojny] 217
 Polonica i antypolonica 37
 Polscy paryżanie 146
 Polska: Sierpień 1980 — Grudzień 1982
 (Swoiste cechy i dynamizm polskiego społeczeństwa) 210
 Polski numer „La Quinzaine Littéraire” 207
 Polski sezon jesienny w Paryżu 154
 Polski sezon plastyczny w Paryżu 141
 Polskie wystawy w Paryżu 144
 Portret dekady z wizerunkiem autora w lewym rogu 203, 317
 Półświatek Don Camilla 52
 Prasa francuska o Polsce 129
 Prekursor anachroniczny 150, 317
 PRL-owskie reguły „Gry o Gombrowicza”. JW. Panu Gombdowiczowi [!]
 świeczka i J. O Władzom ogarek, czyli dzieło bez cenzury cudem okrojone,
 umowa dochowana i pogwałcona, tekst integralny, a przecież cząstkowy 233

- [Protest przeciwko skazaniu Z. Najdera na karę śmierci w zaocznym procesie w Warszawie w V 1983] 213
 Protest 34 w perspektywie międzynarodowej 164
 Przedpotopowy prorok 8
 Przegląd czasopism 25, 54, 66, 99, 108, 110
 Przegląd czasopism. Kolumbowie i inkwizycja 120
 Przegląd miesięczników 14, 17, 21, 28, 31, 39, 42, 48, 56, 63, 72, 79, 84, 88, 91, 97
 [Przekłady] 5, 29, 50, 51, 61, 86, 123–125, 131, 187, 199, 206, 209, 218, 220, 223, 227, 230
- Quaroni o Holówce 117
- Rok łaski 211
 Rozmowa o Iwaszkiewiczu 201
 Rozmowa z Gheorghiu 11
- Samokrytyka krytyka 57
 Samotna droga Jana Lebensteina 232
 Sielskie, anielskie? 142, 317
 Słowo wstępne 317
 Sowietyzacja Polski i duch P.P.S. 23
 Spacer nieśpiesznego przechodnia 75
 Sprawy emigracyjne w prasie warszawskiej 74
 [Sprost. informacji o przebiegu nauki i dacie objęcia funkcji Redaktora *Dziennika Żołnierza i Dywizji Pancerniej* (Quakenbrück)] 7
 Szaraczek na szaro 68, 313
- Tabernarius amicus Poloniae 224
 Tajny ładunek korsarskiego okrętu. (Na marginesie tłumaczenia „Trans-Atlantyku” [W. Gombrowicza]) 191, 317
 „Tant pis, ou, ha, ha!” 80
 „Tematy” wczorajsze 156
 „Torricola” 2
 „Tristes Tropiques” 114
 Tryb literatury 93
 Tryb zaprzeszyły czasu przyszłego 136
 Trzy pory roku Kazimierza Wierzyńskiego 152, 317
- W. A. Zbyszewski: Seksualizm i demografia 94
 W dwóch słowach 71, 78, 83, 92
 W poszukiwaniu utraconej wolności 60
 Wbrew utopiom i apokalipsom 170
 Wieczne źródło Fontamary 140
 Wokół „Pornografii” i Gombrowicza 151

- [Wyjaśnienie do własnego artykułu „«Kultura» — La Pologne en exil”
w *Le Débat* (Paryż) 1981 nr 9 z II] 204
- [Wyjaśnienie motywu „Arcyksięcia w Sarajewie”
z „Historii (Operetki)” W. Gombrowicza] 186
- [Wypowiedź w ankiecie *Kultury* pt. „Literatura emigracyjna a Kraj”] 126
- Wystawy paryskie 145
- Wywiad z gen. Weygand 26
- Z działalności Kongresu [Wolności] Kultury. Komitet dla spraw Europy
środkowo-wschodniej przy Kongresie Wolności Kultury. Audycje radiowe
40
- Z Józefem Czapskim w Luwrze (czyli o nieodrobionym zadaniu) 188, 317
- Z krajowej prasy literackiej 100
- Z prasy krajowej 113
- Zarys życiorysu 317
- Zbiegi okoliczności 317
- Znak zapytania Kruczkowskiego 139
- Zygmunt Hertz, mój przyjaciel 198, 317
- Źródło światła w pisarskim podziemiu 225

Indeks nazwisk

(cyfry rzymskie odsyłają do „Wprowadzenia”
arabskie — do numeru pozycji)

- Abellio Raymond 8, 55
- Alleau René 55
- Andersch Alfred XI, 60
- Andrzejewski Jerzy 190
- Aragon Louis 73
- Arban Dominique 34
- Ariès Philippe 65
- Aron Raymond XIV, 103, 107
- Audiberti Jacques 13, 90
- Badeni Stefan 89
- Balicki Witold 68
- Balthus [Balthasar Kłossowski de Rola] XVI
- Baltrusaitis Jurgis 111
- Barton Paul 87
- Basiak 154
- Bataille Georges 160
- Beauvoir Simone de XI, 87, 90
- Beckett Samuel 20, 41
- Belotto Bernardo (Canaletto) 109
- Berger Arthur 29
- Berl Emmanuel 6
- Białostocki Jan 95
- Białoszewski Miron 271
- Bielatowicz Jan 52
- Bieszczadowski Mikołaj XV
- Bobkowski Andrzej XV
- Bobowicz Zofia XIII, 200, 259, 260, 304
- Bodegård Anders 302
- Bohdanowiczowa Zofia 89
- Bohusz-Szysko Zygmunt X, 119
- Bolecki Włodzimierz 305
- Böll Heinrich XI, 60
- Bondy François VII, XII, XIV, XVII, XXI; 124, 290, 328
- Bonneville Georges 47
- Bordeaux Henry 58
- Borkenau Franc 34
- Borwicz Michał 98
- Bouchardon Pierre 38
- Boudet Robert 47

Boutang Pierre 82
 Bouthoul Gaston 159
 Brandys Kazimierz XVII, 276
 Brasillach Robert 47
 Breton André 41, 53
 Brzeziński Zbigniew 227
 Brzozowski Tadeusz 145
 Budrecki Lech 73
 Burnham James XIV, 35

Camus Albert 58
 Canaletto zob. Belotto Bernardo
 Cesbron Gilbert 53
 Chaamba Abdallah 65
 Chardon Jacques 82
 Chilecki Andrzej J. 276, 281
 Chmielowiec Michał, pseud. Michał Sambor 52, 57
 Chojecki Marek, pseud. Marc Sens 2
 Chojnacki Władysław 269
 Chojnacki Wojciech 269
 Chopin Fryderyk 58
 Chruszczow Nikita 118
 Chrzanowski Tadeusz, pseud. Tymoteusz Klempski 217
 Ciolkosz Adam XVII
 Cioran Émile Michel 20
 Claudel Paul 69
 Clébert Jean-Paul 47
 Cocteau Jean 20
 Colinon Maurice 27
 Constant Benjamin 6, 13
 Copland Aaron 29
 Croce Benedetto VIII, 5
 Curtius Ernst-Robert 98
 Cybulski Aleksander Weissberg zob. Weissberg-Cybulski Aleksander
 Czachowska Jadwiga XVIII
 Czapska Maria XIII, 171, 180, 196, 205
 Czapski Józef VII, VIII, XII-XIV, XVI, XXI, 97, 137, 143, 146, 171, 172, 182, 188, 229, 246, 263, 277, 307, 316, 317, 329
 Czarnecka Ewa pseud. zob. Gorczyńska Renata
 Czaykowski Bogdan 305
 Czerniawski Adam 305

Danilewicz Zielińska Maria XIX, 254, 273, 321
 D'Aschott Ruby 243
 D'Astier Emmanuel XI, 87

Dąbrowska Maria 158
 Dedecius Karl 276
 Deleuze Gilles 190
 Demetz Peter 38
 Dostojewski Fiodor 34
 Douchy Teresa zob. Dzieduszycka Teresa
 Dumaine Jacques 115
 Dumezil Georges 16
 Dupré Guy 24
 Durocher Bronisław Kamiński zob. Kamiński-Durocher Bronisław
 Duvignaud Jean 147
 Dzieduszycka Teresa (Douchy Teresa) 300

Ekiert Jan 145
 El Campesino zob. González Valentin
 Eliade Mircea 19
 Emmanuel Pierre 58, 199, 206, 211, 263
 Erenburg Ilja 127
 Erhel Jean-Yves 302
 Ezechiel 8

Farrère Claude 58
 Fejtő François 15, 47, 123, 125, 131
 Feldhauzen Maciej 43
 Fini Leonor VIII, XVII, 275, 298, 308, 310, 311, 323
 Fiut Aleksander 216
 Ford Charles Henry 30
 Frank Bernard 27
 Fredro Aleksander X, 68
 Friedman Philip 70
 Fuss-Kaden Tadeusz (Tadé) 144

Gagnebin Murielle Werner zob. Werner-Gagnebin Murielle
 Galczyński Konstanty Ildefons XI, 44, 325
 Gambini Pier Antonio Quarantotti zob. Quarantotti Gambini Pier Antonio
 Gascar Pierre 34, 47
 Gaulle Charles de 86
 Genet Jean XVI
 Gerald John Bart 224
 Gębska Irena 59
 Ghelderode Michel de 53
 Gheorghiu Constantin Virgil 11, 12
 Ghyka Matila C. 19
 Gide André 38
 Giedroyc Jerzy, pseud. Redakcja, Redaktor VII-X, XII-XX, 4, 51, 130, 137, 148, 151, 179, 192, 217, 269, 286, 305, 316, 326

Gierymski Aleksander 109
 Girard Alain 55
 Gniatczyński Wojciech 118
 Godel Roger 13
 Goes Albrecht 60
 Goliakow S. 247
 Gombrowicz Rita XII, 222, 223, 236, 286
 Gombrowicz Witold VIII, IX, XI–XIII, XV–XIX, XXI, 48, 59, 132, 148, 151,
 163, 175, 177–179, 183, 184, 186, 187, 191, 192, 195, 214–216, 222, 223,
 230, 233, 236, 238, 239, 242–244, 250, 254, 255, 258, 262, 268, 283, 286,
 317–320, 322, 328
 González Valentin (El Campesino) 50
 Gorbaniewska Natalia 300
 Gorczyńska Renata, pseud. Ewa Czarnecka 216, 295, 299, 300, 306, 324
 Gorkin Julian 50, 65
 Goszczyński Piotr 122
 Grabowski Zbigniew 52
 Grass Günter 155
 Grémion Pierre XV, XXI, 292
 Grendel Eric 16
 Griaule Marcel 16
 Grillet Alain Robbe zob. Robbe-Grillet Alain
 Grodzicki August 116
 Grudziński Gustaw Herling zob. Herling-Grudziński Gustaw
 Guardini Romano 24
 Guareschi Giovanni X, 52
 Guattari Félix 190
 Guersant Marcel 41

 Hamilton Alistair 187
 Herbert Auberon 194
 Herbert Zbigniew XV, 279
 Herling-Grudziński Gustaw XI–XIII, XVI, XVIII, XIX, XXI, 201, 203, 225,
 229, 234, 257, 268, 275, 277, 286, 291, 300, 306, 308, 309, 317, 322–324
 Hersch Jeanne 51
 Hertz Zygmunt XIX, 198, 317, 324
 Hewetson Janina Katz zob. Katz-Hewetson Janina
 Hoffet Frédéric 53
 Holcman Jan 58
 Hołówko Tadeusz 117
 Hostowiec Paweł pseud. zob. Stempowski Jerzy
 Hrabek Klaudiusz 121
 Hunebelle Danielle 41
 Huxley Aldous 65

Iwaniuk Wacław 200, 297
 Iwaszkiewicz Jarosław XI, XVI, 178, 179, 201, 257, 317

 J.D. 170
 Jan Paweł II papież zob. Wojtyła Karol
 Janouch Gustaw 24
 Jarzębski Jerzy 214
 Jasieńczyk Janusz 101
 Jaspers Karl 20
 Jeleńska Rena ze Skarżyńskich XVII
 Jenne Józef 18
 Jeziorański Zdzisław zob. Nowak Jan
 Jezus Chrystus 27
 Jeżewski Krzysztof 270, 300
 Joliffe John 194
 Jouhandeau Marcel 55
 Józef II Habsburg cesarz 47
 Jullian Philippe 103
 Jünger Ernst 58
 Juryś Julia XII, 236, 290, 292

 Kaden Tadeusz Fuss zob. Fuss-Kaden Tadeusz
 Kafka Franz 24
 Kamiński-Durocher Bronisław 163, 167
 Kandziora Jerzy XVI
 Kangro Bernard 20
 Karpiński Wojciech VII, XIV, XVI, XXI, 4, 51, 137, 148, 151, 192, 212, 217,
 229, 269, 286, 289, 303, 307, 327
 Katz-Hewetson Janina 302
 Kawalkowski Aleksander 22
 Kawiński Wojciech XV
 Kazantzakis Nikos 87
 Kerski Basil 328
 Kirst Hans Hellmut 60
 Kisielewski Stefan, pseud. Kisiel 202
 Klempski Tymoteusz pseud. zob. Chrzanowski Tadeusz
 Klossowski Pierre 70
 Kłoczowski Piotr XIV, XVIII, 269, 283
 Klossowski de Rola Balthasar zob. Balthus
 Kobzdej Aleksander 141
 Koestler Arthur XIV
 Kołakowski Leszek 181
 Koper Antoni Stefan 325
 Kosko Allan XII, 268, 286, 322
 Kott Jan 104

Kowalik Jan XIX, XX
 Kowalska Anna 100
 Kozłowski Wacław 59
 Kramstyk Sophie 53
 Krawczyk Jacek VII, XIX
 Krok-Paszkowski Jan 118
 Kruczkowski Leon 139
 Krygier Ryszard 231
 Kudelski Zdzisław 307
 Kujawski Jerzy 145
 Kuncewiczowa Maria 53
 Kurczab Aleksandra 199
 Kurz Andrzej 233

Lachmann Peter 302
 Lagrolet Jean 41
 Landolfi Tommaso 34
 Lanoux Armand 82
 Lanzmann Jacques 77
 Lawrence T. E. 103
 Léautaud Paul 87
 Lebenstein Jan XIII, 154, 181, 232, 278, 310, 317
 Lechoń Jan 89
 Lely Gilbert XVII
 Lenin Władimir Iljicz 65
 Lévi-Strauss Claude 114
 Le Witt Jan 141
 Lichniak Zygmunt 113
 Loewenstein Rodolphe 41
 Londyńczyk pseud. zob. Mieroszewski Juliusz
 Lurczyński Mieczysław 89
 Lutosławska Izabella 18

Łarin S. 312
 Łobodowski Józef 237a

McCarthy Mary 295
 Machiavelli Niccolò 45
 Mackiewicz Stanisław 161
 Maczek Stanisław VIII
 Madejska Arika 145
 Majchrowski Krzysztof 231
 Malara Jan 23
 Malenkow Gieorgij 65
 Malewska Hanna 130

Malthus Thomas Robert XIII, 159, 317
 Man Henri de 77
 Mandiargues André Pieyre de zob. Pieyre de Mandiargues André
 Marcel Gabriel 77
 Maritain Jacques 47
 Marks Karol XIII, 159, 317
 Marrou Henri Irénée 96
 Matejko Jan 307
 Matlakowski Władysław 89
 Maulnier Thierry 16
 Mende Tibor 62
 Merleau-Ponty Maurice 107
 Mianowski Lucjan 141
 Michałowski Józef 128, 317
 Michnik Adam 256
 Mickiewicz Adam 191
 Miedzińska Janina 314
 Mieroszewski Juliusz, pseud. Londyńczyk IX, XII, 85, 130, 137, 314, 315, 329
 Miller Henry 62
 Miłosz Czesław XII, XIII, XV–XIX, XXI, 4, 46, 51, 132, 168, 176, 181, 189, 192, 197, 212, 216, 218, 232, 235, 245, 254, 260, 263, 272, 279, 283, 288, 299, 317, 324
 Minoret Bernard 62, 103
 Mitchell Margaret 52
 Molière [Jean-Baptiste Poquelin] 90
 Molski Paweł 304
 Mond Jerzy 267
 Montherlant Henry de 65
 Morand Paul 65
 Morante Elsa 134
 Morawski Kajetan 161
 Morawski Maciej 172
 Morin Edgar 159
 Możejko Edward 191
 Müldner-Nieckowski Wiesław 145
 Musset Alfred de 209

Nabokov Nicolas XV
 Nadeau Maurice XII, 187
 Najder Zdzisław 213
 Nieckowski Wiesław Müldner zob. Müldner-Nieckowski Wiesław
 Nimier Roger 82
 Norwid Cyprian Kamil XII, 270
 Nowak Jan [Zdzisław Jeziorański] 172
 Nowakowski Marek 274

Olechowski Jan 18
 Orme Aleksandra 81
 Ortese Anna Maria XI, 38
 Orwell George 73

P zob. Pankowski Marian
 Paklikowska-Winnicka Wanda 141
 Pankowski Marian, P 112, 313
 Papini Giovanni 58, 70
 Parientes Mozes 121, 135
 Parnicki Teodor XV
 Paszkowski Jan Krok zob. Krok-Paszkowski Jan
 Paulhan Jean 34
 Pawlikowski Michał X, 18
 Perry Jacques 47
 Peyrefitte Roger 13, 37, 103
 Piasecki Sergiusz 4
 Picasso Pablo XI, 163
 Pietrkiewicz Jerzy 36
 Pieyre de Mandiargues André 20
 Piłsudski Józef 26
 Piotr święty 103
 Pirandello Luigi 238, 318
 Pivot Bernard 277
 Pomian Krzysztof VII, XXI, 137, 228, 232, 278, 287, 300, 327
 Pons Maurice 103
 Ponty Maurice Merleau zob. Merleau-Ponty Maurice
 Popiełuszko Jerzy 226
 Poquelin Jean-Baptiste zob. Molière
 Priouret Roger 41
 Proust Marcel 6
 Przyboś Julian 246
 Prasińska-Wójcik Małgorzata 326, 329
 Puttkamer Janina Żółtowska zob. Żółtowska Janina z Puttkamerów

Quarantotti Gambini Pier Antonio 58
 Quaroni Pietro 117

Ragon Michel 47
 Rahner Hugo 96
 Rakowski Mieczysław Franciszek XV
 Redakcja pseud. zob. Giedroyc Jerzy
 Redakcja 121, 298
 Redaktor pseud. zob. Giedroyc Jerzy
 Reitlingen Gerard 41

Rémy 9
 Reswick William 34
 Retinger Józef 150
 Revel Jean-François 220
 Reverzy Jean 90
 Rewska Hanna IX
 Rey Lucienne 23
 Rifkind Malcolm 226
 Rilke Rainer Maria 38
 Robbe-Grillet Alain 53
 Robin Armand 65
 Roditi Edouard 61
 Rokossowski Konstantin 50
 Romanowiczowa Zofia XVII
 Rops Daniel 27
 Rosiek Stanisław IX
 Roux Dominique de XII, 175, 178, 186
 Roy Claude 263
 Rubens Peter Paul 43
 Rudnicki Adolf 133
 Russovich Alexandro XII, 223

Sachs Maurice 65
 Sade Donatien Alphonse François de 70
 Salomon Ernst von 33
 Sambor Michał pseud. zob. Chmielowiec Michał
 Samozwaniec Magdalena X, 76
 Sandauer Artur XVI, 133, 189, 215, 239, 246, 319
 Sartre Jean-Paul 70, 238, 318
 Saurat Denis 77
 Schwartz Solomon M. 20
 Sens Marc pseud. zob. Chojecki Marek
 Serreau Geneviève XII, 191, 255, 262
 Sharp Samuel L. 45
 Sidery Sherban 16
 Siedlecka Joanna 296
 Sieroszewska Barbara 140
 Sikora Wojciech 270-272, 277-279, 282, 327
 Sikorski Władysław 43
 Silone Ignazio XIV, 24, 140, 240
 Skarżyńska Rena Jeleńska zob. Jeleńska Rena ze Skarżyńskich
 Skórzewska Teresa 105
 Słonimska Agnieszka 256
 Słonimski Antoni XIII, 85, 193, 317
 Smith C. A. 20

Solier René de 38
Souvtchinsky Pierre 47
Sperber Manes 51, 221
Spillane Mike XI, 122, 314
Stachova Helena 302
Stalin Józef X, 22
Stempowski Jerzy, pseud. Paweł Hostowiec XIII, XV, XVIII, 75, 153, 313, 317
Stéphane Roger XI, 87
Stevens Henry Charles 53
Stoetzel Jean 55
Straszewicz Czesław 59
Strauss Claude Levi zob. Levi-Strauss Claude
Supruniuk Anna XIX
Supruniuk Mirosław Adam XX
Svevo Italo 82
Szablowski Stanisław 118
Szałowski Antoni 29
Szelpal Arpad 90
Szerer Olga 301
Szombati Aleksander 55
Sztachowa Irina 27
Szymańska Zyta XVI
Szymański Janusz XIX
Szyszko Zygmunt Bohusz zob. Bohusz-Szyszko Zygmunt

Ślesińska Alina 154

Tabori Paul 90
Tadé zob. Fuss-Kaden Tadeusz
Tavernier René XXI, 224, 293
Tchórzewski Jerzy 141
Tchórzewski Tadeusz 26
Tobino Mario 34
Tokarzówna Krystyna XVI
Turner Bernard 127
Tuwim Julian XI, 49
Tyrmand Leopold 172, 179, 250

Ulatowski Jan 97
Urban Jerzy 226
Ursyn Joseph-Marie pseud. zob. Zdziechowski Paweł
Uziembło Adam 315

Vailland Roger 134
Vallée Lillian 300

Veraldi Gabriel 55, 90
Verdiani Vera 302
Viereck Peter 34
Vincenz Stanisław XIII, 171, 235, 265, 267
Vujičić Petar 300, 301

W. K. 26, 121
Wałęsa Lech 209
Wasiutyński Wojciech 102
Wat Aleksander XIII, XV, XVIII, 171, 241, 317
Wagh Evelyn 105
Wąsowski Stanisław 132
Weidlé Władimir 20
Weil Simone XV, 27
Weissberg-Cybulski Aleksander 20
Werner-Gagnebin Murielle 182
Weygand Maxime 26
Wierzbiański Bolesław 316
Wierzyński Kazimierz XIII, 152, 317
Wilhelmi Janusz 246
Winnicka Wanda Paklikowska zob. Paklikowska-Winnicka Wanda
Wirpsza Witold 191
Witkiewicz Jan Stanisław 235
Wojcieszynski Stanisław zob. Wostan
Wojtyła Karol (Jan Paweł II papież) 199
Wostan [Stanisław Wojcieszynski] 141, 154
Wójcik Małgorzata Ptasńska zob. Ptasńska-Wójcik Małgorzata

Zagajewski Adam XVI, 276, 279
Zaleski Wojciech 22
Zbyszewski Wacław Alfred 89, 94
Zdziechowski Paweł, pseud. Joseph-Marie Ursyn 2
Zembrzusi Jacek A. 195
Zielińska Maria Danilewicz zob. Danilewicz Zielińska Maria
Zolla Elemire 147

Żeromski Stefan X, 68
Żółtowska Janina z Puttkamerów 142
Żurowski Maciej 246

Spis rzeczy

Wprowadzenie	/ VII
Wykaz skrótów	/ XXIII
Pseudonimy Konstantego A. Jeleńskiego	
w wydawnictwach Instytutu Literackiego	/ XXV

CZĘŚĆ PIERWSZA

Konstanty A. Jeleński w miesięczniku <i>Kultura</i>	/ 1
Twórczość	/ 3
Opracowania	/ 47

CZĘŚĆ DRUGA

Konstanty A. Jeleński w wydawnictwie Instytutu Literackiego	/ 61
Książka w <i>Bibliotece „Kultury”</i> i odbitki artykułów	/ 63
Opracowania	/ 65

CZĘŚĆ TRZECIA

Konstanty A. Jeleński w <i>Zeszytach Historycznych</i>	/ 69
Opracowania	/ 71

Indeks tytułów prac Konstantego A. Jeleńskiego	/ 73
Indeks nazwisk	/ 79

KONSTELACJA KULTURY

BIBLIOGRAFIE PISARZY
W WYDAWNICTWACH
INSTYTUTU LITERACKIEGO
W PARYŻU

Czesław Miłosz

Witold Gombrowicz

Jerzy Stempowski

Konstanty A. Jeleński

Józef Czapski

Gustaw Herling-Grudziński

